Národní ústav odborného vzdělávání

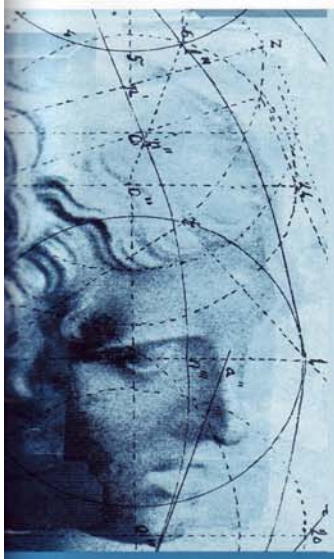

Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků ve středním a vyšším vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se situací v Evropské unii

2004/05

ing. Jiří Vojtěch
ing. Jeny Festová
mgr. Robert Sukup

Národní ústav odborného vzdělávání
Praha 2005

analýzy a informace

Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků ve středním a vyšším vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se situací v Evropské unii

2004/05

Ing. Jiří Vojtěch
Ing. Jeny Festová
Mgr. Robert Sukup

Národní ústav odborného vzdělávání

Praha 2005

O B S A H

1. Vývoj základní struktury středního a vyššího vzdělávání **1**

Vývoj počtu žáků 1. ročníků ve studijních a učebních oborech SOŠ, SOU, U a ve třídách gymnázií odpovídajících 1. ročníku SŠ (přehled počtu a % rozdělení do tří proudů)

Vývoj počtu žáků 1. ročníků nástavbového, pomaturitního a vyššího studia na středních školách

2. Struktura středního a vyššího odborného vzdělávání v členění podle krajů **7**

Vývoj počtu a podílů žáků 1. ročníků ve studijních a učebních oborech SOŠ, SOU, U a ve třídách gymnázií odpovídajících 1. ročníku SŠ v letech 2001/02 až 2004/05 (přehled počtu a % rozdělení do tří proudů, meziroční nárůst)

Vývoj počtu žáků 1. ročníků nástavbového a vyššího studia na středních školách v letech 2001/02 až 2004/05

3. Struktura středního a vyššího vzdělávání podle skupin oborů **12**

Počty a podíly žáků 1. ročníků ve skupinách oborů vzdělání (učební obory, maturitní obory SOŠ, maturitní obory SOU, obory SŠ pro absolventy základní školy, nástavbové studium, vyšší studium)

4. Vybrané aspekty problematiky počátečního vzdělávání a trhu práce v České republice a ve světě **24**

Míra účasti ve vzdělávání lidí ve věku 18 let ve vybraných evropských zemích, podíl populace s vyšší sekundární a terciární úrovní vzdělání a oborová struktura absolventů v ČR a ve světě

Míra nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 15 - 24 let ve světě, poměr míry nezaměstnanosti obyvatelstva podle úrovně vzdělání, dlouhodobá nezaměstnanost

5. Struktura zaměstnanosti v České republice v porovnání se zaměstnaností států Evropské unie **34**

Zaměstnanost v České republice a její srovnání se situací ve vyspělých zemích.

Zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu v České republice a srovnání se situací ve vyspělých zemích

6. Na závěr **39**

Shrnutí vývoje vzdělanostní a oborové struktury nově přijímaných a problematiky mladých lidí vstupujících na trh práce v relaci s vývojem struktury zaměstnanosti

7**. Přílohy** **41**

Vybrané hodnoty měr nezaměstnanosti v zemích Evropské unie a ve světě

Výchozí údaje pro kap. 1 až 3 jsou převzaty z materiálů Ústavu pro informace ve vzdělávání, další pak vycházejí z údajů VŠPS Českého statistického úřadu a databází OECD a Eurostatu.

VYDAL NÁRODNÍ ÚSTAV ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ
© NÚOV 2005
TISK
INFORMAČNÍ STŘEDISKO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ NÚOV

1. Vývoj základní struktury středního a vyššího vzdělávání

V České republice převážná část populace pokračuje po ukončení základní školy ve středním vzdělávání, 6 až 8 % populačního ročníku[1] však zůstává se základním vzděláním, a to převážně v důsledku předčasného odchodu ze vzdělávání na střední škole. Ve středním vzdělávání přes 80 % žáků prochází odborným vzděláváním, necelých 20 % pak vzděláním všeobecným.

Žáci vstupující do středních škol si vybírali přípravu v různých druzích vzdělávání, při sledování vývoje proporcí byly ty, které jsou si blízké, sloučeny do jednoho celku. V současné době nepovažují autoři za účelné vycházet při popisu struktury pouze ze stupňů vzdělání daných novým školským zákonem, protože z hlediska přípravy i předpokládaného uplatnění absolventů na trhu práce není tato kategorizace[2] dostatečně rozlišující. Proto jsou v publikaci, v souladu se vzdělávací realitou, do které žáci vstupovali, používány dále uvedené kategorie vzdělávání:

učební (označení: SOU-učební) - umožňující dosáhnout středního vzdělání s výučním listem: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do 3letých a 2letých učebních oborů a po absolvování získají výuční list; v této skupině jsou tedy zahrnuti i žáci oborů učilišť (U), což jsou obory pro žáky s neukončeným základním vzděláním, a žáci oborů speciálních škol včetně odborných učilišť (OU), kteří získávají výuční list,

studijní SOU (označení: SOU s MZ) - umožňující dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do studijních oborů SOU. Po absolvování získají maturitní vysvědčení, součástí jejich přípravy je i odborný výcvik, takže jsou vlastně i vyučeni, i když výuční list nedostávají, jsou tedy připraveni pro náročné dělnické práce a mají i předpoklady pro výkon nižších řídicích funkcí,

nematuritní SOŠ (označení: SOŠ bez MZ) - umožňující dosáhnout středního vzdělání: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do 2letých nebo 3letých oborů středních odborných škol, po absolvování získají vysvědčení o závěrečné zkoušce. Podíl této přípravy je malý, do roku 1996 šlo převážně o žáky oborů "rodinná škola" v délce 2 nebo 3 roky, po roce 1997 převažující část tvoří žáci oborů speciálních škol, asi 20% představuje podíl žáků „společného prvního ročníku", který je administrativně včleněn do této kategorie.

maturitní SOŠ (označení: SOŠ s MZ) - umožňující dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do 4letých (dříve výjimečně i 5letých) studijních oborů SOŠ, po absolvování získají maturitní vysvědčení,

gymnázium - umožňující dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou: jsou zde zahrnuti žáci gymnaziálního vzdělávání všech délek. Pro možnost vhodného srovnání podílů žáků procházejících středním vzděláváním nejsou započítávání ti, kteří byli právě přijati do prvních ročníků víceletých gymnázií, ale údaje jsou vztaženy na věkovou hladinu odpovídající 1. ročníkům čtyřletého studia po absolvování základní školy. Jsou zde tedy zahrnuti všichni, kteří byli přijati do 1. r. čtyřletých gymnázií a ti, kteří studují ve víceletých gymnáziích ve třídách věkově odpovídajících 1. r. čtyřletého gymnázia[3].

Od roku 1990 byl **vývoj proporcí žáků** ve vzdělávání navazujícím na základní školu **charakterizován rychlým vyrovnáním poměru podílů** žáků vstupujících do **učebních oborů** a **studijních oborů SOŠ.** K vyrovnání došlo v roce **1997, poté dochází** vlivem

---

[1] Z výsledků sčítání lidu v roce 2001 vyplývá, že v populaci 20 až 24 let je tento podíl 8,1 %, v populaci 25-29 let pak 6,6 %, 30-34 let 6,8 %. Je zřejmé, že narůstá podíl mladých, přicházejících na trh práce pouze se základním vzděláním, přitom jejich uplatnění je velice obtížné (vysoká míra nezaměstnanosti).

[2] Nový školský zákon člení střední vzdělávání pouze podle dosahovaných stupňů vzdělání do tří kategorií: střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s maturitní zkouškou.

[3] Počty žáků 1. ročníků gymnázií jsou ve statistikách ÚIV sčítány bez ohledu na délku studia, takže je nelze porovnávat se zde uváděnými počty žáků.

korekčních snah MŠMT a školských úřadů opět k navyšování podílů žáků v učebních oborech a ke snižování podílů vstupujících do maturitních oborů SOŠ. Tato tendence přetrvala až do roku 2000, kdy dochází opět k uvolnění a nastupuje opačná tendence. Po opětovném vyrovnání poměrů na hodnotě 37 % v roce 2002 se v souladu se školskou politikou MŠMT dále postupně navyšuje podíl vstupujících do maturitních oborů SOŠ. Podíl žáků procházejících **gymnaziálním vzděláváním** narostl mezi roky 1995 a 1999 z 15 % na necelých 19 %, po roce 1999 kolísá mezi 18 % a 19 %.

Podíl žáků v **maturitních oborech SOU** se pohybuje kolem 5,5 % s malým navýšením v posledních třech letech až na hodnotu 6,5 %. Pokles podílu žáků vstupujících do učebních oborů, později vyučených absolventů, je účelné vyrovnávat zvýšením počtu přijímaných do studijních oborů SOU. Žáci v rámci této přípravy absolvují i odborný výcvik, prakticky ve stejném rozsahu jako ve tříletých učebních oborech, a jsou připraveni jako vysoce kvalifikovaní dělníci pro náročná povolání. Rostoucí náročnost mnoha dělnických povolání i povolání ve službách vyšší vzdělanostní úroveň vyžaduje a i žáci mají vyšší zájem o studium ukončené maturitou.

Podíl žáků v **oborech SOŠ, které neposkytují maturitu**, je minimální a v posledních letech jej tvoří hlavně žáci praktické školy.

Hodnocení vývoje vzdělanostní struktury žáků na základě uplatnění absolventů na trhu práce z pohledu míry nezaměstnanosti ukazují na správnost uvedeného vývoje (míra nezaměstnanosti vyučených je stále vyšší než u maturantů), uvedený vývoj je navíc v souladu s vývojem ve vyspělých zemích i s tamními zkušenostmi s potřebami a nároky na kvalifikace na trhu práce. Problémem je nízký podíl žáků procházejících gymnaziálním vzděláváním, zejména v souvislosti s nárůstem přijímaných na vysoké školy, v současnosti se rýsuje řešení formou lyceální přípravy, která vedle všeobecné připravenosti srovnatelné s gymnaziální poskytuje i určité odborné směrování. Podíl žáků vstupujících do této přípravy představuje v roce 2004 2,7 % žáků vstupujících do středních škol.

Vývoj počtu žáků vstupujících do jednotlivých kategorií vzdělávání přibližují obrázky 1A a 1B. **Obrázek 1A** znázorňuje **vývoj počtu žáků vstupujících do středního vzdělávání** (jsou zde zahrnuti žáci 1. ročníků středních škol a věkově odpovídajících tříd víceletých gymnázií v absolutních počtech). Protože počet žáků se v těchto letech výrazně měnil vlivem poklesu populace, je na **obrázku 1B** uveden **vývoj podílů žáků** v uvedených druzích vzdělávání. Jsou zde tedy zřejmé proporce počtu žáků procházejících uvedenými druhy vzdělávání. Tabulka s konkrétními údaji o počtech žáků a jejich podílech je uvedena dále.

V roce 1996 nebyli do 1. ročníků středních škol přijímáni žáci z 8. tříd, protože přecházeli do tříd devátých a do středních škol vstupoval pouze malý počet žáků z 9. tříd. Proto je pro porovnání tento rok netypický a v grafickém znázornění nejsou příslušné hodnoty uvedeny. V průběhu let 1999 a 2000 tento jev způsoboval výrazný pokles počtu žáků vstupujících do oborů nástaveb a vyšších odborných škol.

Do počtu žáků **jsou zahrnuti i žáci speciálních škol** náležejících do středního vzdělávání. Jejich počet představuje asi 5,5 % žáků (tj. v roce 2004/05 necelých 8000 žáků); z nich téměř 6500 vstupovalo do oborů umožňujících dosáhnout vyučení (hlavně stavební a zemědělské obory a obory obchodu a služeb), necelých 900 do základní odborné přípravy v praktické škole a asi 350 do oborů SOŠ.

Není uveden přehled o jiných formách studia (studiu při zaměstnání), které následuje po základní škole; počet žáků v něm je poměrně stabilní (i když v posledních letech mírně stoupá – o desetiny procent) a činí v posledním roce asi 1,5 % v oborech SOU a 5,6 % v maturitních oborech SOŠ počtu žáků denního studia. Údaje o studujících v jiných formách studia u nástaveb a vyšších odborných škol uvedeny jsou, protože jejich podíl je výrazně vyšší.

Změny v **poměru počtu žáků** vstupujících do oborů poskytujících **maturitu** a do oborů **nematuritního** vzdělávání jsou zřejmé z **obr. 2**.

Obr. 1A Vývoj počtu žáků vstupujících do 1. ročníků studijních a učebních oborů SOŠ, SOU, OU a U, vč. žáků spec.škol a do tříd gymnázií, odpovídajících 1. ročníku SŠ

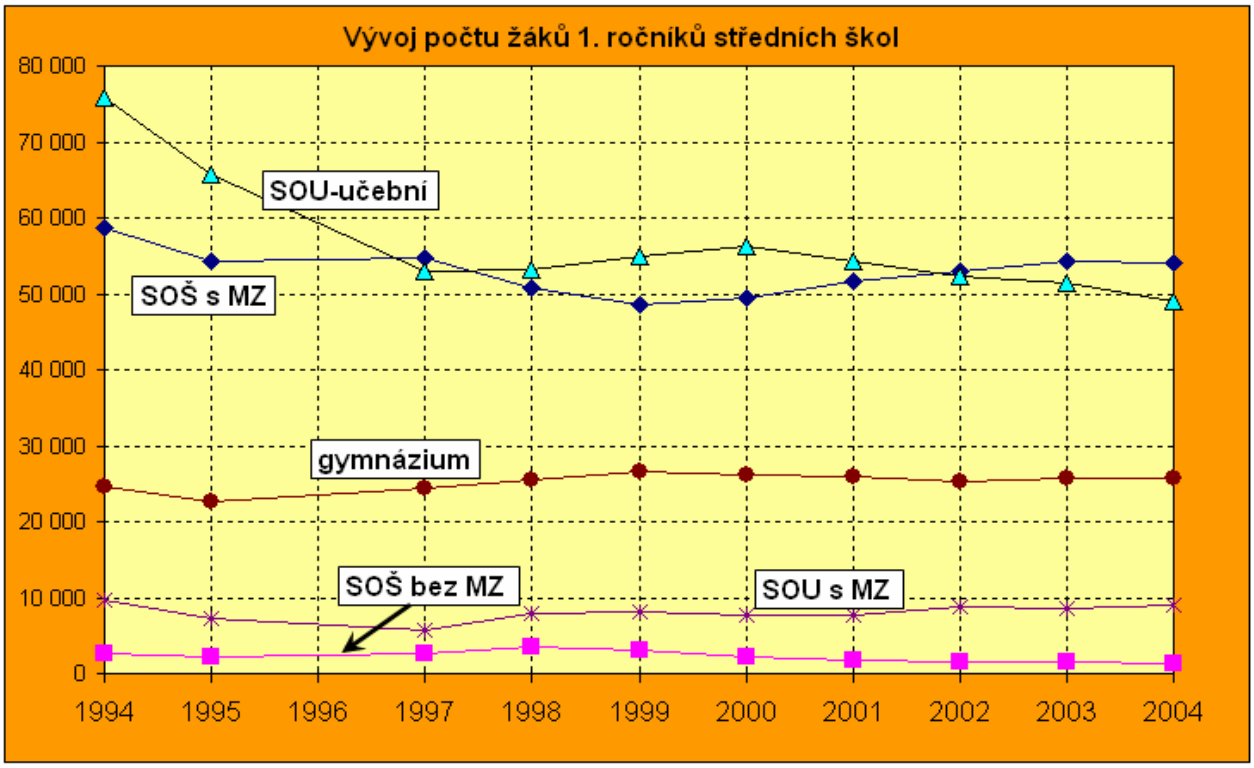

Obr. 1B Vývoj podílů žáků vstupujících do 1. ročníků studijních a učebních oborů SOŠ, SOU, OU a U, vč. žáků spec.škol a do tříd gymnázií, odpovídajících 1. ročníku SŠ

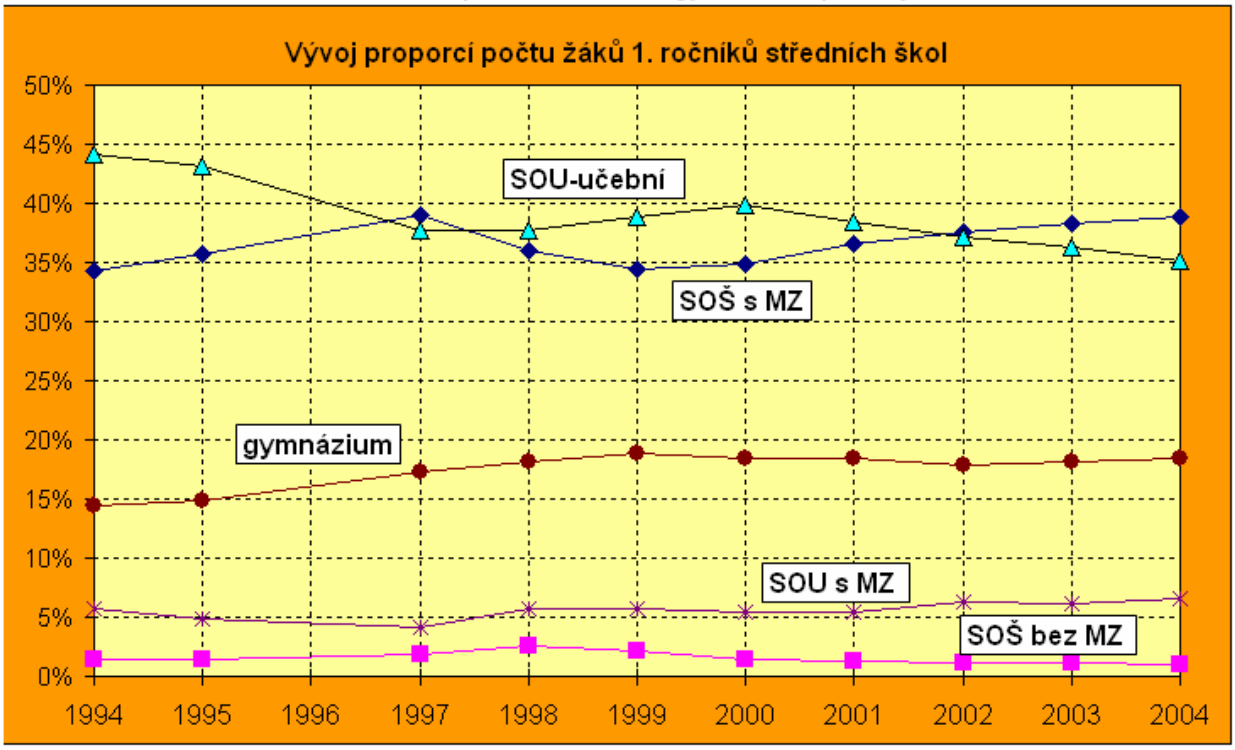

Netypické hodnoty roku 1996 nejsou uvedeny a průběh je pro názornost interpolován,

Obr. 2a Vývoj počtu žáků vstupujících do maturitního a nematuritního studia v denní formě po základní škole

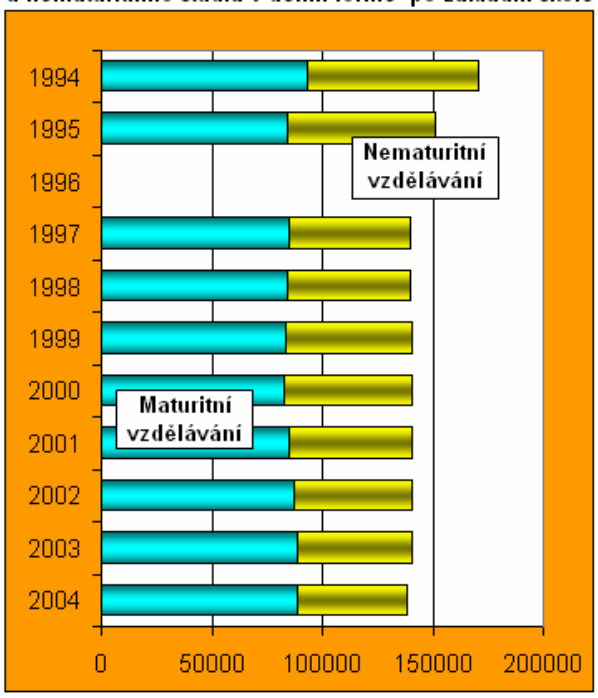

Obr. 2b Vývoj podílů žáků vstupujících do maturitního a nematuritního studia v denní formě po základní škole

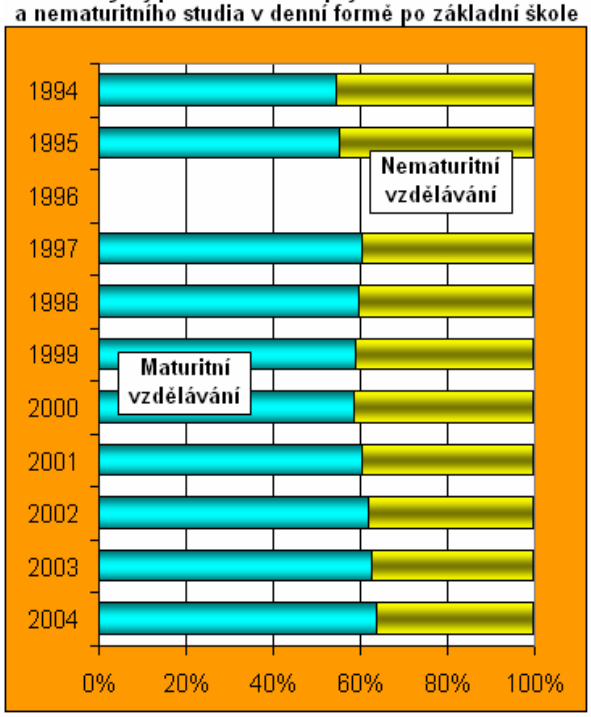

Ještě výraznější vývoj se odehrál ve struktuře žáků, kteří se připravují v oborech navazujících na dříve uvedené kategorie středoškolského vzdělávání, tj. v pomaturitním, nástavbovém a vyšším studiu. Protože tyto druhy nejsou ve vzájemné přímé vazbě, je na dalším obrázku (obr. 3) vyjádřen vývoj pouze v počtech žáků nově přijatých do 1. ročníků nástavbového, pomaturitního a vyššího studia. Konkrétní číselné hodnoty jsou uvedeny v tabulce T2.

V roce 1995 proběhlo **poslední přijímací řízení** do prvních ročníků **pomaturitního studia** (s výjimkou pomaturitního studia zdravotnických oborů, kam mohli být naposled přijímáni žáci ještě v roce 1996); pomaturitní studium pak v následujících dvou až třech letech doběhlo, zároveň došlo **k rozšíření vyššího studia**, které v předchozích letech existovalo pouze v experimentálním režimu s omezeným počtem žáků. Počet žáků vstupujících do vyššího studia v krátké době překonal počet vstupujících dříve do studia pomaturitního. Pokles v roce 2000 byl způsoben nepatrným počtem maturantů vycházejících v tom roce. Je však zřejmé, že snížení převisu na vysokých školách, vč. rostoucí nabídky bakalářského studia, ukončuje nárůst počtu žáků na vyšších odborných školách, v roce 2004 je již zřejmý poměrně výrazný pokles.

Výrazné **změny v počtech přijímaných žáků vykazuje nástavbové studium pro absolventy učebních oborů**. Zatímco v roce 1989 v denní formě toto studium neexistovalo, po roce 1993 začíná nárůst a v roce 1996 téměř polovina vyučených ihned po vyučení pokračovala ve vzdělávání v tomto studiu v denní formě. Příčin tak velkého počtu žáků v této formě studia, zejména pak v roce 1996, bylo několik. Vedle již zmíněné snahy rodičů poskytnout svým dětem co nejvyšší úroveň vzdělání zde sehrál roli pokles zájmu o přípravu ve středních odborných učilištích. Ten vedl k poklesu počtu žáků a tím i k ohrožení existence mnoha SOU. To bylo ještě posíleno tím, že v roce 1996 nepřicházeli téměř žádní žáci ze základních škol. Zájmem vyučujících SOU se tedy stalo získání co nejvyššího počtu absolventů k pokračování v tomto nástavbovém studiu, které obvykle probíhalo v jejich škole. Dalším důvodem velkého zájmu o toto studium byla nabídka studia v oboru „Podnikání v oboru...“, později pak "Podnikání v technických povoláních", které poskytuje žákům ekonomicky orientovanou přípravu potřebnou pro podnikání. O tento obor je mezi vyučenými velký zájem a počet žáků v oborech zaměřených na podnikání mírně přesahuje 40 % počtu žáků vstupujících do nástaveb. Dalším důvodem rozšíření tohoto oboru je skutečnost, že v učebních

oborech s malými počty žáků nelze získat dost žáků ke studiu v oborově příbuzné nástavbě. Od roku 1996 byl počet žáků přijímaných do nástavbového studia administrativně omezován, proto došlo k jeho poklesu. Výrazný pokles v roce 1999 je způsoben tím, že přípravu ukončilo jen velmi málo absolventů tříletých učebních oborů (důsledek prodloužení základní školy v roce 1996). Uvolnění omezení v posledních třech letech přináší zvýšení počtu přijímaných žáků, v denním studiu bylo ve školním roce 2004/05 nově přijato téměř 12 tisíc, což představuje **27 % vyučených v předchozím roce**. Skutečností ovšem je, že asi **třetina přijatých žáků toto studium nedokončí**. V této kategorii se připravuje i velký počet žáků v jiných formách studia, převážně v dálkové formě. Počet nově přijatých do této formy je téměř stejný jako do denního studia, ovšem téměř polovina jich studium nedokončí.

Ve studiu navazujícím na základní školu dosahuje podíl žáků vstupujících do studia ukončeného maturitou 63,8 %, vezmeme-li v úvahu i ty, kteří vstupují do nástavbového studia, přesáhne jejich podíl 70 % (72,1 %). I když třetina žáků nástavbové studium předčasně ukončí, je zde ještě velký počet vyučených, kteří se připravují k maturitě v nástavbách nedlouho po vyučení dálkovou,7 příp. večerní formou. Znamená to výrazné přiblížení cílům Bílé knihy, dalším užitečným krokem by mohlo být zvýšení podílů žáků ve studijních oborech SOU.

V pomaturitním, nástavbovém a vyšším odborném studiu je podíl **jiných forem studia** (studia při zaměstnání) mnohem výraznější než ve studiu absolventů základních škol, proto je v grafickém znázornění i v tabulkách zahrnut rovněž vývoj studia při zaměstnání v této oblasti (tečkované čáry).

Obr. 3 Vývoj počtu žáků vstupujících do 1. ročníků nástavbového, pomaturitního a vyššího studia

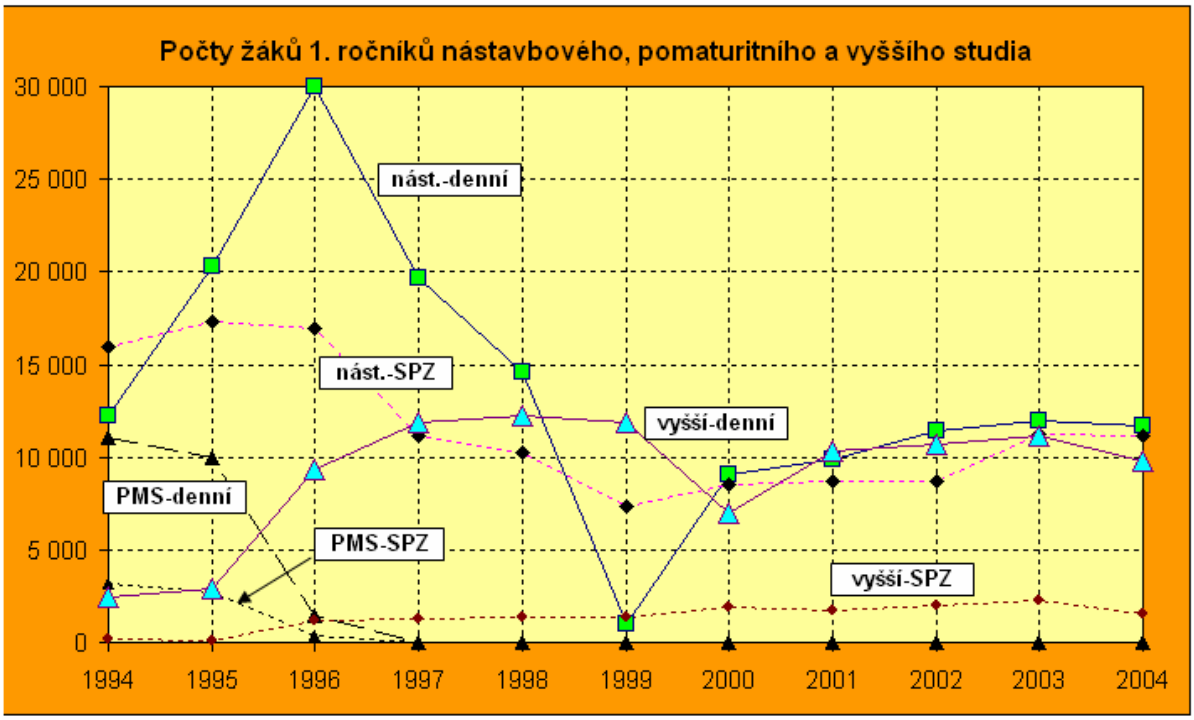

SPZ - studium při zaměstnání, nyní s názvem "jiné formy studia"
V počtech žáků vyššího studia nejsou zahrnuti žáci přijímaní na konzervatoře
Výrazný pokles v nástavbovém studiu v roce 1999 je způsoben tím, že přípravu ve 3letých učebních oborech ukončilo velmi málo žáků, pokles ve vyšším studiu v roce 2000 je způsobem malým počtem absolventů s maturitou, kteří ukončili studium v daném roce.

T1 Vývoj počtu žáků 1. ročníků ve studijních a učebních oborech SOŠ, SOU, U (nově přijatí) a ve třídách gymnázií, odpovídajících 1. ročníku SŠ

Denní studium

	Gymná-	Obory vzdělání SOŠ			Obory vzdělání SOU, U a OU			Celkem	z toho	Žáků v
30.9.	zium	s maturit.	bez mat	celkem	učebních	s matur.	celkem	G+SOŠ+SOU	s matur.	9.třídě
1994	24674	58743	2570	61313	75807	9682	85489	171476	93099	10167
1995	22634	54242	2226	56468	65710	7362	73072	152174	84238	5803
1996	*13140*	*6148*	*244*	*6392*	*12439*	*347*	*12786*	*32318*	*19635*	*neuv.*
1997	24338	54780	2535	57315	52906	5723	58629	140282	84841	--
1998	25592	50716	3560	54276	53112	7968	61080	140948	84276	--
1999	26563	48680	3118	51798	54841	8147	62988	141349	83390	--
2000	26093	49365	2120	51485	56369	7605	63974	141552	83063	--
2001	25975	51691	1813	53504	54278	7628	61906	141385	85294	--
2002	25226	53003	1603	54606	52400	8817	61217	141049	87046	--
2003	25736	54178	1559	55737	51338	8600	59938	141411	88514	--
2004	25683	54021	1411	55432	49030	9117	58147	139262	88821	--

Vše v %	Gymná-	Obory vzdělání SOŠ			Obory vzdělání SOU, U a OU			Celkem	z toho	Žáků v
30.9.	zium	s maturit.	bez mat	celkem	učebních	s matur.	celkem	G+SOŠ+SOU	s matur.	9.třídě
1994	14,39	34,26	1,50	35,76	44,21	5,65	49,85	100	54,29	5,6
1995	14,87	35,64	1,46	37,11	43,18	4,84	48,02	100	55,36	3,67
1996	40,66	19,02	0,75	19,78	38,49	1,07	39,56	100	60,76	--
1997	*17,35*	*39,05*	*1,81*	*40,86*	*37,71*	*4,08*	*41,79*	*100*	*60,48*	---
1998	18,16	35,98	2,53	38,51	37,68	5,65	43,34	100	59,79	---
1999	18,79	34,44	2,21	36,65	38,80	5,76	44,56	100	59,00	---
2000	18,47	34,85	1,51	36,36	39,79	5,37	45,16	100	58,70	---
2001	18,37	36,56	1,28	37,84	38,39	5,40	43,79	100	60,30	--
2002	17,88	37,58	1,14	38,71	37,15	6,25	43,40	100	61,71	--
2003	18,20	38,31	1,10	39,41	36,30	6,08	42,39	100	62,59	--
2004	18,44	38,79	1,01	39,80	35,21	6,55	41,75	100	63,78	--

V počtu žáků gymnázií jsou zahrnuti žáci přijatí do 1. ročníků čtyřletých gymnázií a žáci studující ve víceletých gymnáziích v ročnících odpovídajících věkově 1. r. čtyřletého gymnázia. V počtech žáků jsou zahrnuti žáci speciálních škol.

V roce 1996 nebyli do 1. ročníků středních škol přijímáni žáci z 8. tříd, protože přecházeli do tříd devátých a do středních škol vstupovali pouze žáci z 9. tříd. Proto je pro porovnání tento rok netypický.

Při výpočtu % žáků v 9. třídě byl jako základ brán součet počtu žáků v 9. tř. a počtu žáků přijatých do SŠ.

Přehled o studiu při zaměstnání není uváděn, zde je počet žáků cca 1,5 % v oborech SOU a 5,6 % v oborech SOŠ.

T2 Vývoj počtu žáků nově přijatých do 1. ročníků nástavbového, pomaturitního a vyššího studia

	Nástavbové studium pro absolventy 3letých učebních oborů						Pomaturitní studium		Vyšší studium (bez konzervatoří)	
	SOŠ		SOU		Celkem					
30.IX	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ
1994	2261	1654	9979	14255	12240	15909	11032	3203	2436	140
1995	1616	1345	18700	15989	20316	17334	9977	2733	2933	64
1996	2070	2573	27935	14405	30005	16978	1421	335	9345	1213
1997	2103	3141	17582	8048	19685	11189	0	0	11881	1305
1998	1217	2480	13364	7762	14581	10242	0	0	12192	1371
1999	140	2557	871	4820	1011	7377	0	0	11876	1369
2000	894	2912	8145	5617	9039	8529	0	0	6949	1938
2001	1184	2629	8657	6044	9841	8673	0	0	10343	1754
2002	1271	2745	10141	5928	11412	8673	0	0	10709	2024
2003	1357	3533	10587	7668	11944	11201	0	0	11135	2273
2004	1252	3369	10405	7763	11657	11132	0	0	9786	1518

2. Struktura středního a vyššího odborného vzdělávání v členění podle krajů

Údaje o struktuře žáků ve středním a vyšším vzdělávání jsou velice zajímavé v krajském členění. Přenesení pravomocí na kraje může vést k rozdílnému vývoji proporcí v jednotlivých druzích vzdělávání, zejména v těch krajích, které mají záměr regulovat tyto proporce především ve snaze zajistit pracovní síly pro profese, o které není ze strany žáků a jejich rodičů zájem.

Vzhledem k rozsahu údajů zde uvádíme v krajském členění pouze základní údaje o počtech a podílech žáků vstupujících do prvních ročníků, tj. hodnoty obdobné jako v souhrnných tabulkách T1 a T2. Aby bylo možné sledovat i vývoj, uvádíme tyto hodnoty v grafech za školní roky 2000/01 až 2004/05, v tabulkách až od 2001/02. Podrobnější údaje o struktuře přijímaných žáků a absolventů v jednotlivých krajích podle kategorií vzdělání a skupin oborů vzdělání lze získat na www.nuov.cz v rubrice „Kraje a vzdělávání"

V grafech k vývoji vzdělanostní struktury jsou pro jednotlivé kraje uvedeny proporce žáků nově přijatých do učebních oborů, studijních oborů SOU, maturitních oborů SOŠ a gymnázií, v grafech není znázorněn vývoj podílů žáků v nematuritních oborech SOŠ (1 % z celku).

Komentování vývojů v krajích je příliš zdlouhavé a ponecháváme proto na čtenáři, aby se seznámil v grafech s vývojem v krajích, o které má zájem. Pro usnadnění orientace jsou v každém grafu opakující se bílé sloupce, které představují průměr ČR a je zachováno stejné měřítko všech grafů. Zřejmý a logický je značně odlišný stav v Praze, zřetelný je pokles počtu přijímaných do učebních oborů ve všech krajích, i když z různého výchozího stavu a různým tempem, ojediněle i s případným přechodným zvýšením např. v Ústeckém a Zlínském kraji. Více rozdílná je situace v podílech studijních oborů SOU, a to jak výchozím stavem roku 2000, tak i vývojem – výrazný nárůst v Karlovarském kraji, nejdříve nárůst a později pokles v kraji Vysočina i nejnižší stav a minimální nárůst jen v posledním roce v kraji Libereckém.

V **tabulce T3** jsou uvedeny **počty žáků** vstupujících do 1. ročníků uváděných kategorií v jednotlivých krajích, **podíly počtů žáků** jsou pak uvedeny v **tabulce T4** vždy pro roky 2001/02 až 2004/05. Aby byl vývoj v jednotlivých krajích ještě zřetelnější, je v **tabulce T5** spočten **meziroční nárůst** v jednotlivých krajích a kategoriích vzdělávání a jsou zvýrazněny výrazné nárůsty a poklesy. Pro porovnání jsou ve všech případech uvedeny i hodnoty pro ČR.

Z porovnání uvedených hodnot můžeme zjistit některé zajímavé údaje, je však potřebné ponechat mimo srovnávání Prahu. Gymnaziálním studiem prochází nejvíce žáků v Olomouckém a Jihomoravském kraji, nejméně v Karlovarském a Ústeckém. V maturitních oborech SOŠ bylo nejvíce žáků nově přijato v v kraji Vysočina a v Pardubickém kraji, nejméně v Olomouckém a Libereckém kraji, do učebních oborů pak nejvíce v Libereckém a Karlovarském kraji, nejméně ve Zlínském a Jihomoravském kraji. Ve čtveřici těchto krajů je však komplementárně nejnižší a nejvyšší podíl přijímaných do studijních oborů SOU (vyučení s maturitou). Ovšem i tak je při sečtení obou kategorií vzdělání nejvyšší počet přijímaných do SOU opět v Libereckém a Karlovarském kraji, nejmenší počet v tomto součtu náleží kraji Zlínskému a Pardubickému. V celkovém pohledu je přijímán do maturitních oborů nejvyšší í počet žáků v Jihomoravském, Pardubickém a Zlínském kraji, nejnižší v Libereckém, Karlovarském a Ústeckém.

Velice zajímavé hodnoty lze najít v tabulce T5, kde jsou uvedeny u základních kategorií vzdělání meziroční nárůsty či úbytky. Vůbec nejvyšší hodnotu meziročního poklesu lze objevit ve Zlínském kraji v poklesu podílu přijímaných do učebních oborů (-2,7 % v roce 2001/02 a -2,6 % v roce 2004/5), nejvyšší nárůsty v Olomouckém kraji (4,1 %) jako nárůst přijímaných do SOŠ v roce 2001 a v kraji Zlínském (3,2 %) v roce 2004 jako nárůst podílu maturantů. Podrobnější studium dat a jejich porovnávání je opět na čtenářích v závislosti na tom, které údaje jsou pro ně zajímavé.

Vývoj podílů žáků nově přijatých do 1. ročníků ve studijních a učebních oborech SOŠ, SOU, U a ve třídách gymnázií odpovídajících 1. ročníku SŠ - Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 00/01 až 04/05

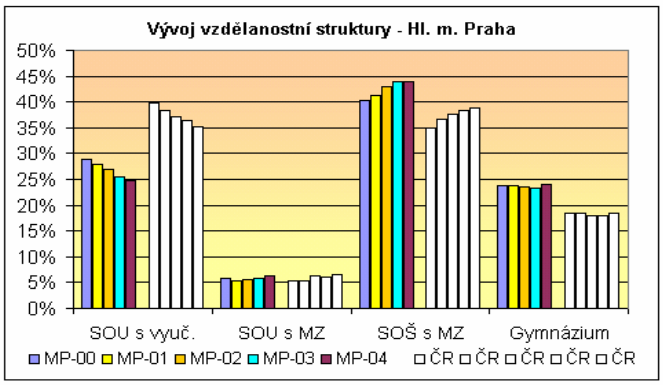

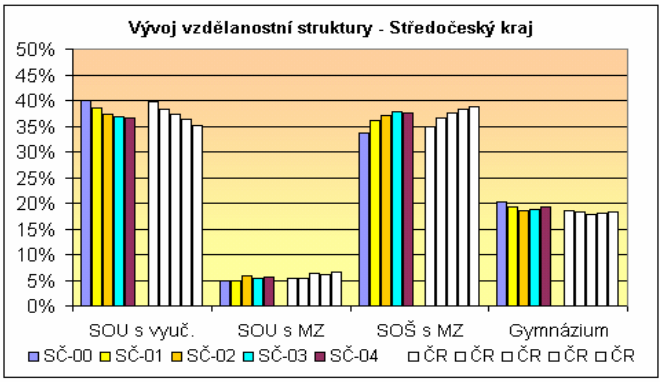

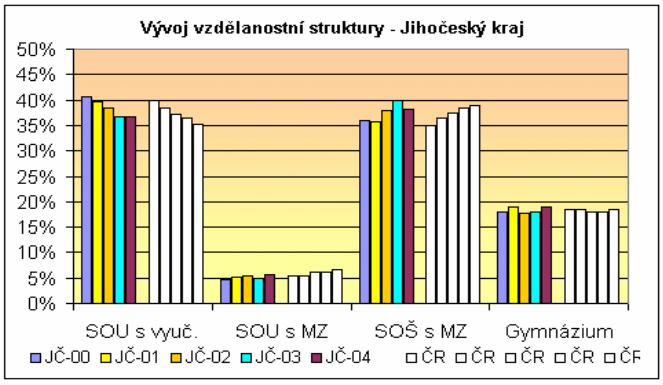

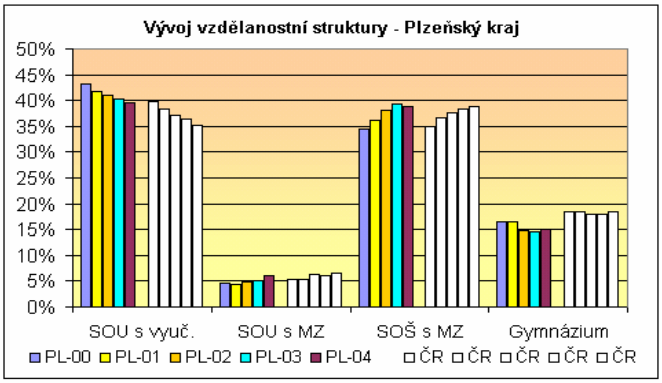

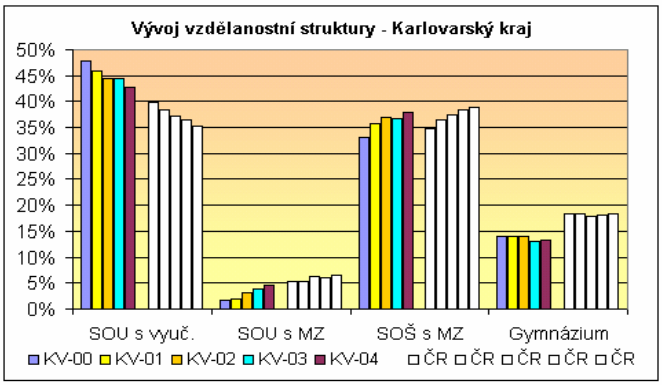

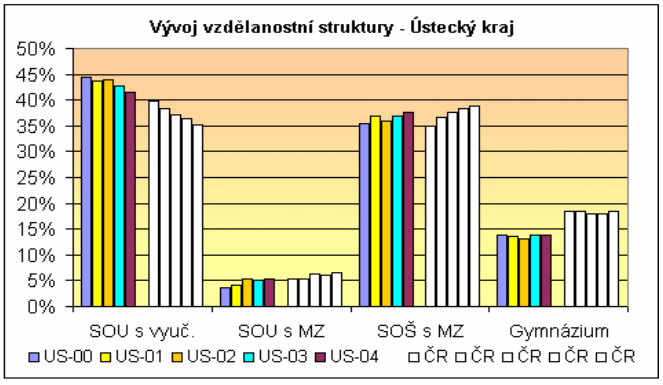

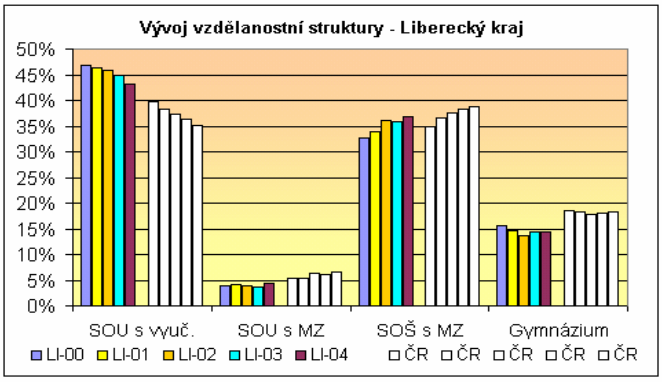

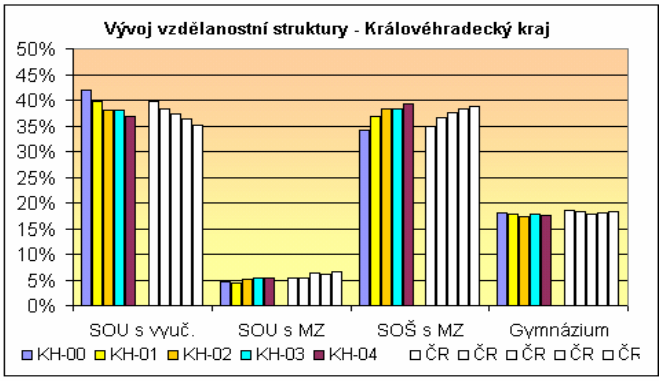

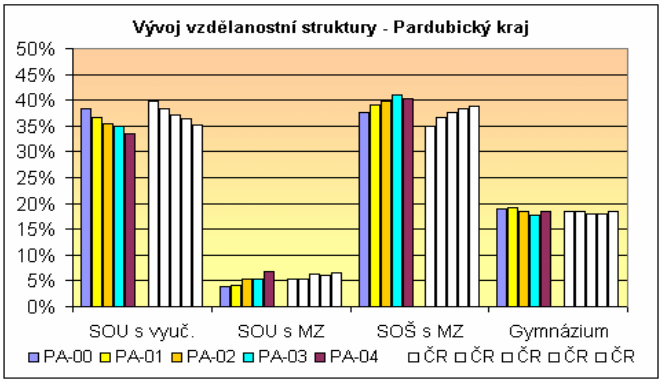

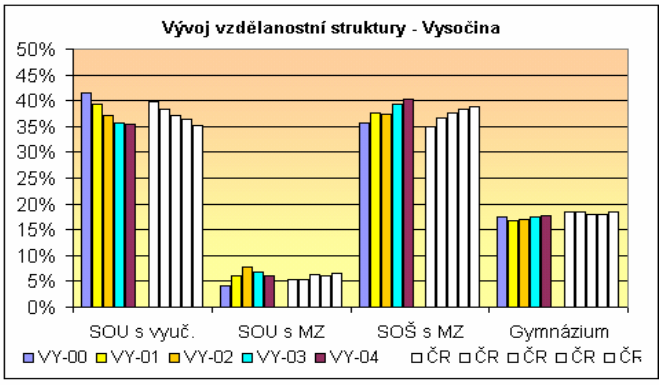

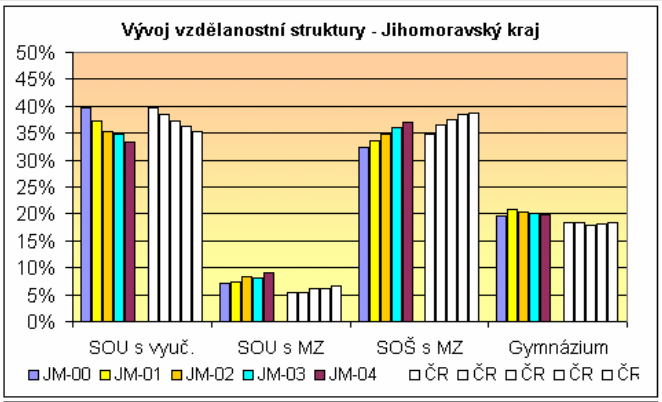

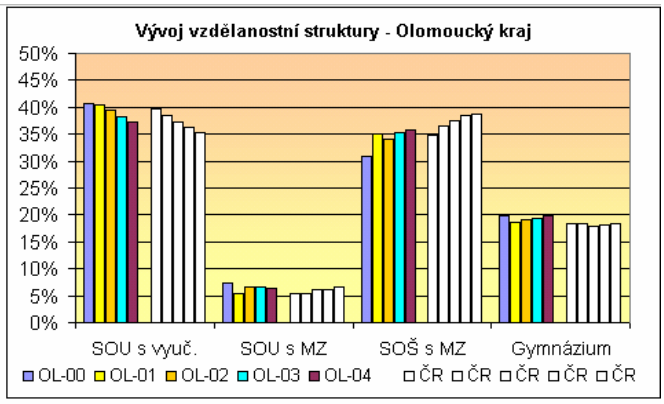

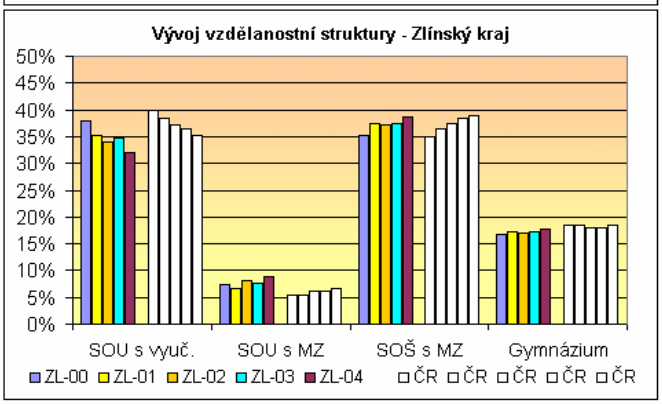

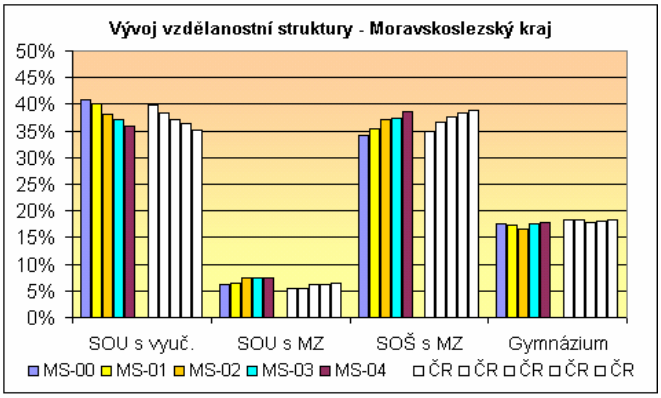

Ještě připomínáme, že v našich tabulkách a grafech sledujeme vývoj počtu žáků gymnázií ve třídách věkově odpovídajících 1. ročníku 4letých gymnázií. Proto není možné srovnávat zde uvedené údaje s běžně dostupnými údaji o počtech nově přijatých do 1. ročníků, kde se sčítají žáci o 2 a 4 roky věkově rozdílní. Údaje za ČR ukazují v posledních dvou letech mírný nárůst, ovšem není ve všech krajích. I při poměrně značném meziročním nárůstu o 0,6 %, v Plzeňském kraji, zůstává tento kraj mezi čtveřici krajů s výrazně nižším podílem gymnazistů (Karlovarský, Ústecký, Liberecký a Plzeňský kraj) oproti dalším krajům.

K rozvoji obecně odborného vzdělávání, jehož prvotním cíle je příprava žáků ke vstupu do terciárního vzdělávání, dochází i zaváděním oborů lyceí. Po mnohaletém ověřování dochází k rozšiřování této vzdělávací nabídky a její podíl už nelze považovat za zanedbatelný. Dlouhodobý záměr MŠMT předpokládá její další rozšiřování, téměř 3% podíl v celku žáků vstupujících do středního vzdělávání je potřeba brát v úvahu. Z tabulky T8 je zřejmé, že největší rozšíření mají lycea v Moravskoslezském, Karlovarském a Zlínském kraji, nejmenší pak v Jihočeském, Ústeckém a Libereckém kraji.

Vzhledem k současné podpoře vzdělávání směřujícího k přípravě žáků k terciárnímu vzdělávání ze strany MŠMT lze v dalších letech očekávat výraznější nárůst jak v gymnaziálním studiu, tak v oborech lyceí.

T8 Přijímaní do oborů lyceí

Kraj	Počet	Podíl
Hl.m.Praha	515	3,0%
Středočeský kraj	246	2,1%
Jihočeský kraj	115	1,3%
Plzeňský kraj	165	2,3%
Karlovarský kraj	155	3,7%
Ústecký kraj	199	1,7%
Liberecký kraj	112	2,0%
Královéhradecký k.	194	2,5%
Pardubický kraj	230	3,3%
Vysočina	206	3,0%
Jihomoravský kraj	354	2,2%
Olomoucký kraj	261	2,9%
Zlínský kraj	295	3,4%
Moravskoslezský k.	720	4,0%
Česká republika	3767	2,7%

T3 Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků ve studijních a učebních oborech SOŠ, SOU, U a ve třídách gymnázií odpovídajících 1. ročníku SŠ - Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 01/02 až 04/05

Kraj	Šk.r.	Gymná-zium	Obory vzdělání SOŠ			Obory vzdělání SOU,UaOU			Celkem	z toho
			s matur.	bez mat.	celk.	učebn.	s mat.	celk.	G+SOŠ+SOU	s matur.
Hl.m.Praha	01/02	4154	7227	355	7582	4887	926	5813	17549	12307
	02/03	4103	7489	176	7665	4710	987	5697	17465	12579
	03/04	4060	7631	184	7815	4441	1029	5470	17345	12720
	04/05	4120	7539	160	7699	4231	1082	5313	17132	12741
Středočeský kraj	01/02	2368	4447	162	4609	4734	603	5337	12314	7418
	02/03	2213	4433	163	4596	4474	689	5163	11972	7335
	03/04	2255	4547	151	4698	4442	647	5089	12042	7449
	04/05	2257	4414	147	4561	4300	665	4965	11783	7336
Jihočeský kraj	01/02	1698	3196	28	3224	3559	467	4026	8948	5361
	02/03	1618	3448	24	3472	3482	491	3973	9063	5557
	03/04	1642	3627	50	3677	3341	453	3794	9113	5722
	04/05	1657	3336	45	3381	3215	489	3704	8742	5482
Plzeňský kraj	01/02	1167	2537	81	2618	2928	313	3241	7026	4017
	02/03	1025	2633	75	2708	2842	335	3177	6910	3993
	03/04	1023	2774	56	2830	2857	366	3223	7076	4163
	04/05	1060	2727	46	2773	2773	424	3197	7030	4211
Karlovarský kraj	01/02	587	1484	92	1576	1912	84	1996	4159	2155
	02/03	589	1561	65	1626	1870	133	2003	4218	2283
	03/04	556	1553	80	1633	1875	161	2036	4225	2270
	04/05	565	1603	56	1659	1807	190	1997	4221	2358
Ústecký kraj	01/02	1632	4390	189	4579	5211	485	5696	11907	6507
	02/03	1581	4360	212	4572	5343	639	5982	12135	6580
	03/04	1646	4378	187	4565	5092	597	5689	11900	6621
	04/05	1605	4372	194	4566	4838	617	5455	11626	6594
Liberecký kraj	01/02	856	1984	56	2040	2706	244	2950	5846	3084
	02/03	802	2114	24	2138	2680	229	2909	5849	3145
	03/04	882	2195	57	2252	2747	228	2975	6109	3305
	04/05	824	2102	57	2159	2464	253	2717	5700	3179
Královéhradecký k.	01/02	1387	2864	91	2955	3099	346	3445	7787	4597
	02/03	1367	3018	74	3092	2991	411	3402	7861	4796
	03/04	1376	2952	44	2996	2927	409	3336	7708	4737
	04/05	1370	3053	72	3125	2858	422	3280	7775	4845
Pardubický kraj	01/02	1316	2677	56	2733	2514	283	2797	6846	4276
	02/03	1264	2730	68	2798	2424	360	2784	6846	4354
	03/04	1265	2908	65	2973	2474	379	2853	7091	4552
	04/05	1261	2765	75	2840	2309	468	2777	6878	4494
Vysočina	01/02	1202	2704	33	2737	2824	440	3264	7203	4346
	02/03	1220	2688	37	2725	2676	562	3238	7183	4470
	03/04	1217	2740	37	2777	2491	474	2965	6959	4431
	04/05	1214	2775	35	2810	2430	420	2850	6874	4409
Jihomoravský kraj	01/02	3352	5413	183	5596	6022	1201	7223	16171	9966
	02/03	3236	5538	184	5722	5625	1339	6964	15922	10113
	03/04	3215	5782	161	5943	5582	1300	6882	16040	10297
	04/05	3147	5856	143	5999	5282	1426	6708	15854	10429
Olomoucký kraj	01/02	1676	3160	58	3218	3645	498	4143	9037	5334
	02/03	1714	3065	65	3130	3547	597	4144	8988	5376
	03/04	1704	3113	57	3170	3364	578	3942	8816	5395
	04/05	1787	3216	58	3274	3333	572	3905	8966	5575
Zlínský kraj	01/02	1480	3243	286	3529	3052	584	3636	8645	5307
	02/03	1490	3254	304	3558	2970	717	3687	8735	5461
	03/04	1478	3221	278	3499	2980	653	3633	8610	5352
	04/05	1517	3317	228	3545	2741	758	3499	8561	5592
Moravskoslezský k	01/02	3100	6365	143	6508	7185	1154	8339	17947	10619
	02/03	3004	6672	132	6804	6874	1328	8202	18010	11004
	03/04	3170	6757	152	6909	6725	1326	8051	18130	11253
	04/05	3207	6946	95	7041	6459	1331	7790	18038	11484
Česká republika	01/02	25975	51691	1813	53504	54278	7628	61906	141385	85294
	02/03	25226	53003	1603	54606	52508	8817	61325	141157	87046
	03/04	25489	54178	1559	55737	51338	8600	59938	141164	88267
	04/05	25591	54021	1411	55432	49040	9117	58157	139180	88729

T4 Podíly počtů žáků nově přijatých do 1. ročníků ve studijních a učebních oborech SOŠ, SOU, U a ve třídách gymnázií odpovídajících 1. ročníku SŠ - Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 01/02 až 04/05

Kraj	Šk.r.	Gymná-zium	Obory vzdělání SOŠ			Obory vzdělání SOU,UaOU			Celkem G+SOŠ+SOU	z toho s matur.
			s matur.	bez mat.	celk.	učebn.	s mat.	celk.		
Hl.m.Praha	01/02	23,7%	41,2%	2,0%	43,2%	27,8%	5,3%	33,1%	100,0%	70,1%
	02/03	23,5%	42,9%	1,0%	43,9%	27,0%	5,7%	32,6%	100,0%	72,0%
	03/04	23,4%	44,0%	1,1%	45,1%	25,6%	5,9%	31,5%	100,0%	73,3%
	04/05	24,0%	44,0%	0,9%	44,9%	24,7%	6,3%	31,0%	100,0%	74,4%
Středočeský kraj	01/02	19,2%	36,1%	1,3%	37,4%	38,4%	4,9%	43,3%	100,0%	60,2%
	02/03	18,5%	37,0%	1,4%	38,4%	37,4%	5,8%	43,1%	100,0%	61,3%
	03/04	18,7%	37,8%	1,3%	39,0%	36,9%	5,4%	42,3%	100,0%	61,9%
	04/05	19,2%	37,5%	1,2%	38,7%	36,5%	5,6%	42,1%	100,0%	62,3%
Jihočeský kraj	01/02	19,0%	35,7%	0,3%	36,0%	39,8%	5,2%	45,0%	100,0%	59,9%
	02/03	17,9%	38,0%	0,3%	38,3%	38,4%	5,4%	43,8%	100,0%	61,3%
	03/04	18,0%	39,8%	0,5%	40,3%	36,7%	5,0%	41,6%	100,0%	62,8%
	04/05	19,0%	38,2%	0,5%	38,7%	36,8%	5,6%	42,4%	100,0%	62,7%
Plzeňský kraj	01/02	16,6%	36,1%	1,2%	37,3%	41,7%	4,5%	46,1%	100,0%	57,2%
	02/03	14,8%	38,1%	1,1%	39,2%	41,1%	4,8%	46,0%	100,0%	57,8%
	03/04	14,5%	39,2%	0,8%	40,0%	40,4%	5,2%	45,5%	100,0%	58,8%
	04/05	15,1%	38,8%	0,7%	39,4%	39,4%	6,0%	45,5%	100,0%	59,9%
Karlovarský kraj	01/02	14,1%	35,7%	2,2%	37,9%	46,0%	2,0%	48,0%	100,0%	51,8%
	02/03	14,0%	37,0%	1,5%	38,5%	44,3%	3,2%	47,5%	100,0%	54,1%
	03/04	13,2%	36,8%	1,9%	38,7%	44,4%	3,8%	48,2%	100,0%	53,7%
	04/05	13,4%	38,0%	1,3%	39,3%	42,8%	4,5%	47,3%	100,0%	55,9%
Ústecký kraj	01/02	13,7%	36,9%	1,6%	38,5%	43,8%	4,1%	47,8%	100,0%	54,6%
	02/03	13,0%	35,9%	1,7%	37,7%	44,0%	5,3%	49,3%	100,0%	54,2%
	03/04	13,8%	36,8%	1,6%	38,4%	42,8%	5,0%	47,8%	100,0%	55,6%
	04/05	13,8%	37,6%	1,7%	39,3%	41,6%	5,3%	46,9%	100,0%	56,7%
Liberecký kraj	01/02	14,6%	33,9%	1,0%	34,9%	46,3%	4,2%	50,5%	100,0%	52,8%
	02/03	13,7%	36,1%	0,4%	36,6%	45,8%	3,9%	49,7%	100,0%	53,8%
	03/04	14,4%	35,9%	0,9%	36,9%	45,0%	3,7%	48,7%	100,0%	54,1%
	04/05	14,5%	36,9%	1,0%	37,9%	43,2%	4,4%	47,7%	100,0%	55,8%
Královéhradecký k.	01/02	17,8%	36,8%	1,2%	37,9%	39,8%	4,4%	44,2%	100,0%	59,0%
	02/03	17,4%	38,4%	0,9%	39,3%	38,0%	5,2%	43,3%	100,0%	61,0%
	03/04	17,9%	38,3%	0,6%	38,9%	38,0%	5,3%	43,3%	100,0%	61,5%
	04/05	17,6%	39,3%	0,9%	40,2%	36,8%	5,4%	42,2%	100,0%	62,3%
Pardubický kraj	01/02	19,2%	39,1%	0,8%	39,9%	36,7%	4,1%	40,9%	100,0%	62,5%
	02/03	18,5%	39,9%	1,0%	40,9%	35,4%	5,3%	40,7%	100,0%	63,6%
	03/04	17,8%	41,0%	0,9%	41,9%	34,9%	5,3%	40,2%	100,0%	64,2%
	04/05	18,3%	40,2%	1,1%	41,3%	33,6%	6,8%	40,4%	100,0%	65,3%
Vysočina	01/02	16,7%	37,5%	0,5%	38,0%	39,2%	6,1%	45,3%	100,0%	60,3%
	02/03	17,0%	37,4%	0,5%	37,9%	37,3%	7,8%	45,1%	100,0%	62,2%
	03/04	17,5%	39,4%	0,5%	39,9%	35,8%	6,8%	42,6%	100,0%	63,7%
	04/05	17,7%	40,4%	0,5%	40,9%	35,4%	6,1%	41,5%	100,0%	64,1%
Jihomoravský kraj	01/02	20,7%	33,5%	1,1%	34,6%	37,2%	7,4%	44,7%	100,0%	61,6%
	02/03	20,3%	34,8%	1,2%	35,9%	35,3%	8,4%	43,7%	100,0%	63,5%
	03/04	20,0%	36,0%	1,0%	37,1%	34,8%	8,1%	42,9%	100,0%	64,2%
	04/05	19,8%	36,9%	0,9%	37,8%	33,3%	9,0%	42,3%	100,0%	65,8%
Olomoucký kraj	01/02	18,5%	35,0%	0,6%	35,6%	40,3%	5,5%	45,8%	100,0%	59,0%
	02/03	19,1%	34,1%	0,7%	34,8%	39,5%	6,6%	46,1%	100,0%	59,8%
	03/04	19,3%	35,3%	0,6%	36,0%	38,2%	6,6%	44,7%	100,0%	61,2%
	04/05	19,9%	35,9%	0,6%	36,5%	37,2%	6,4%	43,6%	100,0%	62,2%
Zlínský kraj	01/02	17,1%	37,5%	3,3%	40,8%	35,3%	6,8%	42,1%	100,0%	61,4%
	02/03	17,1%	37,3%	3,5%	40,7%	34,0%	8,2%	42,2%	100,0%	62,5%
	03/04	17,2%	37,4%	3,2%	40,6%	34,6%	7,6%	42,2%	100,0%	62,2%
	04/05	17,7%	38,7%	2,7%	41,4%	32,0%	8,9%	40,9%	100,0%	65,3%
Moravskoslezský k.	01/02	17,3%	35,5%	0,8%	36,3%	40,0%	6,4%	46,5%	100,0%	59,2%
	02/03	16,7%	37,0%	0,7%	37,8%	38,2%	7,4%	45,5%	100,0%	61,1%
	03/04	17,5%	37,3%	0,8%	38,1%	37,1%	7,3%	44,4%	100,0%	62,1%
	04/05	17,8%	38,5%	0,5%	39,0%	35,8%	7,4%	43,2%	100,0%	63,7%
Česká republika	01/02	18,4%	36,6%	1,3%	37,8%	38,4%	5,4%	43,8%	100,0%	60,3%
	02/03	17,9%	37,5%	1,1%	38,7%	37,2%	6,2%	43,4%	100,0%	61,7%
	03/04	18,1%	38,4%	1,1%	39,5%	36,4%	6,1%	42,5%	100,0%	62,5%
	04/05	18,4%	38,8%	1,0%	39,8%	35,2%	6,6%	41,8%	100,0%	63,8%

T5 Meziroční nárůst podílů žáků nově přijatých do 1. ročníků ve studijních a učebních oborech SOŠ, SOU, U a ve třídách gymnázií odpovídajících 1. ročníku SŠ - Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 01/02 až 04/05

Kraj		Gymná-zium	Obory vzdělání SOŠ		Obory vzděl.SOU,UaOU		z toho
			s maturit.	bez mat.	učebních	s matur.	s matur.
Hl.m.Praha	01/02	-0,1%	0,9%	0,8%	-1,1%	-0,5%	0,3%
	02/03	-0,2%	**1,7%**	-1,0%	-0,9%	0,4%	**1,9%**
	03/04	-0,1%	1,1%	0,1%	-1,4%	0,3%	1,3%
	04/05	0,6%	0,0%	-0,1%	-0,9%	0,4%	1,0%
Středočeský kraj	01/02	-0,9%	**2,6%**	-0,1%	-1,5%	0,0%	**1,6%**
	02/03	-0,7%	0,9%	0,0%	-1,1%	0,9%	1,0%
	03/04	0,2%	0,7%	-0,1%	-0,5%	-0,4%	0,6%
	04/05	0,4%	-0,3%	0,0%	-0,4%	0,3%	0,4%
Jihočeský kraj	01/02	1,1%	-0,2%	-0,6%	-0,9%	0,6%	**1,5%**
	02/03	-1,1%	**2,3%**	0,0%	-1,4%	0,2%	1,4%
	03/04	0,2%	**1,8%**	0,3%	*-1,8%*	-0,4%	1,5%
	04/05	0,9%	*-1,6%*	0,0%	0,1%	0,6%	-0,1%
Plzeňský kraj	01/02	0,2%	**1,7%**	0,0%	*-1,6%*	-0,3%	**1,6%**
	02/03	*-1,8%*	**2,0%**	-0,1%	-0,5%	0,4%	0,6%
	03/04	-0,4%	1,1%	-0,3%	-0,8%	0,3%	1,0%
	04/05	0,6%	-0,4%	-0,1%	-0,9%	0,9%	1,1%
Karlovarský kraj	01/02	0,1%	**2,6%**	-1,1%	*-1,9%*	0,4%	**3,1%**
	02/03	-0,2%	1,3%	-0,7%	*-1,6%*	1,1%	**2,3%**
	03/04	-0,8%	-0,3%	0,4%	0,0%	0,7%	-0,4%
	04/05	0,2%	1,2%	-0,6%	*-1,6%*	0,7%	**2,1%**
Ústecký kraj	01/02	-0,1%	1,5%	-1,0%	-0,8%	0,4%	**1,8%**
	02/03	-0,7%	-0,9%	0,2%	0,3%	1,2%	-0,4%
	03/04	0,8%	0,9%	-0,2%	-1,2%	-0,2%	1,4%
	04/05	0,0%	0,8%	0,1%	-1,2%	0,3%	1,1%
Liberecký kraj	01/02	-0,9%	1,2%	-0,1%	-0,5%	0,3%	0,7%
	02/03	-0,9%	**2,2%**	-0,5%	-0,5%	-0,3%	1,0%
	03/04	0,7%	-0,2%	0,5%	-0,9%	-0,2%	0,3%
	04/05	0,0%	0,9%	0,1%	*-1,7%*	0,7%	**1,7%**
Královéhradecký k.	01/02	-0,1%	**2,6%**	0,0%	*-2,2%*	-0,3%	**2,2%**
	02/03	-0,4%	**1,6%**	-0,2%	*-1,7%*	0,8%	**2,0%**
	03/04	0,5%	-0,1%	-0,4%	-0,1%	0,1%	0,4%
	04/05	-0,2%	1,0%	0,4%	-1,2%	0,1%	0,9%
Pardubický kraj	01/02	0,2%	**1,6%**	-0,6%	*-1,5%*	0,3%	**2,1%**
	02/03	-0,8%	0,8%	0,2%	-1,3%	1,1%	1,1%
	03/04	-0,6%	1,1%	-0,1%	-0,5%	0,1%	0,6%
	04/05	0,5%	-0,8%	0,2%	-1,3%	1,5%	1,1%
Vysočina	01/02	-0,8%	**2,0%**	-0,7%	*-2,4%*	**2,0%**	**3,1%**
	02/03	0,3%	-0,1%	0,1%	*-2,0%*	**1,7%**	**1,9%**
	03/04	0,5%	**2,0%**	0,0%	-1,5%	-1,0%	1,4%
	04/05	0,2%	1,0%	0,0%	-0,4%	-0,7%	0,5%
Jihomoravský kraj	01/02	1,1%	1,2%	-0,1%	*-2,5%*	0,3%	**2,6%**
	02/03	-0,4%	1,3%	0,0%	*-1,9%*	1,0%	**1,9%**
	03/04	-0,3%	1,3%	-0,2%	-0,5%	-0,3%	0,7%
	04/05	-0,2%	0,9%	-0,1%	-1,5%	0,9%	**1,6%**
Olomoucký kraj	01/02	-1,3%	**4,1%**	-0,7%	-0,3%	*-1,9%*	0,9%
	02/03	0,5%	-0,9%	0,1%	-0,9%	1,1%	0,8%
	03/04	0,3%	1,2%	-0,1%	-1,3%	-0,1%	1,4%
	04/05	0,6%	0,6%	0,0%	-1,0%	-0,2%	1,0%
Zlínský kraj	01/02	0,4%	**2,2%**	0,9%	*-2,7%*	-0,7%	**1,9%**
	02/03	-0,1%	-0,3%	0,2%	-1,3%	1,5%	1,1%
	03/04	0,1%	0,2%	-0,3%	0,6%	-0,6%	-0,4%
	04/05	0,6%	1,3%	-0,6%	*-2,6%*	1,3%	**3,2%**
Moravskoslezský k.	01/02	-0,2%	1,4%	-0,6%	-0,7%	0,2%	1,3%
	02/03	-0,6%	**1,6%**	-0,1%	*-1,9%*	0,9%	**1,9%**
	03/04	0,8%	0,2%	0,1%	-1,1%	-0,1%	1,0%
	04/05	0,3%	1,2%	-0,3%	-1,3%	0,1%	**1,6%**
Česká republika	01/02	-0,1%	**1,7%**	-0,2%	-1,4%	0,0%	**1,6%**
	02/03	-0,5%	1,0%	-0,1%	-1,2%	0,9%	1,3%
	03/04	0,2%	0,8%	0,0%	-0,8%	-0,2%	0,9%
	04/05	0,3%	0,4%	-0,1%	-1,1%	0,5%	1,2%

Zvýraznění změn:
tučně jsou uvedeny hodnoty nárůstu větší-rovno 1,5 %

kurzivou a šedě jsou uvedeny hodnoty menší-rovno - 1.5% tedy výrazný pokles

Údaje o počtech žáků **nově přijatých do 1. ročníků nástavbového studia** pro absolventy tříletých učebních oborů v jednotlivých krajích obsahuje **tabulka T6**, do **vyššího odborného studia tabulka T7**. V obou tabulkách jsou uvedeny i hodnoty jiných forem studia (pod označením SPZ). Pro srovnávání jsou uvedeny hodnoty nárůstů mezi šk. roky 2002/03 a 2003/04 a mezi 2003/04 a 2004/05, ale jen v denním studiu. Poslední sloupec uvádí podíl nově přijatých do nástaveb z absolventů tříletých učebních oborů v daném roce (T6), v tabulce T7 je pak uvedeno, jaký je podíl nově přijatých do denní formy vyššího odborného studia z maturantů daného roku.

V průměru přechází do nástaveb 27,5 % vyučených, nejvíce vedle Prahy v krajích Ústeckém a Středočeském. Vysoké podíly jsou i ve Zlínském a Jihomoravském kraji a jejich nejvyšší podíly studijních oborů SOU ukazují na správné směřování k posilování podílu vysoce kvalifikovaných dělníků. K tvrdému omezení přístupu do nástaveb došlo k Pardubickém kraji, kde je v posledních dvou letech naprosto ojediněle velký meziroční pokles počtu vstupujících žáků. To vedlo k tomu, že je zde podíl vyučených přecházejících do nástaveb (15,9 %) nejnižší v republice. Podíl nižší než 20 % je ještě v Královéhradeckém kraji (18,5 %).

V **oborech VOŠ** je pokles počtu nově přijatých dán sníženým zájmem uchazečů o studium, což souvisí s nárůstem nabídky vysokých škol. V relaci s počtem absolventů maturitních oborů poklesl proti minulém roku podíl vstupujících do oborů VOŠ z 16,2 % na 13,3 %. Nejvyšší je tento podíl v krajích Vysočina a Praha, nejnižší v Karlovarském a Moravskoslezském kraji.

T6 Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků nástavbového studia pro absolventy 3letých učebních oborů

	šk.r.2001/02		šk.r.2002/03		šk.r.2003/04		šk.r.2004/05		Meziroční nárůst		Podíl
	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ	02/03	03/04	z vyuč.
Hl.m.Praha	1434	1585	1576	1521	1598	1798	1534	1793	1,4%	-4,0%	41,8%
Středočeský kraj	806	754	1016	757	1071	835	1172	892	5,4%	9,4%	30,9%
Jihočeský kraj	817	622	851	630	836	890	737	846	-1,8%	-11,8%	25,4%
Plzeňský kraj	473	492	570	533	717	520	632	545	25,8%	-11,9%	27,4%
Karlovarský kraj	262	238	307	279	283	529	327	373	-7,8%	15,5%	24,0%
Ústecký kraj	826	917	1049	872	999	1035	1069	973	-4,8%	7,0%	30,8%
Liberecký kraj	413	239	537	210	544	434	547	398	1,3%	0,6%	28,1%
Královéhradecký kraj	472	398	417	373	391	554	459	437	-6,2%	17,4%	18,5%
Pardubický kraj	523	261	622	227	490	230	340	395	-21,2%	-30,6%	15,9%
Vysočina	476	413	514	357	582	658	521	771	13,2%	-10,5%	21,4%
Jihomoravský kraj	1125	899	1383	916	1478	1305	1447	1267	6,9%	-2,1%	29,0%
Olomoucký kraj	650	388	608	514	805	565	817	575	32,4%	1,5%	28,9%
Zlínský kraj	724	410	926	429	881	464	762	519	-4,9%	-13,5%	29,1%
Moravskoslezský kraj	840	1057	1172	1134	1269	1384	1293	1348	8,3%	1,9%	23,6%
Česká republika	9841	8673	11548	8752	11944	11201	11657	11132	3,4%	-2,4%	27,5%

T7 Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků vyššího studia (bez konzervatoří)

	šk.r.2001/02		šk.r.2002/03		šk.r.2003/04		šk.r.2004/05		Meziroční nárůst		Podíl
	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ	02/03	03/04	z matur.
Hl.m.Praha	2269	520	2413	676	2576	706	2220	432	6,8%	-13,8%	21,0%
Středočeský kraj	897	335	1015	246	1003	235	762	154	-1,2%	-24,0%	12,1%
Jihočeský kraj	917	109	999	110	1090	98	868	60	9,1%	-20,4%	18,1%
Plzeňský kraj	440	107	380	34	411	36	364	37	8,2%	-11,4%	10,6%
Karlovarský kraj	133	0	99	0	56		107	0	-43,4%	91,1%	6,4%
Ústecký kraj	523	76	574	60	722	173	554	41	25,8%	-23,3%	10,9%
Liberecký kraj	343	0	379	0	358		285	27	-5,5%	-20,4%	11,2%
Královéhradecký kraj	431	19	501	17	535	20	408	8	6,8%	-23,7%	10,3%
Pardubický kraj	616	63	663	87	645	111	574	71	-2,7%	-11,0%	14,9%
Vysočina	803	55	835	126	849	229	803	94	1,7%	-5,4%	21,3%
Jihomoravský kraj	1173	162	1301	344	1453	320	1179	251	11,7%	-18,9%	13,4%
Olomoucký kraj	454	85	381	111	449	57	438	69	17,8%	-2,4%	9,3%
Zlínský kraj	466	82	450	70	562	92	445	54	24,9%	-20,8%	9,4%
Moravskoslezský kraj	878	141	980	176	988	224	779	220	0,8%	-21,2%	8,5%
Česká republika	10343	1754	10970	2057	11697	2301	9786	1518	6,6%	-16,3%	13,3%

Meziroční nárůst - je určen v denním studiu
Podíl z .... - je pro šk.r. 2004/05

3. Struktura středního a vyššího vzdělávání podle skupin oborů

Na obrázcích a v tabulkách otištěných na dalších stránkách uvádíme počty žáků nově vstupujících do prvních ročníků v jednotlivých kategoriích vzdělání v letech 1998/99 až 2004/05 v členění skupin oborů podle Klasifikace kmenových oborů vzdělání – KKOV.

V **grafickém znázornění** jsou uvedeny **počty** žáků nově přijatých do prvních ročníků učebních oborů, maturitních oborů SOŠ, maturitních oborů SOU a všech společně v letech 1998/99 až 2004/05, dále i v nástavbovém studiu absolventů 3letých učebních oborů a v oborech vyšších odborných škol. **V tabulkách** (T-KK1 až T-KK3) jsou uvedeny odpovídající konkrétní **počty** žáků, dále **i podíly** jednotlivých skupin oborů vzdělání v dané kategorii vzdělání (tj. např. kolik procent žáků je nově přijato do chemických učebních oborů ze všech nově přijatých do učebních oborů).

V údajích o počtech a podílech nově přijatých žáků do prvních ročníků v jednotlivých skupinách oborů jsou začleněny i počty žáků přijímaných do oborů speciálních škol.

Kategorie vzdělání podle Klasifikace kmenových oborů vzdělání jsou uvedeny na konci publikace.

Množství hodnot v tabulkách a jejich znázornění v grafech umožňuje nejrůznějším způsobem porovnávat vývoj v jednotlivých kategoriích vzdělání a skupinách oborů. Proto uvádíme jen několik podstatných údajů o tom, kde dochází k výrazným změnám, zejména v posledním roce a ve skupinách s velkými počty žáků.

V učebních oborech (obr. 4) je zřejmý pokračující pokles počtu žáků ve skupině 23 Strojírenství, z tabulky T-KK1 je však zřejmé, že od roku 2000 podíl této skupiny mírně narůstá, v posledním roce je meziroční přírůstek podílu skupiny téměř 3 p. b. Skupina zůstává druhou nejpočetnější v této kategorii. Nejvýraznější meziroční pokles podílu v posledním roce vykazují skupiny 32 Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů (-14,6 %) a 34 Polygrafie, nejvyšší nárůst (při malém počtu žáků) skupina 21 Hornictví, hutnictví a slévárenství (46,9 %). Nejvýraznější pokles podílu počtu žáků od roku 1999 nastal ve skupině 31 Textilní výroba a oděvnictví (-37,6 %), nárůst ve skupině 37 Doprava a spoje (39,8 % - při malém počtu žáků).

Nejpočetnější skupinou oborů v maturitních oborech SOŠ (obr. 5) zůstává trvale skupina 63 Ekonomika a administrativa s poměrně výrazným kolísáním počtu i podílu přijímaných žáků. K poklesu počtu i podílu dochází ve skupině 23 Strojírenství, zatímco růst počtu nově přijímaných do skupiny oborů 26 Elektrotechnika, výpočetní technika a telekomunikace není velký a představuje ve vyjádření podílů pokles. Významná skupina 53 Zdravotnictví vykazuje určité kolísání, k poklesu došlo ve skupině 63 Ekonomika a administrativa. Opět narostl počet žáků přijímaných do oborů lyceí, což se odráží v nárůstu ve skupině 78 Obecně odborná příprava.

Ve studijních oborech SOU (obr. 6) je největší pokles ve skupině 26 Elektrotechnika, podíl tří nejpočetnějších skupin 26 Elektrotechnika, 23 Strojírenství a 66 Obchod trvale mírně klesá.

Vývoj souhrnu počtu žáků v těchto základních kategoriích je dobře zřetelný na součtovém grafickém znázornění na obr. 7.

V nástavbách pro absolventy tříletých učebních oborů (obr. 8) po předchozím nárůstu v nejpočetnější skupině 64 Podnikání v oborech došlo meziročně k mírnému poklesu. Velký podíl této skupiny je ovlivněn zejména tím, že při velké rozptýlenosti výuky na mnoho SOU je to často jediná možnost, jak vytvořit dostatečně velikou třídu ze zájemců o nástavbové studium z různých oborů. Výhodou je ovšem i příprava vyučených k budoucímu podnikání a zvýšení jejich vzdělanostní úrovně.

Ve vyšším studiu (obr. 9) byl dlouhodobý nárůst žáků v oborech skupin 23 Strojírenství, 26 Elektrotechnika, výpočetní technika a telekomunikace a 37 Stavebnictví vystřídán meziročním poklesem. Významný nárůst trvale zaznamenávají obory skupiny 82 Umění a užité umění.

Obr. 4 Počty žáků 1. roč. učebních oborů

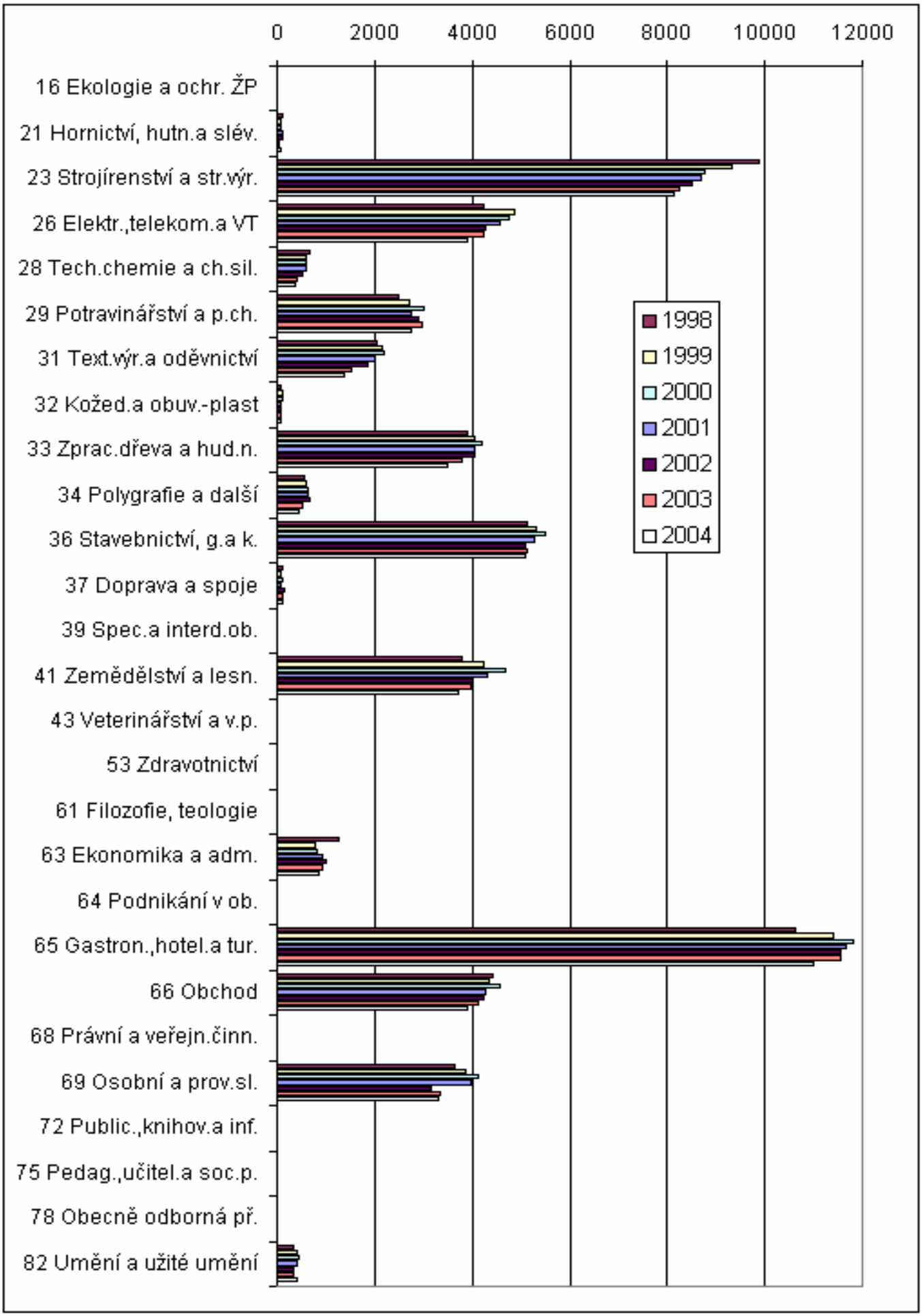

Obr. 5 Počty žáků 1. roč. maturitních oborů SOŠ

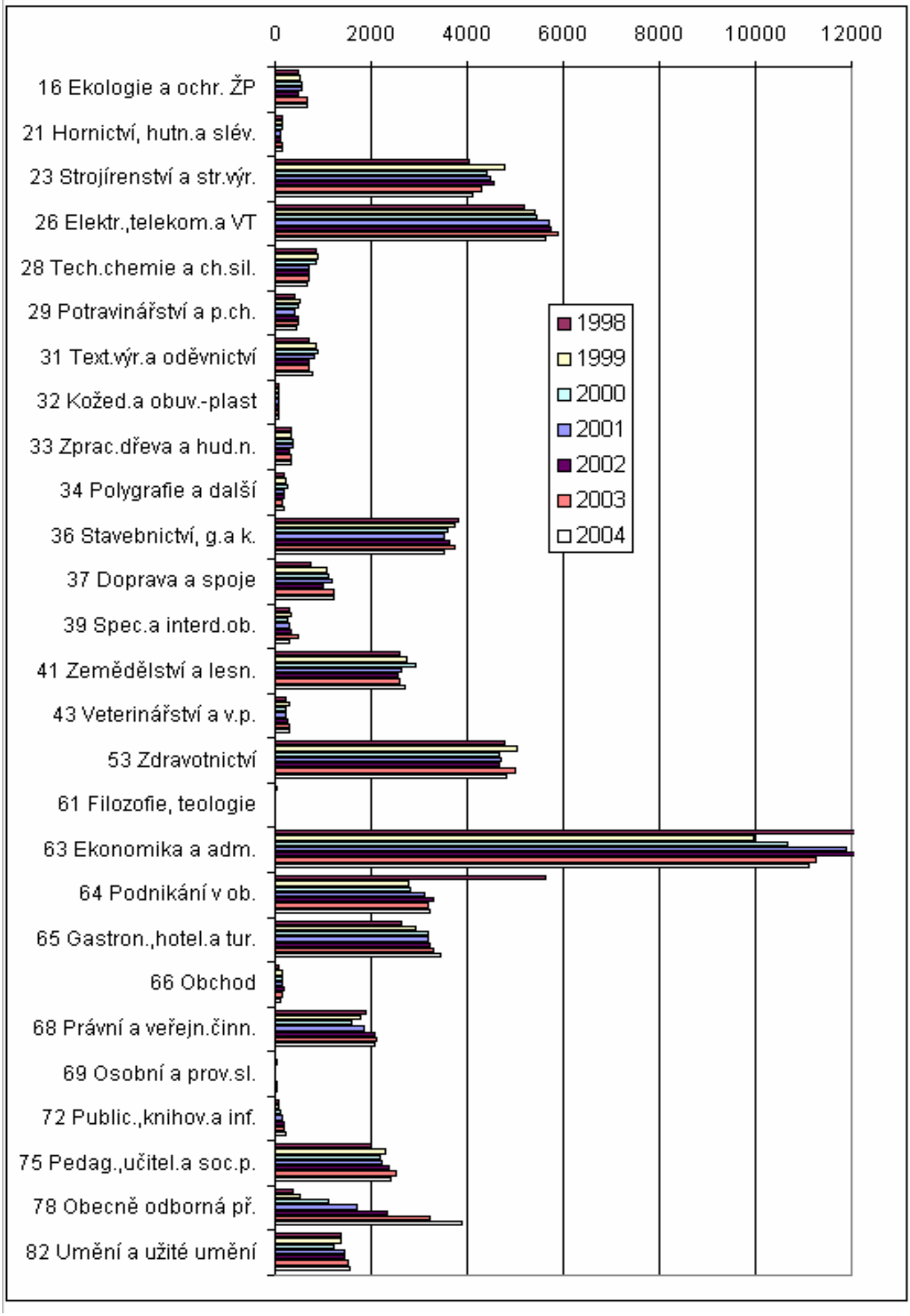

Obr. 6 Počty žáků 1. roč. maturitních oborů SOU

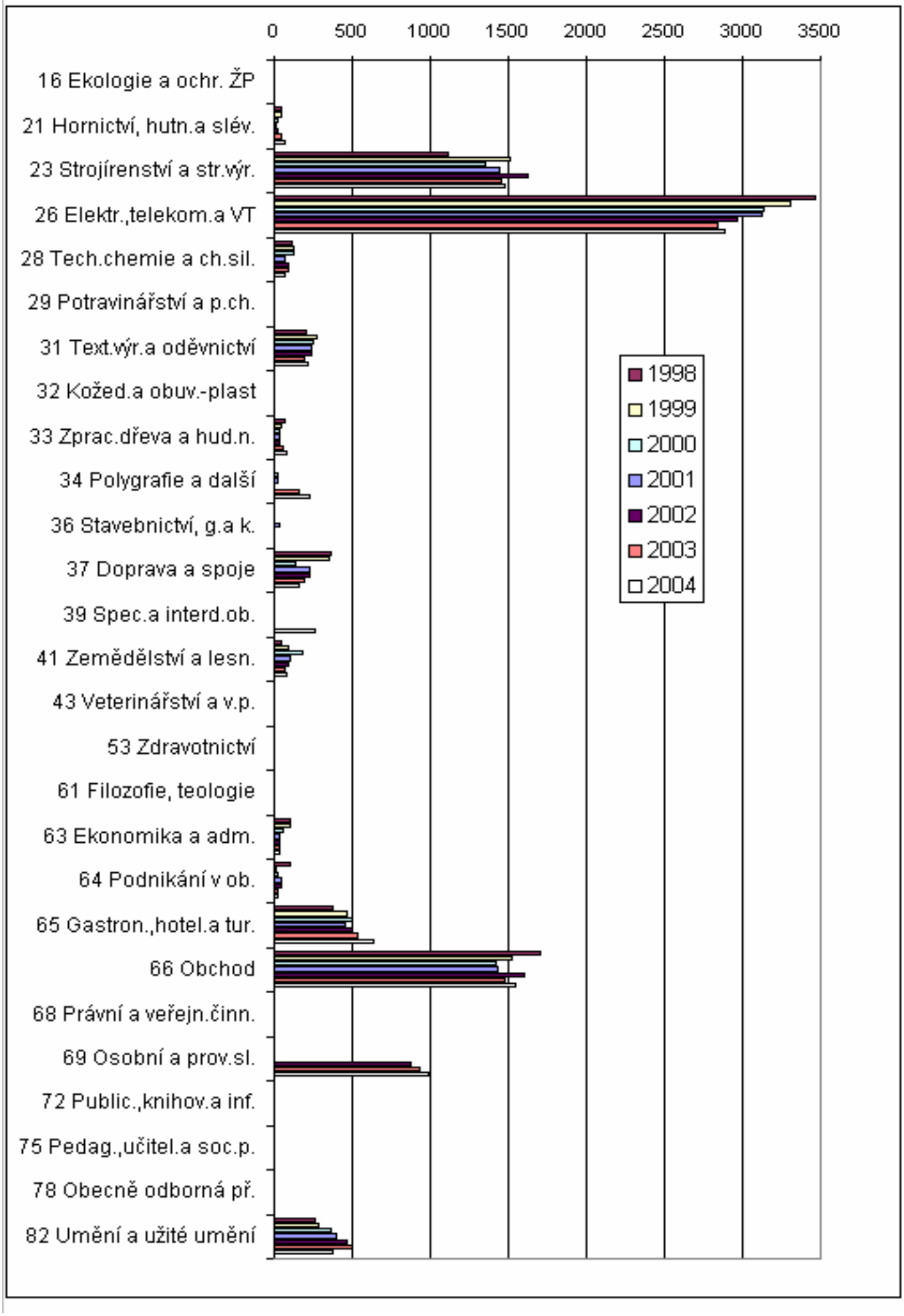

Obr. 7 Počty žáků 1. roč. učebních a studijních oborů SOU a SOŠ

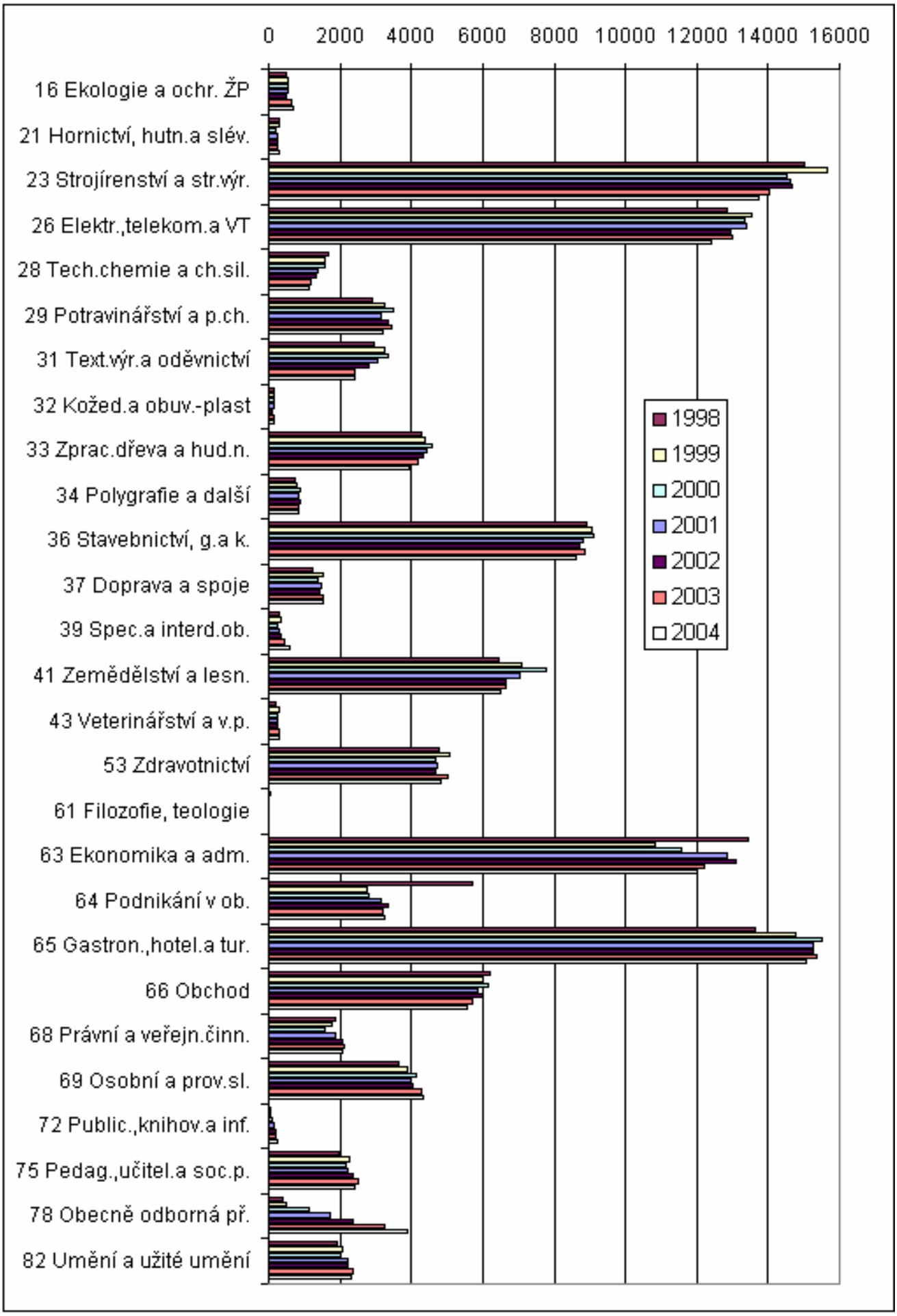

Obr. 8 Počty žáků 1. roč. nástavbového studia pro abs. 3l UO

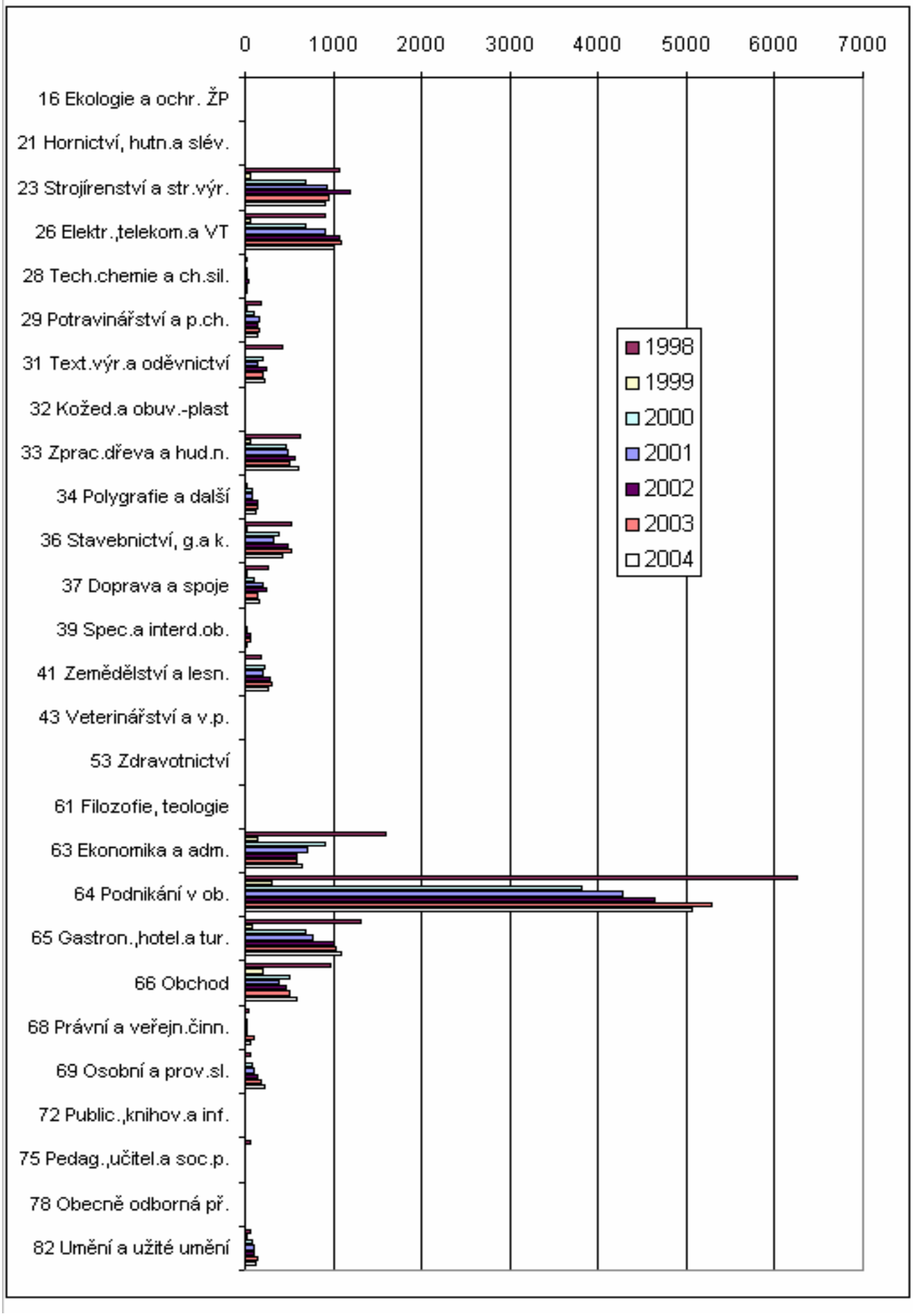

Obr. 9 Počty žáků 1. roč. vyššího studia

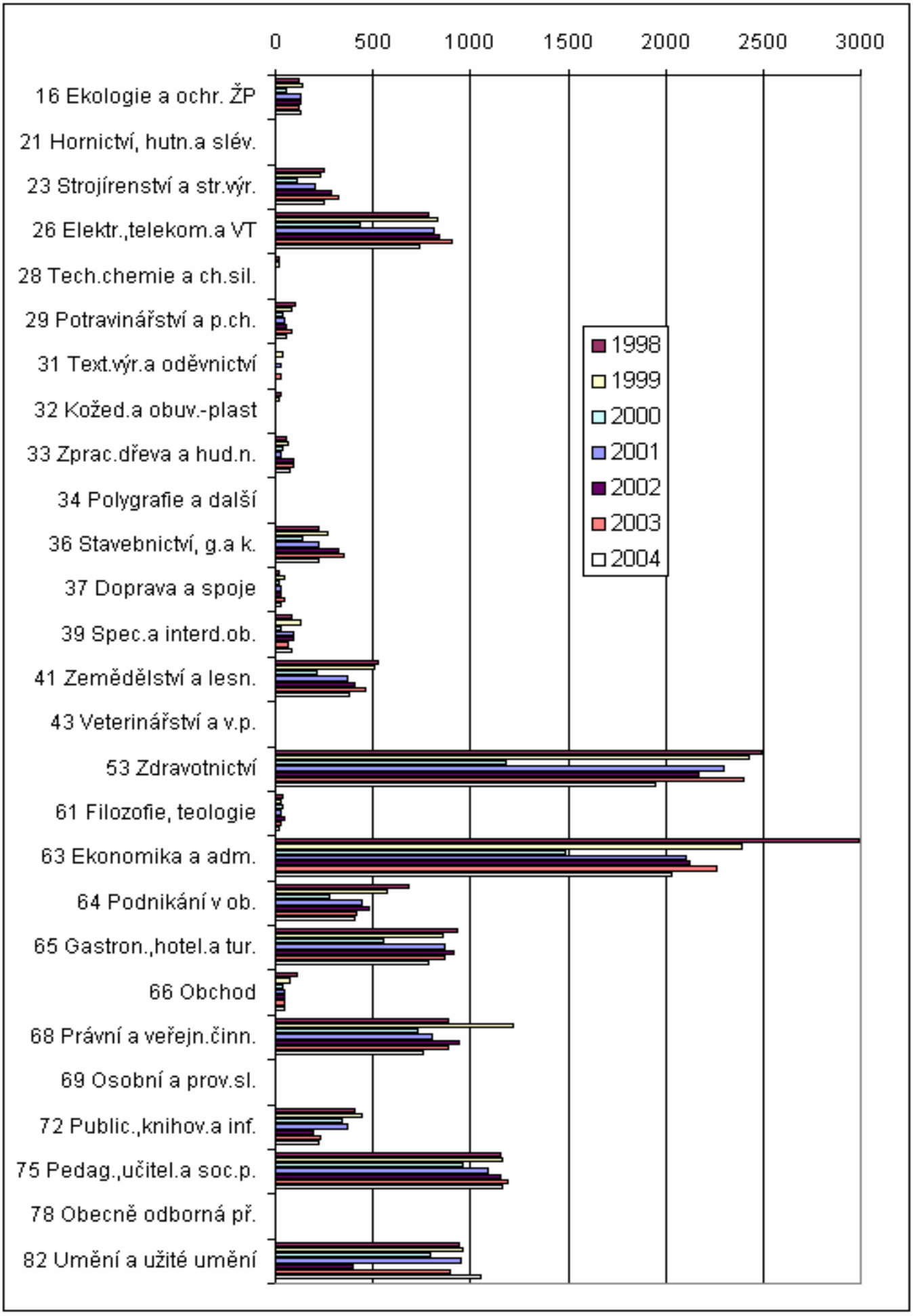

T-KK1 Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků ve skupinách kmenových oborů vzdělání

Stav k 15.10. příslušného roku

Denní studium **učební obory (kategorie E a H)**

	1999		2000		2001		2002		2003		2004	
Skup.ob.	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
00 Společný 1. ročník	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	89	0,2%	63	0,1%	113	0,2%	102	0,2%	50	0,1%	90	0,2%
23 Strojírenství a str.výr.	9342	17,0%	8785	15,6%	8675	16,0%	8507	16,2%	8265	16,1%	8132	16,6%
26 Elektr.,telekom.a VT	4867	8,9%	4762	8,4%	4574	8,4%	4276	8,2%	4239	8,3%	3887	7,9%
28 Tech.chemie a ch.sil.	583	1,1%	590	1,0%	604	1,1%	506	1,0%	409	0,8%	390	0,8%
29 Potravinářství a p.ch.	2714	4,9%	3010	5,3%	2754	5,1%	2893	5,5%	2980	5,8%	2759	5,6%
31 Text.výr.a oděvnictví	2145	3,9%	2181	3,9%	2009	3,7%	1849	3,5%	1505	2,9%	1392	2,8%
32 Kožed.a obuv.-plast	99	0,2%	102	0,2%	63	0,1%	58	0,1%	90	0,2%	75	0,2%
33 Zprac.dřeva a hud.a.	4031	7,3%	4184	7,4%	4036	7,4%	4036	7,7%	3801	7,4%	3498	7,1%
34 Polygrafie a další	608	1,1%	620	1,1%	614	1,1%	669	1,3%	509	1,0%	438	0,9%
36 Stavebnictví, g.a k.	5312	9,7%	5517	9,8%	5275	9,7%	5094	9,7%	5120	10,0%	5088	10,4%
37 Doprava a spoje	85	0,2%	121	0,2%	73	0,1%	167	0,3%	121	0,2%	126	0,3%
39 Spec.a interd.ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
41 Zemědělství a lesn.	4228	7,7%	4675	8,3%	4292	7,9%	4000	7,6%	3978	7,7%	3729	7,6%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	792	1,4%	807	1,4%	918	1,7%	998	1,9%	912	1,8%	837	1,7%
64 Podnikání v ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	11393	20,7%	11801	20,9%	11668	21,5%	11540	22,0%	11555	22,5%	10984	22,4%
66 Obchod	4355	7,9%	4565	8,1%	4289	7,9%	4245	8,1%	4111	8,0%	3918	8,0%
68 Právní a veřejn.činn.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
69 Osobní a prov.sl.	3858	7,0%	4136	7,3%	3962	7,3%	3151	6,0%	3345	6,5%	3303	6,7%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	421	0,8%	440	0,8%	402	0,7%	326	0,6%	348	0,7%	394	0,8%
Celkový součet	54922	100,0%	56359	100,0%	54321	100,0%	52417	100,0%	51338	100,0%	49040	100,0%

Denní studium **studijní obory SOŠ (kategorie M)**

	1999		2000		2001		2002		2003		2004	
Skup.ob.	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
00 Společný 1. ročník	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
16 Ekologie a ochr. ŽP	528	1,1%	554	1,1%	564	1,1%	488	0,9%	658	1,2%	677	1,3%
21 Hornictví, hutn.a slév.	157	0,3%	137	0,3%	129	0,2%	97	0,2%	141	0,3%	140	0,3%
23 Strojírenství a str.výr.	4776	9,8%	4398	8,9%	4494	8,7%	4562	8,6%	4293	7,9%	4118	7,6%
26 Elektr.,telekom.a VT	5392	11,1%	5455	11,1%	5692	11,0%	5725	10,8%	5899	10,9%	5632	10,4%
28 Tech.chemie a ch.sil.	885	1,8%	841	1,7%	703	1,4%	719	1,4%	700	1,3%	661	1,2%
29 Potravinářství a p.ch.	523	1,1%	497	1,0%	403	0,8%	471	0,9%	484	0,9%	453	0,8%
31 Text.výr.a oděvnictví	842	1,7%	895	1,8%	807	1,6%	709	1,3%	694	1,3%	793	1,5%
32 Kožed.a obuv.-plast	67	0,1%	60	0,1%	70	0,1%	60	0,1%	71	0,1%	85	0,2%
33 Zprac.dřeva a hud.a.	317	0,7%	380	0,8%	369	0,7%	282	0,5%	316	0,6%	351	0,6%
34 Polygrafie a další	204	0,4%	261	0,5%	194	0,4%	193	0,4%	162	0,3%	186	0,3%
36 Stavebnictví, g.a k.	3732	7,7%	3588	7,3%	3519	6,8%	3638	6,9%	3724	6,9%	3532	6,5%
37 Doprava a spoje	1072	2,2%	1103	2,2%	1186	2,3%	1014	1,9%	1235	2,3%	1232	2,3%
39 Spec.a interd.ob.	325	0,7%	267	0,5%	310	0,6%	326	0,6%	467	0,9%	310	0,6%
41 Zemědělství a lesn.	2749	5,6%	2934	5,9%	2628	5,1%	2558	4,8%	2579	4,8%	2695	5,0%
43 Veterinářství a v.p.	283	0,6%	237	0,5%	228	0,4%	256	0,5%	290	0,5%	297	0,5%
53 Zdravotnictví	5055	10,4%	4666	9,5%	4710	9,1%	4663	8,8%	5016	9,3%	4805	8,9%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	9953	20,4%	10681	21,6%	11887	23,0%	12084	22,8%	11247	20,8%	11122	20,6%
64 Podnikání v ob.	2764	5,7%	2803	5,7%	3099	6,0%	3313	6,3%	3192	5,9%	3205	5,9%
65 Gastron.,hotel.a tur.	2908	6,0%	3189	6,5%	3167	6,1%	3234	6,1%	3284	6,1%	3459	6,4%
66 Obchod	135	0,3%	148	0,3%	156	0,3%	171	0,3%	137	0,3%	107	0,2%
68 Právní a veřejn.činn.	1788	3,7%	1599	3,2%	1865	3,6%	2084	3,9%	2104	3,9%	2087	3,9%
69 Osobní a prov.sl.	25	0,1%	17	0,0%	16	0,0%	17	0,0%	19	0,0%	23	0,0%
72 Public.,knihov.a inf.	58	0,1%	122	0,2%	138	0,3%	189	0,4%	190	0,4%	234	0,4%
75 Pedag.,učitel.a soc.p	2283	4,7%	2189	4,4%	2217	4,3%	2381	4,5%	2519	4,6%	2391	4,4%
78 Obecně odborná př.	504	1,0%	1115	2,3%	1713	3,3%	2342	4,4%	3237	6,0%	3871	7,2%
82 Umění a užité umění	1355	2,8%	1229	2,5%	1430	2,8%	1427	2,7%	1520	2,8%	1555	2,9%
Celkový součet	48680	100,0%	49365	100,0%	51694	100,0%	53003	100,0%	54178	100,0%	54021	100,0%

V počtech žáků jsou uvedeni i žáci speciálních škol

T-KK2 Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků ve skupinách kmenových oborů vzdělání

Stav k 15.10. příslušného roku

Denní studium **studijní obory SOU (část kategorie L - L0)**

	1999		2000		2001		2002		2003		2004	
Skup.ob.	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
00 Společný 1. ročník	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	49	0,6%	19	0,2%	16	0,2%	26	0,3%	44	0,5%	63	0,7%
23 Strojírenství a str.výr.	1517	18,6%	1352	17,8%	1438	18,8%	1624	18,4%	1458	17,0%	1482	16,3%
26 Elektr.,telekom.a VT	3304	40,6%	3132	41,2%	3125	40,8%	2966	33,6%	2844	33,1%	2881	31,6%
28 Tech.chemie a ch.sil.	124	1,5%	129	1,7%	73	1,0%	94	1,1%	93	1,1%	73	0,8%
29 Potravinářství a p.ch.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
31 Text.výr.a oděvnictví	270	3,3%	250	3,3%	242	3,2%	242	2,7%	198	2,3%	219	2,4%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.a.	47	0,6%	33	0,4%	36	0,5%	36	0,4%	56	0,7%	74	0,8%
34 Polygrafie a další	0	0,0%	25	0,3%	27	0,4%	0	0,0%	156	1,8%	228	2,5%
36 Stavebnictví, g.a k.	0	0,0%	0	0,0%	29	0,4%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
37 Doprava a spoje	354	4,3%	132	1,7%	230	3,0%	231	2,6%	189	2,2%	155	1,7%
39 Spec.a interd.ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	258	2,8%
41 Zemědělství a lesn.	88	1,1%	182	2,4%	102	1,3%	86	1,0%	72	0,8%	76	0,8%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	99	1,2%	57	0,7%	29	0,4%	30	0,3%	31	0,4%	30	0,3%
64 Podnikání v ob.	16	0,2%	20	0,3%	40	0,5%	40	0,5%	21	0,2%	22	0,2%
65 Gastron.,hotel.a tur.	471	5,8%	495	6,5%	449	5,9%	497	5,6%	536	6,2%	642	7,0%
66 Obchod	1522	18,7%	1417	18,6%	1428	18,6%	1603	18,2%	1479	17,2%	1549	17,0%
68 Právní a veřejn.činn.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
69 Osobní a prov.sl.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	877	9,9%	928	10,8%	991	10,9%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	286	3,5%	362	4,8%	393	5,1%	465	5,3%	495	5,8%	374	4,1%
Celkový součet	8147	100,0%	7605	100,0%	7657	100,0%	8817	100,0%	8600	100,0%	9117	100,0%

Denní studium **obory SŠ pro absolv. zákl. školy (E,H,M,L0)**

	1999		2000		2001		2002		2003		2004	
Skup.ob.	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
00 Společný 1. ročník	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
16 Ekologie a ochr. ŽP	528	0,5%	554	0,5%	564	0,5%	488	0,4%	658	0,6%	677	0,6%
21 Hornictví, hutn.a slév.	295	0,3%	219	0,2%	258	0,2%	225	0,2%	235	0,2%	293	0,3%
23 Strojírenství a str.výr.	15635	14,0%	14535	12,8%	14607	12,9%	14693	12,9%	14016	12,3%	13732	12,2%
26 Elektr.,telekom.a VT	13563	12,1%	13349	11,8%	13391	11,8%	12967	11,4%	12982	11,4%	12400	11,1%
28 Tech.chemie a ch.sil.	1592	1,4%	1560	1,4%	1380	1,2%	1319	1,2%	1202	1,1%	1124	1,0%
29 Potravinářství a p.ch.	3237	2,9%	3507	3,1%	3157	2,8%	3364	2,9%	3464	3,0%	3212	2,9%
31 Text.výr.a oděvnictví	3257	2,9%	3326	2,9%	3058	2,7%	2800	2,5%	2397	2,1%	2404	2,1%
32 Kožed.a obuv.-plast	166	0,1%	162	0,1%	133	0,1%	118	0,1%	161	0,1%	160	0,1%
33 Zprac.dřeva a hud.a.	4395	3,9%	4597	4,1%	4441	3,9%	4354	3,8%	4173	3,7%	3923	3,5%
34 Polygrafie a další	812	0,7%	906	0,8%	835	0,7%	862	0,8%	827	0,7%	852	0,8%
36 Stavebnictví, g.a k.	9044	8,1%	9105	8,0%	8823	7,8%	8732	7,6%	8844	7,8%	8620	7,7%
37 Doprava a spoje	1511	1,4%	1356	1,2%	1489	1,3%	1412	1,2%	1545	1,4%	1513	1,3%
39 Spec.a interd.ob.	325	0,3%	267	0,2%	310	0,3%	326	0,3%	467	0,4%	568	0,5%
41 Zemědělství a lesn.	7065	6,3%	7791	6,9%	7022	6,2%	6644	5,8%	6629	5,8%	6500	5,8%
43 Veterinářství a v.p.	283	0,3%	237	0,2%	228	0,2%	256	0,2%	290	0,3%	297	0,3%
53 Zdravotnictví	5055	4,5%	4666	4,1%	4710	4,1%	4663	4,1%	5016	4,4%	4805	4,3%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	10844	9,7%	11545	10,2%	12834	11,3%	13112	11,5%	12190	10,7%	11989	10,7%
64 Podnikání v ob.	2780	2,5%	2823	2,5%	3139	2,8%	3353	2,9%	3213	2,8%	3227	2,9%
65 Gastron.,hotel.a tur.	14772	13,2%	15485	13,7%	15284	13,4%	15271	13,4%	15375	13,5%	15085	13,4%
66 Obchod	6012	5,4%	6130	5,4%	5873	5,2%	6019	5,3%	5727	5,0%	5574	5,0%
68 Právní a veřejn.činn.	1788	1,6%	1599	1,4%	1865	1,6%	2084	1,8%	2104	1,8%	2087	1,9%
69 Osobní a prov.sl.	3883	3,5%	4153	3,7%	3978	3,5%	4045	3,5%	4292	3,8%	4317	3,8%
72 Public.,knihov.a inf.	58	0,1%	122	0,1%	138	0,1%	189	0,2%	190	0,2%	234	0,2%
75 Pedag.,učitel.a soc.p	2283	2,0%	2189	1,9%	2217	2,0%	2381	2,1%	2519	2,2%	2391	2,1%
78 Obecně odborná př.	504	0,5%	1115	1,0%	1713	1,5%	2342	2,1%	3237	2,8%	3871	3,5%
82 Umění a užité umění	2062	1,8%	2031	1,8%	2225	2,0%	2218	1,9%	2363	2,1%	2323	2,1%
Celkový součet	111749	100,0%	113329	100,0%	113672	100,0%	114237	100,0%	114116	100,0%	112178	100,0%

V počtech žáků jsou uvedeni i žáci speciálních škol

Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání a žáci nástavbového studia pro absolventy 3letých učebních oborů

T-KK3 Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků ve skupinách kmenových oborů vzdělání

Stav k 15.10. příslušného roku

Denní studium **nástavbové studium pro abs. 3l. UO (část L)**

	1999		2000		2001		2002		2003		2004	
Skup.ob.	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
00 Společný 1. ročník	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	55	5,4%	695	7,7%	927	9,5%	1187	10,4%	948	7,9%	911	7,8%
26 Elektr.,telekom.a VT	62	6,1%	693	7,7%	909	9,3%	1072	9,4%	1097	9,2%	1010	8,7%
28 Tech.chemie a ch.sil.	0	0,0%	18	0,2%	18	0,2%	40	0,4%	28	0,2%	21	0,2%
29 Potravinářství a p.ch.	16	1,6%	110	1,2%	157	1,6%	136	1,2%	171	1,4%	133	1,1%
31 Text.výr.a oděvnictví	0	0,0%	194	2,1%	150	1,5%	233	2,0%	200	1,7%	221	1,9%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.a.	62	6,1%	465	5,1%	487	5,0%	573	5,0%	511	4,3%	605	5,2%
34 Polygrafie a další	23	2,3%	78	0,9%	83	0,8%	142	1,2%	142	1,2%	130	1,1%
36 Stavebnictví, g.a k.	29	2,9%	382	4,2%	320	3,3%	493	4,3%	529	4,4%	415	3,6%
37 Doprava a spoje	27	2,7%	102	1,1%	198	2,0%	235	2,1%	149	1,2%	153	1,3%
39 Spec.a interd.ob.	0	0,0%	0	0,0%	28	0,3%	51	0,4%	56	0,5%	30	0,3%
41 Zemědělství a lesn.	0	0,0%	222	2,5%	196	2,0%	286	2,5%	296	2,5%	269	2,3%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	140	13,8%	898	9,9%	708	7,2%	585	5,1%	584	4,9%	647	5,6%
64 Podnikání v ob.	307	30,4%	3815	42,2%	4272	43,6%	4633	40,6%	5289	44,3%	5058	43,4%
65 Gastron.,hotel.a tur.	82	8,1%	693	7,7%	768	7,8%	1018	8,9%	1031	8,6%	1090	9,4%
66 Obchod	193	19,1%	496	5,5%	385	3,9%	474	4,2%	512	4,3%	577	4,9%
68 Právní a veřejn.činn.	0	0,0%	23	0,3%	12	0,1%	14	0,1%	91	0,8%	62	0,5%
69 Osobní a prov.sl.	0	0,0%	74	0,8%	96	1,0%	143	1,3%	175	1,5%	214	1,8%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	15	1,5%	81	0,9%	95	1,0%	97	0,8%	135	1,1%	111	1,0%
Celkový součet	1011	100,0%	9039	100,0%	9809	100,0%	11412	100,0%	11944	100,0%	11657	100,0%

Denní studium **obory VOŠ (N)**

	1999		2000		2001		2002		2003		2004	
Skup.ob.	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
00 Společný 1. ročník	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
16 Ekologie a ochr. ŽP	136	1,1%	52	0,7%	132	1,2%	132	1,2%	121	1,0%	128	1,2%
21 Hornictví, hutn.a slév.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	227	1,8%	108	1,4%	204	1,9%	284	2,5%	325	2,8%	249	2,4%
26 Elektr.,telekom.a VT	833	6,7%	433	5,8%	810	7,4%	844	7,5%	907	7,8%	735	7,1%
28 Tech.chemie a ch.sil.	22	0,2%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
29 Potravinářství a p.ch.	86	0,7%	33	0,4%	43	0,4%	59	0,5%	80	0,7%	58	0,6%
31 Text.výr.a oděvnictví	35	0,3%	0	0,0%	26	0,2%	0	0,0%	28	0,2%	0	0,0%
32 Kožed.a obuv.-plast	18	0,1%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.a.	60	0,5%	35	0,5%	25	0,2%	94	0,8%	95	0,8%	74	0,7%
34 Polygrafie a další	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
36 Stavebnictví, g.a k.	270	2,2%	140	1,9%	225	2,1%	320	2,8%	352	3,0%	223	2,1%
37 Doprava a spoje	42	0,3%	22	0,3%	30	0,3%	26	0,2%	49	0,4%	26	0,3%
39 Spec.a interd.ob.	133	1,1%	29	0,4%	91	0,8%	92	0,8%	69	0,6%	83	0,8%
41 Zemědělství a lesn.	508	4,1%	216	2,9%	367	3,4%	405	3,6%	458	3,9%	374	3,6%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	2432	19,4%	1185	15,9%	2298	21,0%	2172	19,2%	2399	20,5%	1948	18,8%
61 Filozofie, teologie	28	0,2%	36	0,5%	29	0,3%	42	0,4%	30	0,3%	23	0,2%
63 Ekonomika a adm.	2391	19,1%	1484	19,9%	2109	19,3%	2125	18,8%	2264	19,4%	2035	19,6%
64 Podnikání v ob.	575	4,6%	279	3,7%	444	4,1%	479	4,2%	412	3,5%	408	3,9%
65 Gastron.,hotel.a tur.	861	6,9%	558	7,5%	867	7,9%	911	8,0%	869	7,4%	783	7,5%
66 Obchod	74	0,6%	33	0,4%	43	0,4%	43	0,4%	45	0,4%	47	0,5%
68 Právní a veřejn.činn.	1214	9,7%	730	9,8%	802	7,3%	942	8,3%	882	7,5%	756	7,3%
69 Osobní a prov.sl.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
72 Public.,knihov.a inf.	443	3,5%	343	4,6%	366	3,3%	190	1,7%	230	2,0%	224	2,2%
75 Pedag.,učitel.a soc.p	1159	9,3%	963	12,9%	1090	10,0%	1151	10,2%	1187	10,1%	1161	11,2%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	959	7,7%	796	10,6%	947	8,6%	1006	8,9%	895	7,7%	1051	10,1%
Celkový součet	12506	100,0%	7475	100,0%	10948	100,0%	11317	100,0%	11697	100,0%	10386	100,0%

Ve studiu VOŠ jsou zahrnuti i žáci vyššího studia na konzervatoři

Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání

4. Vybrané aspekty problematiky počátečního vzdělávání a trhu práce v České republice a ve světě

Srovnání situace mladých lidí na trhu práce v České republice a ve světě (zejména pak v zemích EU) umožňuje vytvořit si přesnější představu o tom, jaké je postavení mladých lidí z České republiky na společném evropském trhu práce, popř. jaké jsou jejich možnosti do budoucna. Zároveň je možné srovnání situace mladých lidí ve vztahu k národním školským politikám, a na tomto základě navrhovat doporučení, jakým směrem je vhodné koncipovat vzdělávání mladých lidí u nás, aby byl co nejefektivněji zajištěn jejich snadný přechod z počátečního vzdělávání do světa práce.

Tato kapitola se soustřeďuje na kvantitativní popis některých charakteristik souvisejících se vstupem mladých lidí do světa práce. Mezi tyto charakteristiky patří struktura počátečního vzdělávání (míra účasti mladých lidí ve vzdělávání, vzdělanostní struktura mladých lidí a oborová struktura absolventů v počátečním vzdělávání) a úspěšnost uplatnění mladých lidí na trhu práce (míra nezaměstnanosti mladých lidí a jejich nezaměstnanosti). Kapitola je koncipována tak, aby bylo možné provést nejen porovnání České republiky s ostatními evropskými zeměmi, ale i porovnání např. EU s ekonomicky nejvyspělejšími zeměmi světa, jako jsou USA a Japonsko.[4]

4.1. Vybrané aspekty počátečního vzdělávání

Česká republika patří v mezinárodním měřítku mezi země s vysokou (87,5 %) mírou účasti ve vzdělávání lidí ve věku 18 let.[5] V souvislosti s tendencemi k dosahování co nejvyššího vzdělání je tato skutečnost velmi povzbudivá. Je třeba však upozornit, že srovnání je částečně ovlivněno dvěma fakty, a to prodloužením povinné školní docházky a dále vysokým podílem mladých lidí ve vyšším sekundárním vzdělání (ISCED 3).[6]

Obr. 10 Míra účasti ve vzdělávání lidí ve věku 18 let ve vybraných evropských zemích (2002) v %

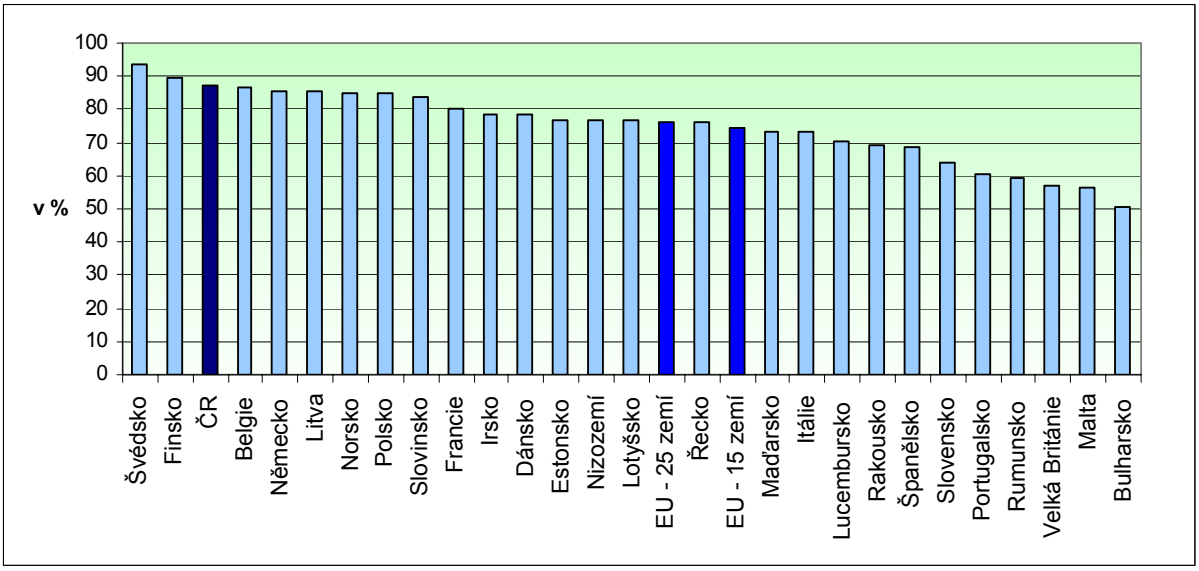

Pramen: Eurostat

[4] Evropské země byly zařazeny s ohledem na dostupnost dat. Datovým zdrojem byly materiály Eurostatu a OECD. Součástí kapitoly je i tabulková příloha, která je umístěna na konci publikace.
[5] Míra účasti ve vzdělávání lidí ve věku 18 let = počet lidí ve věku 18 let ve vzdělávání/počet lidí ve věku 18 let.
[6] Vysvětlivky k zařazení vzdělávacích programů v ČR do mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED 97 jsou uvedeny v příloze.

Zřejmě nejdůležitější charakteristikou mladých lidí je jejich vzdělanostní struktura. Česká republika tradičně vykazuje v mezinárodním srovnání velmi dobré výsledky pokud jde o účast mladé populace ve vyšším sekundárním a postsekundárním vzdělávání (ISCED 3,4) i pokud jde o podíl osob se středním vzděláním v ekonomicky aktivní populaci jako celku.

Lze tedy říci, že ve středoškolském vzdělávání je možné rozsah vzdělávací nabídky v České republice považovat za adekvátní potřebám trhu práce a výzvám budoucího vývoje. Na druhou stranu, je-li nyní vysoký podíl osob s ukončeným středním vzděláním silnou stránkou České republiky, do budoucna lze očekávat, že vzhledem k vývoji v ostatních evropských zemích rozdíl přestane být výrazný.

Obr. 11 Procentní zastoupení populace ve věku 25 – 34 let s vyšší sekundární a postsekundární úrovní vzdělání ve vybraných evropských zemích a ve světě (2002)[7]

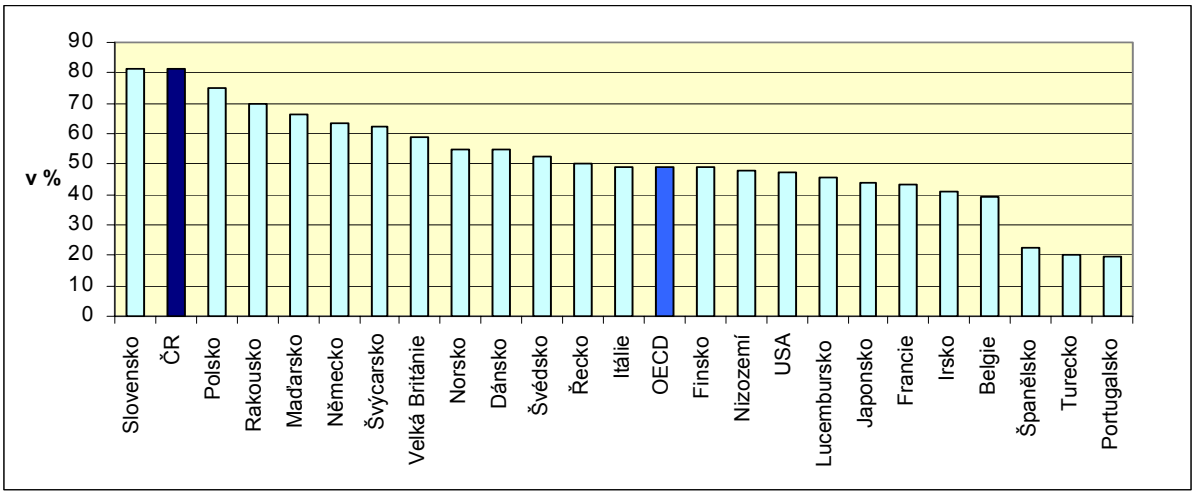

Pramen: OECD

Jak již bylo řečeno, obecným trendem ve světě je snaha dosáhnout co nejvyšší úrovně vzdělání. V situaci, kdy ve vyspělých zemích získává základní vzdělání prakticky celá populace a většina populace získá i střední vzdělání, se největší zájem a pozornost přesouvá na terciární úroveň vzdělávání. Tento vývoj nabývá na významu i v souvislosti s propojováním trhu práce v České republice s trhem práce v Evropské unii.

Obr. 12 Procentní zastoupení populace ve věku 25 – 34 let s terciární úrovní vzdělání ve vybraných evropských zemích a ve světě (2002)

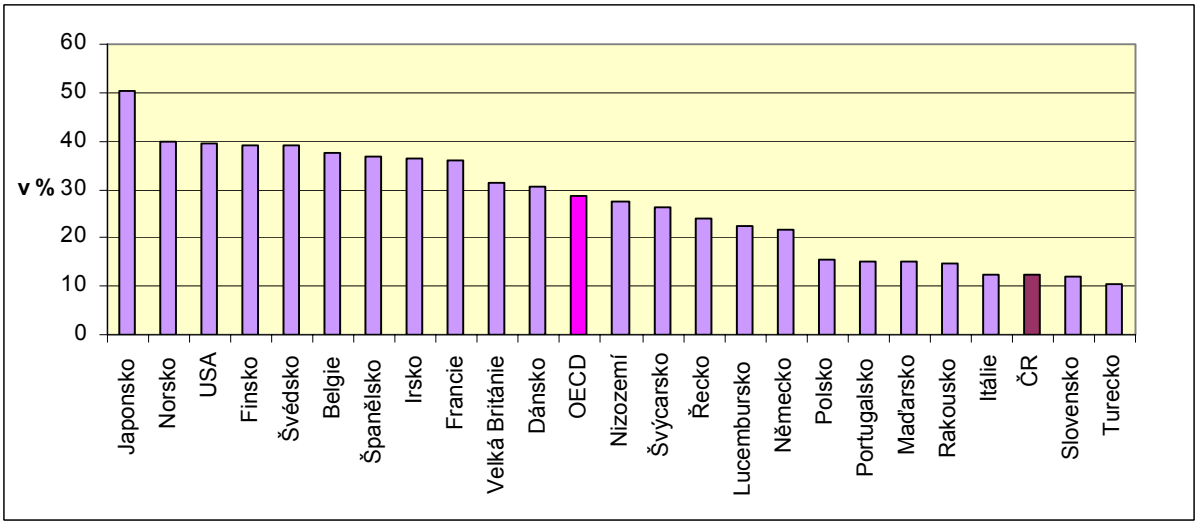

Pramen: OECD

[7] Časový vývoj tohoto ukazatele je možno nalézt v příloze.

Další velmi důležitou charakteristikou je **oborová struktura absolventů škol**. V případě absolventů vyšší sekundární úrovně vzdělávání (ISCED 3) je ČR nejvíce zastoupena technickými obory, sociálními, ekonomickými a právními obory a službami. Česká republika je v porovnání se západoevropskými zeměmi více zaměřena na technické obory a služby. Zatímco dřívější patnáctičlenná EU jako celek připravuje 28,5 % absolventů technického zaměření, nové členské státy vykazují podíl až ve výši 51,8 % (Česká republika - 43,7 %). Vývoj těchto podílů směřuje k určitému sblížení, podíl absolventů technického zaměření v ČR po roce 1993 postupně klesá a klesat bude i nadále. Cíle školské politiky EU naproti tomu směřují k navýšení uvedeného podílu. Směřování vývoje je ovlivněno reálnou strukturou hospodářství jednotlivých států a vzhledem k dominantnímu postavení průmyslu u nás nelze očekávat prudké snižování, také cílová hodnota zůstane výrazně nad průměrem, podobně jako je tomu v jiných průmyslově orientovaných zemích, jako např. v Německu.

V případě absolventů terciární úrovně vzdělávání oborová struktura absolventů v ČR odpovídá situaci v ostatních vyspělých zemích. Největší podíly absolventů v České republice mají - stejně jako v průměru zemí OECD - obory zaměřené na sociální vědy, ekonomiku a právo (dohromady zde absolvuje zhruba třetina absolventů ISCED 5A), inženýrství, výrobu a stavebnictví a zdravotnictví a sociální péči (vždy se jedná zhruba o třináctiprocentní podíl absolventů ISCED 5A). Vyšší zastoupení absolventů má Česká republika v oblasti pedagogiky a vzdělávání - 18,3 % (OECD - 12,9 %) a počítačových věd - 7,4 % (OECD - 3,9 %).

Tab. 10 Oborová struktura absolventů vyšší sekundární úrovně vzdělání (ISCED 3) v ČR a ve světě (2002) v %

	Vzdělávání	Humanitní vědy a umění	Sociální vědy, ekonomika a právo	Služby	Technické vědy	Zemědělství	Zdravotnictví a sociální péče	Přírodní vědy	Fyzikální vědy	Matematika a statistika	Počítačové vědy	neznámé nebo nespecifikované
Rakousko[1]	0,0	0,3	5,3	5,0	2,5	5,5	1,0	0,0	0,0	0,0	0,3	80,2
Belgie	0,0	21,1	20,7	14,7	21,8	1,6	14,0	0,4	1,2	0,0	0,8	3,5
ČR	0,7	2,9	24,9	17,2	43,7	3,8	6,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,6
Dánsko[1]	0,0	1,3	27,6	7,5	30,0	5,2	28,0	0,0	0,0	0,0	0,3	-
Finsko[1]	0,0	5,0	18,6	23,6	31,8	6,3	11,5	0,0	0,0	0,0	3,1	0,0
Německo	0,0	2,6	30,7	10,0	31,2	2,1	8,3	0,1	0,0	0,0	2,6	12,5
Maďarsko	0,2	4,2	13,9	21,4	48,5	6,1	3,4	0,0	0,0	0,0	2,4	0,0
Itálie[1]	0,0	6,2	38,8	10,1	31,4	3,3	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,3
Nizozemí	1,4	1,4	27,1	13,5	24,8	3,6	23,3	0,2	0,4	0,0	4,3	0,0
Norsko	0,0	2,5	6,7	15,5	45,6	3,4	24,2	0,0	0,0	0,0	2,2	0,0
Polsko	0,0	1,3	24,9	10,3	56,7	5,1	0,4	-	0,4	-	0,1	0,9
Slovensko	0,8	2,8	23,7	17,3	38,6	5,9	6,7	0,0	0,0	0,0	4,2	0,0
Španělsko[1]	0,0	19,2	19,1	8,9	30,9	3,4	18,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Švédsko	0,0	24,0	8,3	12,7	26,0	4,9	16,9	0,0	0,0	0,0	0,0	7,2
Estonsko	0,0	2,1	4,0	22,3	66,8	3,5	0,4	0,0	0,0	0,0	0,8	0,0
Kypr	0,0	6,4	0,1	20,3	73,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lotyšsko	0,0	6,8	15,3	21,8	51,4	3,7	0,6	0,1	0,0	0,0	0,4	0,0
Slovinsko	2,2	0,5	39,1	12,0	34,6	4,4	6,5	0,0	0,0	0,0	0,8	0,0
Bulharsko	0,0	3,4	21,3	6,5	61,7	6,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,7	0,1
EU - 25 zemí[1]	**0,1**	**4,5**	**27,3**	**10,9**	**36,0**	**3,8**	**6,8**	**0,1**	**0,0**	**0,0**	**1,2**	**9,4**
EU - 15 zemí[1]	**0,1**	**5,8**	**28,2**	**10,4**	**28,5**	**3,1**	**9,0**	**0,1**	**0,1**	**0,0**	**1,1**	**13,8**
Nové země EU[1]	**0,3**	**1,5**	**25,3**	**12,1**	**51,8**	**5,2**	**2,1**	**0,1**	**0,0**	**0,0**	**1,5**	**0,1**

Pozn.:
1 - referenční rok 2001
Pramen: Eurostat

Tab. 11 Oborová struktura absolventů terciární úrovně vzdělávání (ISCED 5A a 5B) v ČR a ve světě (2002) v %

	Vzdělávání	Humanitní vědy a umění	Sociální vědy, ekonomika a právo	Služby	Inženýrství, výroba a stavebnictví	Zemědělství	Zdravotnictví a sociální péče	Přírodní vědy	Fyzikální vědy	Matematika a statistika	Počítačové vědy	neznámé nebo nespecifikované
úroveň A												
Rakousko	10,8	11,4	38,0	1,8	18,0	2,5	7,2	3,6	3,0	0,7	2,7	0,2
Belgie[1]	6,8	14,1	35,7	3,3	12,1	2,9	14,1	4,2	3,0	1,0	2,9	n
ČR	18,3	8,2	28,7	2,4	13,2	3,6	10,0	2,0	2,3	1,0	7,4	2,9
Dánsko[2]	12,3	14,4	23,5	1,9	8,9	1,5	30,7	3,0	2,3	0,6	1,1	a
Finsko[2]	6,8	11,4	24,0	4,1	21,6	2,2	22,4	1,4	2,0	0,6	3,4	n
France[2]	9,4	17,0	38,6	3,1	12,5	0,3	2,7	5,8	4,9	2,5	3,0	0,3
Německo	8,0	14,7	27,4	1,8	17,6	1,9	15,2	3,4	5,0	1,7	3,3	a
Maďarsko[1]	20,0	8,7	38,7	8,4	9,1	3,7	8,5	0,7	0,7	0,2	1,4	a
Irsko	9,3	14,7	30,8	1,0	7,7	1,2	11,2	5,8	2,8	0,9	8,7	5,8
Itálie[2]	7,4	13,1	36,6	4,6	15,2	2,0	13,2	3,3	1,6	2,0	0,7	0,3
Japonsko[3]	5,8	18,2	36,8	1,8	21,2	3,3	5,7	4,7	x(8)	x(8)	x(8)	2,6
Nizozemí	17,3	6,9	34,3	2,4	10,7	2,4	20,8	1,0	2,2	0,3	1,8	n
Norsko	20,7	7,2	21,5	2,9	7,4	1,2	27,0	1,1	1,1	0,2	5,1	4,7
Polsko	11,5	6,5	40,0	3,6	7,3	1,7	1,9	0,7	1,2	0,6	1,0	23,8
Slovensko	17,2	5,5	30,1	6,6	17,9	3,9	9,4	2,4	2,4	0,5	4,0	a
Španělsko	14,2	10,0	32,9	3,6	14,3	2,9	12,0	2,5	3,1	1,2	3,2	0,1
Švédsko	17,7	5,5	21,1	0,9	21,7	0,9	22,8	2,7	2,3	0,5	3,8	a
Švýcarsko	11,2	11,9	33,6	1,4	14,6	1,4	11,6	3,6	4,0	1,1	5,2	0,5
Turecko	27,2	11,3	23,5	2,3	11,8	4,5	8,8	2,0	4,9	2,8	1,0	a
Velká Británie	11,4	16,4	29,5	1,1	10,1	1,1	12,4	6,2	4,8	1,4	5,7	a
USA	13,2	14,4	41,4	3,5	6,3	2,3	9,6	3,7	1,4	0,9	3,4	n
OECD průměr	**12,9**	**11,6**	**32,3**	**2,9**	**13,3**	**2,2**	**12,9**	**2,9**	**2,8**	**1,0**	**3,9**	**1,7**
úroveň B												
Rakousko	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	a
Belgie[1]	23,7	6,1	26,6	1,3	9,1	0,5	27,1	0,7	0,2	n	4,8	n
ČR	a	7,7	33,2	9,8	5,8	3,2	35,6	a	a	a	4,7	a
Dánsko[2]	a	3,6	25,2	7,6	35,2	7,7	a	a	a	a	20,8	a
Finsko[2]	4,6	10,2	10,0	23,3	30,3	4,0	12,4	a	a	a	5,3	a
France[2]	a	1,6	40,5	6,2	26,9	0,3	18,7	a	0,1	0,4	5,2	a
Německo	8,8	1,0	8,9	9,0	15,3	3,5	51,7	n	a	a	0,5	1,2
Maďarsko[1]	n	n	47,4	23,4	17,8	n	3,4	n	n	6,7	1,3	a
Irsko	2,6	6,7	34,1	10,5	16,6	0,7	9,7	1,3	2,2	n	15,3	0,3
Itálie[2]	60,8	39,2	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a
Japonsko[3]	8,3	13,7	7,6	25,3	16,5	0,6	21,5	n	x(8)	x(8)	x(8)	6,4
Nizozemí	12,1	a	28,6	11,8	2,9	a	37,6	a	a	a	7,1	a
Norsko	a	8,2	65,4	4,2	6,0	a	1,5	0,1	a	a	14,2	0,4
Polsko	13,5	7,6	42,1	3,1	2,7	1,4	2,0	0,9	1,1	0,7	0,3	24,6
Slovensko	5,5	9,8	4,1	5,6	3,9	2,4	68,0	n	n	n	0,8	a
Španělsko	5,0	7,6	25,2	13,0	23,3	0,6	12,5	n	n	n	12,7	n
Švédsko	6,6	10,2	16,1	13,3	24,3	4,5	8,0	0,2	0,2	0,2	16,4	a
Švýcarsko	13,9	4,1	39,3	9,5	11,1	1,7	12,5	n	n	n	7,8	n
Turecko	a	2,6	38,6	6,4	33,7	6,4	5,4	a	0,1	n	6,7	a
Velká Británie	8,5	9,2	16,7	1,3	9,8	1,7	40,2	1,8	1,9	0,4	8,5	a
USA	2,7	0,1	32,6	11,5	17,3	1,8	24,5	m	0,3	m	9,1	0,1
OECD průměr	**12,2**	**7,9**	**25,1**	**9,7**	**16,3**	**2,0**	**17,9**	**n**	**n**	**n**	**8,0**	**1,0**

Pozn.:
1 - dvoustupňové programy ISCED 5B nejsou zahrnuty
2 - referenční rok 2001
3 - všechny vědy jsou zahrnuty v přírodních vědách
Pramen: OECD

x(8) - data jsou uvedena ve sloupci přírodní vědy
a - data nejsou aplikovatelná
m - data nejsou dosažitelná
n - hodnota je zanedbatelná

1.2. Vybrané aspekty trhu práce

Postavení mladých lidí resp. absolventů na trhu práce se odvíjí především od prostředí, v němž se tito lidé při hledání svého uplatnění pohybují. Při hledání uplatnění na trhu práce se mladí lidé nacházejí v konkurenci starších věkových ročníků. Vzdělanostní strukturu mladých lidí je tedy třeba vnímat v souvislosti se vzdělanostní strukturou celé populace, která na trhu práce působí.

Monitorování celé ekonomicky aktivní populace i jejích jednotlivých částí umožňuje sledovat, jak se vyvíjí dřívější výstupy z počátečního vzdělávání a jaké trendy v dlouhodobé perspektivě probíhají, příp. mohou probíhat. V roce 2003 míra nezaměstnanosti obyvatel ve věku 25 - 64 let činila 6,7 % a míra nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 15 až 24 let dosahovala 17,6 %.

Vyšší nezaměstnanost u mladých lidí není nic neobvyklého a tato situace je již několik let u nás i v Evropě zcela běžná. To je mimo jiné patrné z následujících dvou grafů, kde jsou zaznamenány časové řady míry nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 15 až 24 let ve světě a v nových členských zemích EU.[8]

Obr. 13 Míra nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 15 - 24 let ve světě (1992 - 2004)

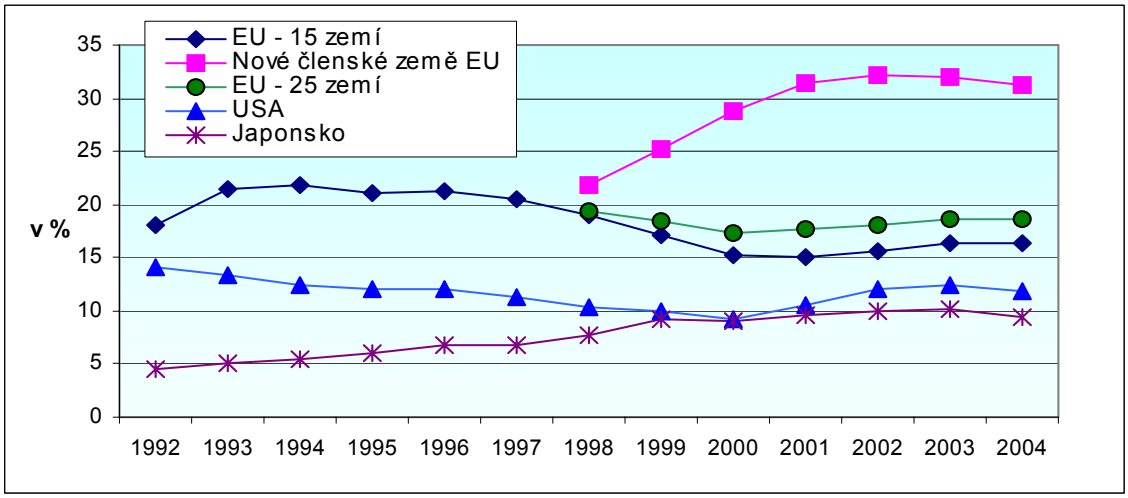

Obr. 14 Míra nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 15 – 24 let v nových zemích EU (1998 - 2004)

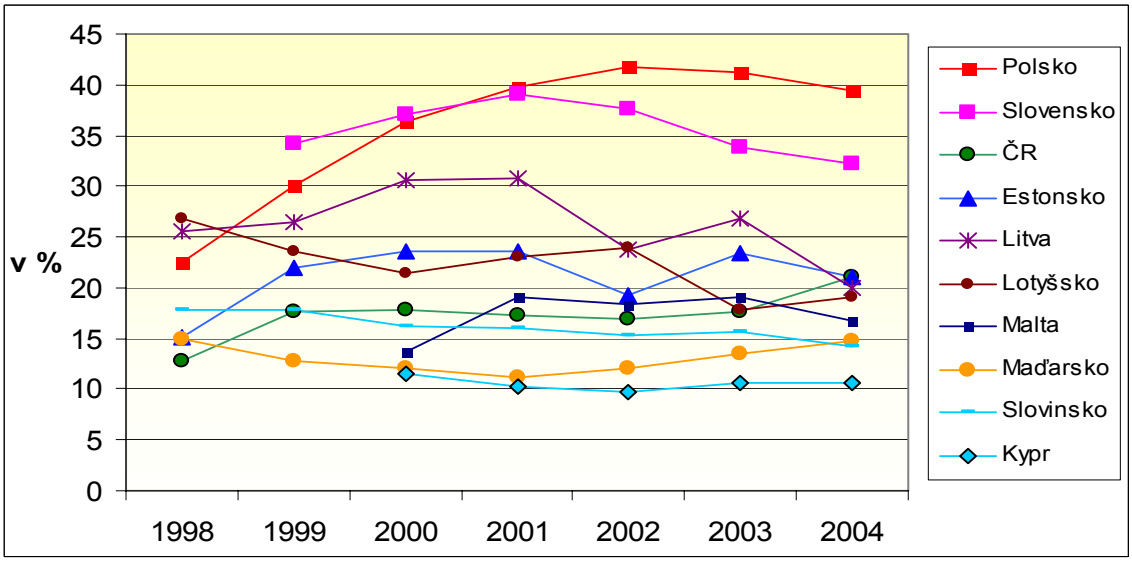

Pramen: Eurostat

[8] Míry nezaměstnanosti se v každé zemi liší a vyvíjejí odlišným způsobem. Ovlivněno je to řadou faktorů, jedním je i ekonomický vývoj v zemi.

Neúspěšnost absolventů škol a mladé populace na trhu práce je monitorována prostřednictvím míry nezaměstnanosti, která vyjadřuje podíl nezaměstnaných na celkové pracovní síle. Dle tohoto ukazatele lze neúspěšnost mladých lidí na trhu práce ČR v mezinárodním měřítku hodnotit jako zhruba průměrnou.

V EU existují země, kde se daří dlouhodobě zajišťovat výrazně plynulejší přechod absolventů na trh práce, i země, kde tento přechod představuje výrazně větší problém než v České republice. V různých zemích existují různé vzdělávací systémy, které z hlediska úspěšnosti absolventů na trhu práce vytvářejí různé předpoklady pro přechod absolventů na trh práce. Výraznou roli zde mohou hrát i nástroje aktivní politiky zaměstnanosti používané v jednotlivých zemích.

Obr. 15 Míra nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 15 – 24 let ve vybraných evropských zemích (2003)

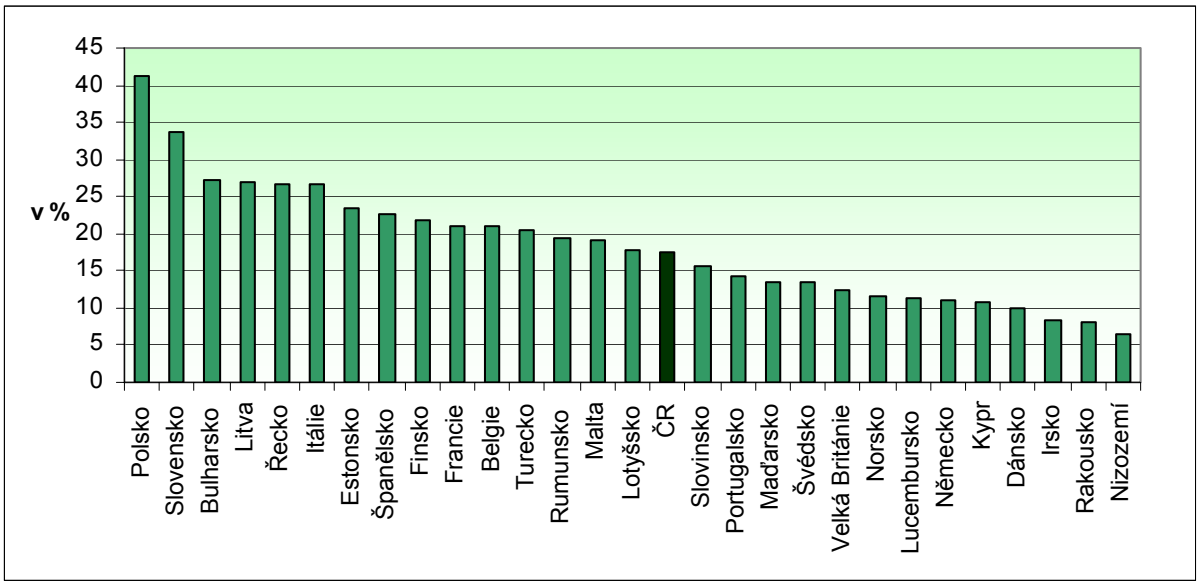

Pramen: Eurostat

Úspěšnost resp. neúspěšnost mladých lidí na trhu práce je třeba monitorovat v souvislosti s obecnou mírou nezaměstnanosti. Vzhledem k tomu, že absolventi škol jsou obecně považováni za jednu z rizikových skupin, reaguje jejich úspěšnost a neúspěšnost citlivě na obecnou míru nezaměstnanosti. Nejcitlivěji se nezaměstnanost absolventů škol projevuje při zhoršení obecné situace na trhu práce.

V roce 2003 byl v ČR rozdíl mezi mírami nezaměstnanosti obou věkových kategorií (15 - 24 let a 25 - 64 let) zhruba 2,6násobný. V Evropě se jednalo zhruba o 2,4násobný rozdíl, přičemž odstup mezi nezaměstnaností mladých lidí a nezaměstnaností starších obyvatel v jednotlivých zemích nebývá vždy stejného rozsahu (viz následující obrázek a tabulka).

Obr. 16 Poměr míry nezaměstnanosti obyvatelstva ve věku 15 - 24 let a 25 - 64 let ve vybraných evropských zemích (2003)

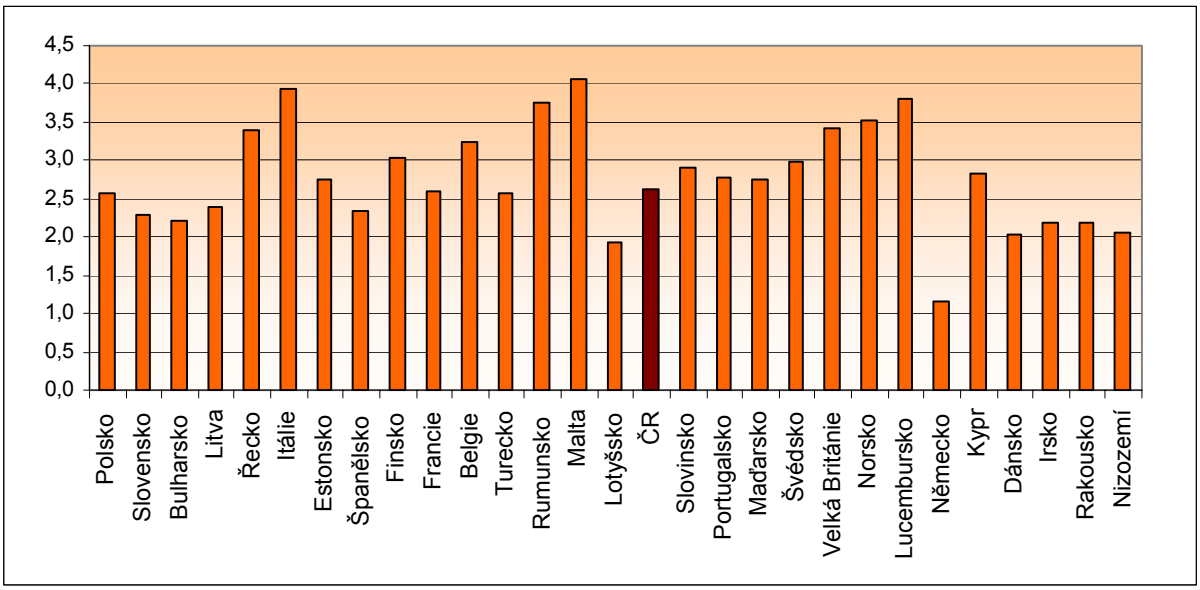

Pramen: Eurostat

Tab. 12 Míra nezaměstnanosti ve vybraných evropských zemích a ve světě (2003) v %[9]

2003	15 - 24 let	25 - 64 let	*Poměr*	15 - 64 let
Polsko	41,2	16,0	*2,6*	19,2
Slovensko	33,8	14,8	*2,3*	17,5
Bulharsko	27,1	12,2	*2,2*	13,6
Litva	26,9	11,2	*2,4*	12,7
Řecko	26,8	7,9	*3,4*	9,7
Itálie	26,7	6,8	*3,9*	8,6
Estonsko	23,4	8,5	*2,8*	10,2
Španělsko	22,7	9,7	*2,3*	11,3
Finsko	21,8	7,2	*3,0*	9,0
Francie	21,1	8,1	*2,6*	9,5
Belgie	21,0	6,5	*3,2*	8,0
Turecko	20,5	8,0	*2,6*	10,5
Rumunsko	19,5	5,2	*3,8*	6,8
Malta	19,1	4,7	*4,1*	8,0
Lotyšsko	17,9	9,3	*1,9*	10,4
ČR	17,6	6,7	*2,6*	7,8
Slovinsko	15,7	5,4	*2,9*	6,5
Portugalsko	14,4	5,2	*2,8*	6,3
Maďarsko	13,5	4,9	*2,8*	5,8
Švédsko	13,4	4,5	*3,0*	5,6
Velká Británie	12,3	3,6	*3,4*	4,9
Norsko	11,6	3,3	*3,5*	4,5
Lucembursko	11,4	3,0	*3,8*	3,7
Německo	11,1	9,5	*1,2*	9,6
Kypr	10,7	3,8	*2,8*	4,5
Dánsko	9,9	4,9	*2,0*	5,6
Irsko	8,3	3,8	*2,2*	4,6
Rakousko	8,1	3,7	*2,2*	4,3
Nizozemí	6,6	3,2	*2,1*	3,8
EU - 25 zemí	**18,4**	**7,8**	***2,4***	**9,1**
EU - 15 zemí	**15,9**	**7,0**	***2,3***	**8,1**
Nové země EU	**32,0**	**12,0**	***2,7***	**14,3**
USA	**12,4**	**4,8**	***2,6***	**6,0**
Japonsko	**10,1**	**4,7**	***2,1***	**5,3**

Pozn: Země jsou řazeny sestupně podle míry nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 15 - 24 let. Ukazatel „Poměr" vyjadřuje vztah mezi mírou nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 15 - 24 let a mírou nezaměstnanosti lidí ve věku 25 - 64 let.

Pramen: Eurostat

Jak výsledky řady průzkumů ukazují, riziko nezaměstnanosti se snižuje se zvyšujícím se věkem[10] a úrovní vzdělání. Mladí lidé všech vzdělanostních kategorií mají vzhledem k nedostatečným praktickým zkušenostem v porovnání se staršími ročníky větší problémy s uplatněním na trhu práce. Dokladem toho jsou jejich vysoké míry nezaměstnanosti do věku zhruba 25 let.

Nezaměstnaností jsou méně ohroženi lidé s vyšší úrovní vzdělání. Nejnižší míry nezaměstnanosti mají vysokoškoláci a absolventi VOŠ. Vyšší míru nezaměstnanosti mají dále lidé s maturitou a následně vyučení.

[9] V příloze jsou uvedeny poslední známé hodnoty za rok 2004 od Eurostatu.
[10] V předdůchodovém věku se riziko nezaměstnanosti opět zvyšuje.

Nejvíce jsou nezaměstnaností postiženi lidé s nedokončeným a dokončeným základním vzděláním. U těch je zřejmá dokonce několikanásobně vyšší míra nezaměstnanosti než u ostatních kategorií vzdělání. Tito lidé mají problémy s uplatněním na trhu práce po celé své ekonomicky aktivní období. V České republice přitom je toto znevýhodnění výrazně vyšší než v mnoha jiných zemích Evropské unie.

Dokladem toho jsou i následující dva obrázky, na kterých jsou znázorněny míry nezaměstnanosti v rozlišení podle věku (15 - 24 let a 15 - 39 let) a úrovně dosaženého vzdělání (ISCED 0-4 a 0-6).

Obr. 17 Míra nezaměstnanosti ve věku 15 - 24 let podle úrovně vzdělání ve vybraných evropských zemích (2. čtvrtletí 2004)

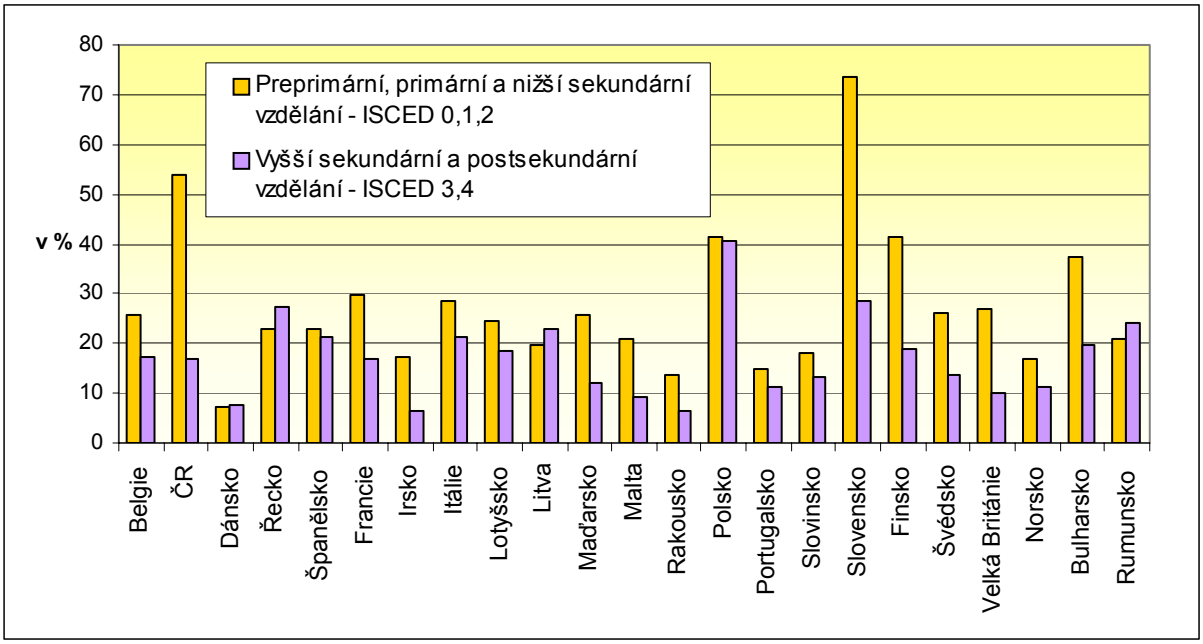

Pramen: Eurostat

Obr. 18 Míra nezaměstnanosti ve věku 15 - 39 let podle úrovně vzdělání ve vybraných evropských zemích (2.čtvrtletí 2004)

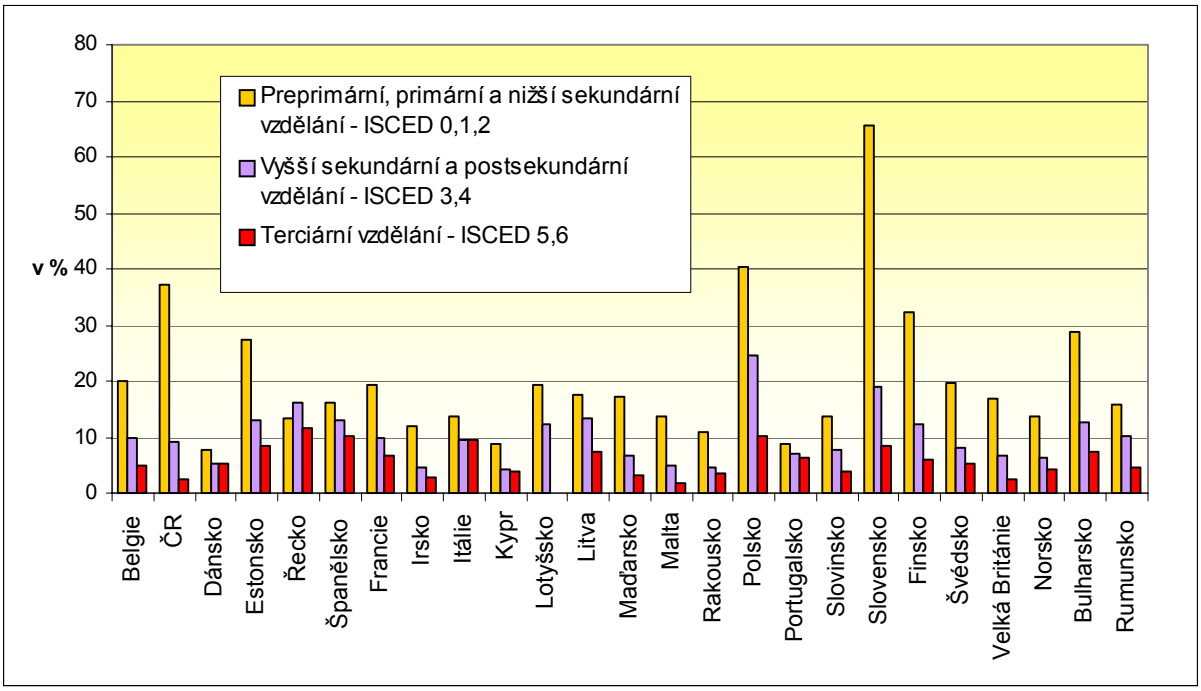

Pramen: Eurostat

Další důležitou charakteristikou nezaměstnanosti je (zvláště u rizikových skupin) délka nezaměstnanosti, resp. dlouhodobá nezaměstnanost. Typickou rizikovou skupinou jsou čerství absolventi a mladí lidé zejména s nízkým vzděláním, kteří nepokračují ve studiu, ale odcházejí na trh práce. Tito lidé se velmi snadno mohou stát dlouhodobě nezaměstnanými, nepřijde-li intervence zvenčí (např. ze strany státu).

Délka hledání zaměstnání je sledována prostřednictvím relativního ukazatele, a to podílu počtu nezaměstnaných určitého časového intervalu (např. do 1 měsíce, do 3 měsíců atd.) k celkovému počtu nezaměstnaných evidovaných na úřadech práce. Na následujícím obrázku je interpretován ukazatel monitorující podíl mladých lidí ve věku 15 - 24 let nezaměstnaných déle než 12 měsíců ve vybraných evropských zemích. Je zde rovněž pro porovnání zachycena jejich míra nezaměstnanosti. Na první pohled je patrné, že při stejné míře nezaměstnanosti mohou být podíly nezaměstnaných déle než 12 měsíců v jednotlivých zemích odlišné. Velký vliv na tuto situaci může mít jak vzdělávací systém v dané zemi, tak i v konečné fázi politika zaměstnanosti zaměřena na mladé lidi vstupující na trh práce.

Obr. 19 Podíl dlouhodobě (déle než 12 měsíců) nezaměstnaných mladých lidí ve věku 15 - 24 let ve vybraných evropských zemích (2. čtvrtletí 2004)

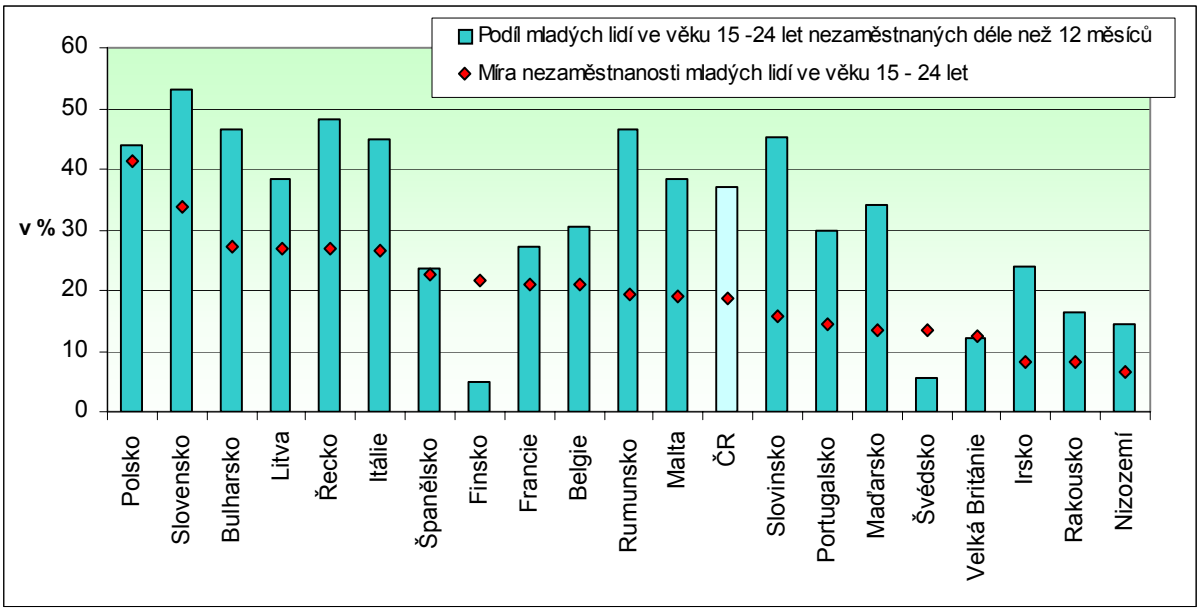

Pozn.: Země jsou řazeny sestupně podle míry nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 15 - 24 let (2003). V grafu nejsou uvedeny všechny země EU, neboť u některých nebyla data k dispozici.

Pramen: Eurostat

Z informačního hlediska jsme považovali za vhodné uvést na závěr této studie porovnání měr nezaměstnanosti za kraje ČR a kraje sousedící s ČR. Podle níže uvedených ukazatelů je samozřejmě možné porovnávat situaci krajů mezi sebou, ale cílem uvedení těchto údajů je i nastínění situace v daném kraji a jeho porovnání s celorepublikovým průměrem.

Tab. 13 Míra nezaměstnanosti v ČR a v regionech sousedících s ČR podle NUTS 3 (2003)

NUTS 0	NUTS 1	NUTS 2	NUTS 3	15 - 24 let	25 - 64 let	Celkem 15 - 64 let
ČR	ČR	Praha	**Hlavní město Praha**	9,5	3,8	4,2
		Střední Čechy	**Středočeský kraj**	7,7	4,9	5,2
		Jihozápad	**Jihočeský kraj**	11,8	4,4	5,2
			Plzeňský kraj	13,7	4,5	5,3
		Severozápad	**Karlovarský kraj**	14,5	5,4	6,4
			Ústecký kraj	26,3	11,3	13,0
		Severovýchod	**Liberecký kraj**	20,5	4,6	6,1
			Královéhradecký kraj	15,2	4,9	5,9
			Pardubický kraj	15,8	6,6	7,6
		Jihovýchod	**Vysočina**	15,2	4,1	5,3
			Jihomoravský kraj	21,9	6,5	8,1
		Střední Morava	**Olomoucký kraj**	26,4	7,7	9,6
			Zlínský kraj	17,8	6,5	7,6
		Moravskoslezsko	**Moravskoslezský kraj**	32,3	12,8	14,8
Polsko	Poludniowo-Zachodni	Dolnoslaskie	**Jeleniogórsko-walbrzyski**	29,2	11,4	14,0
		Opolskie	**Opolski**	42,4	12,8	17,4
	Poludniowy	Slaskie	**Bielsko-bialski**	54,5	29,9	33,4
			Rybnicko-jastrzebski	40,7	15,2	18,3
Slovensko	Slovensko	Západné Slovensko	**Trnavský kraj**	29,0	10,8	13,3
			Trenčianský kraj	18,9	7,8	9,2
		Stredné Slovensko	**Žilinský kraj**	30,8	14,7	17,2
Rakousko	Ostösterreich	Niederösterreich	**Waldviertel**	6,4	3,3	3,7
			Weinviertel	6,5	3,1	3,5
	Westösterreich	Oberösterreich	**Mühlviertel**	3,5	2,1	2,3
Německo	Bayern	**Niederbayern**		7,3a	5,7	6,1
		Oberpfalz			6,5	6,6
		Oberfranken			8,5	8,8
	Sachsen	**Chemnitz**		13,9	17,9	17,3
		Dresden		18,3	16,3	16,5

Pozn.: Za Německo jsou uvedeny údaje NUTS 2. Data NUTS 3 nebyla k dispozici.
a - jedná se o údaje za Bavorsko jako celek (tj. NUTS 1). Data NUTS 2 v tomto případě nebyla k dispozici.

Pramen: Eurostat

5. Struktura zaměstnanosti v České republice v porovnání se zaměstnaností států Evropské unie

Možnost uplatnění mladých lidí vstupujících po absolvování vzdělávací dráhy na trh práce je výrazně ovlivňována strukturou zaměstnanosti, protože existuje zřejmá souvislost mezi vzdělanostní a oborovou strukturou zaměstnaných v jednotlivých resortech a schopností absorpce absolventů do těchto struktur. Za stavu ideální rovnováhy by bylo vhodné, aby obě struktury spolu korespondovaly. Reálná situace je však odlišná, což souvisí zejména s výraznými změnami struktury zaměstnanosti v rámci restrukturalizace ekonomiky státu, ale i s vývojem potřeby pracovníků v závislosti na rozvoji technologií, produktivity práce, evropské integrace i světové globalizace.

V této kapitole se zaměříme na srovnání struktury zaměstnanosti v České republice se strukturou zaměstnanosti ve vybraných zemích Evropské unie[11]. Zaměstnanost je poměřována podle zastoupení jednotlivých odvětví OKEČ[12] (tzn. odvětvová klasifikace ekonomických činností).

Struktura zaměstnanosti se v České republice začala po roce 1989 výrazně měnit a přibližovat se proporcím, které jsou obvyklé ve vyspělých západoevropských ekonomikách. Perspektivu tohoto vývoje je nutno mít na zřeteli při úvahách o potřebné vzdělanostní a oborové struktuře absolventů a o možnostech jejich uplatnění na trhu práce. Lze očekávat, že začlenění naší republiky mezi průmyslově vyspělé státy EU povede i k postupnému přiblížení se obdobné struktuře zaměstnanosti. Pozornost bude věnována zejména porovnání ve zpracovatelském průmyslu, který má u nás hlubokou tradici a je v něm zaměstnán největší podíl pracovníků.

5.1 Zaměstnanost v České republice a její srovnání se situací ve vyspělých zemích

V tabulce 14 je uvedena struktura zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích OKEČ v tzv. starých členských zemích Evropské unie (kromě Francie, za kterou údaje nebyly k dispozici) a České republiky. Je nutné poznamenat, že i mezi zeměmi EU existují poměrně značné rozdíly v úrovni ekonomiky a ve struktuře zaměstnanosti. Pro možnost lepšího porovnání jsou uvedené země řazeny podle své ekonomické vyspělosti, tj. podle HDP na obyvatele.

Zejména dva „nejchudší" státy (měřeno podle HDP/obyv.; viz tabulka) – Řecko a Portugalsko – se vyznačují vysokým podílem zaměstnanosti v primárním sektoru (především „zemědělství") a naopak poddimenzovanou zaměstnaností v některých odvětvích náročnějších na vysoce kvalifikovanou pracovní sílu (jedná se o činnosti v oblasti nemovitostí, pronajímání movitostí, služby pro podniky a výzkum a vývoj).

Primární sektor zahrnuje první dvě odvětví – zemědělství a dobývání surovin. Zaměstnanost v zemědělství v Česku zhruba odpovídá průměru EU 15. Přesto, podíváme-li se na situaci v těch vyspělejších západoevropských zemích (např. Belgie, Dánsko, Německo, Nizozemsko či Velká Británie), ve kterých je tento podíl zhruba poloviční oproti ČR, je zřejmé, že i u nás je možné do budoucna očekávat mírný pokles. Totéž lze tvrdit také o dalším odvětví, které patří do primárního sektoru – dobývání nerostných surovin. Přestože v něm bylo v roce 2002 u nás zaměstnáno pouze 1,3 % ekonomicky aktivních obyvatel, je to několikanásobně vyšší podíl než u všech ostatních států uvedených v tabulce, v dlouhodobějším vývoji lze tedy rovněž očekávat pokles zaměstnanosti.

---

[11] Použitá data vycházejí jak z domácích, tak z mezinárodních pramenů. Byly použity výsledky Výběrového šetření pracovních sil (údaje za Českou republiku vztahující se k období po roce 1993), Statistických ročenek ČSSR a ČSFR (údaje za Českou republiku vztahující se k období do roku 1993) a srovnání s vybranými zeměmi Evropské unie vycházejí z databází Mezinárodní organizace práce (International Labour Organization=ILO) a statistického úřadu Evropské unie (EUROSTAT).

[12] Údaje o odvětví činnosti jsou členěny podle kategorií Odvětvové klasifikace ekonomických činností. Klasifikace je kompatibilní s mazinárodní klasifikací NACE, rev. 1.1.

Nejsilnější odvětví v České republice však tvoří „zpracovatelský průmysl". Ten je sice také v některých jiných zemích zastoupen nejvíce, nikde však jeho podíl není tak vysoký (27,7 %) a nikde jinde také netvoří více než dvojnásobek druhého nejsilněji zastoupeného odvětví (tím je v případě ČR dílčí odvětví sektoru služeb – konkrétně obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží). V tomto pohledu se nám nejvíce přibližuje sousední Německo, které je však považováno za zemi s „konzervativnější" ekonomickou strukturou. Je zřejmé, že tak vysoký podíl zaměstnanosti v tomto sektoru není trvale udržitelný, jde stále o velkou přezaměstnanost danou jednak zděděnou deformovanou strukturou zaměstnanosti, jednak stále nedostatečnou produktivitou práce. Vysokou zaměstnanost v průmyslu ovlivňuje i souběh rozvoje moderních průmyslových podniků vyvolaný ve značné míře výhodností pro zahraniční investory a přetrvávající existencí našich podniků s tradiční výrobou, konkurenceschopných na základě levné pracovní síly a existující průmyslové základny. I když tyto podniky přispívají k udržení „přijatelné" míry nezaměstnanosti, nelze pokládat tak vysoký podíl pracovníků v průmyslu za trvale udržitelný.

Zpracovatelský průmysl měl donedávna v domácí ekonomice nezastupitelnou úlohu a výsadní postavení, čemuž se před rokem 1989 přizpůsobovala také oborová struktura absolventů odborného vzdělání. I v současné době je postavení průmyslu v českém hospodářství velice výrazné a je tedy nutné vztahům mezi strukturou zaměstnanosti a strukturou absolventů věnovat pozornost. S ohledem na předpokládaný vývoj je však nutné brát v úvahu nutný pokles zaměstnanosti v tomto sektoru.

Tab. 14 Srovnání struktury zaměstnanosti České republiky a vyspělých vybraných zemí podle OKEČ (rok 2002, v %)

	Česká republika	Lucembursko	Irsko[1]	Dánsko	Rakousko	Nizozemsko[1]	Velká Británie	Belgie	Švédsko	Finsko	Německo	Itálie	Španělsko	Řecko[1]	Portugalsko
HDP na 1 obyv. v PPS (EU 25=100)*	**69**	**215**	**133**	**123**	**122**	**121**	**119**	**118**	**115**	**113**	**108**	**107**	**98**	**81**	**74**
Počet pracujících celkem (v mil.)	*4,77*	*0,29*	*1,72*	*2,72*	*3,84*	*7,87*	*28,41*	*4,07*	*4,24*	*2,39*	*36,54*	*21,92*	*16,26*	*3,92*	*5,12*
Zemědělství, rybolov a lesnictví	**4,8**	1,3	7,0	3,2	5,6	2,8	1,4	1,7	2,1	5,3	2,5	5,0	5,9	16,0	12,3
Dobývání nerostných surovin	**1,3**	0,1	0,4	0,2	0,2	0,1	0,4	0,2	0,2	0,2	0,4	0,3	0,4	0,5	0,3
Zpracovatelský průmysl	**27,7**	11,9	17,4	16,9	19,5	14,2	15,6	18,1	16,8	19,5	23,2	22,6	18,4	14,2	20,5
Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	**1,8**	0,6	0,7	0,5	0,9	0,4	0,8	0,7	0,6	0,9	0,8	0,7	0,6	0,9	0,8
Stavebnictví	**8,9**	9,8	10,5	6,7	8,8	6,5	7,3	6,4	5,5	6,2	7,5	8,0	11,8	7,3	12,2
Obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží	**13,0**	13,9	14,4	14,4	15,7	15,9	15,0	14,3	12,1	11,8	13,9	15,8	15,7	17,2	15,0
Pohostinství a ubytování	**3,6**	4,6	6,1	2,5	5,7	3,7	4,6	3,4	2,7	3,4	3,4	4,1	6,3	6,5	5,2
Doprava, skladování, pošty a telekomunikace	**7,7**	8,3	6,4	6,8	6,6	6,2	7,1	7,7	6,7	7,1	5,6	5,3	6,1	6,4	3,9
Peněžnictví a pojišťovnictví	**2,0**	11,6	4,0	3,2	3,5	3,9	4,6	3,9	2,1	2,0	3,7	3,0	2,5	2,8	1,6
Činnosti v oblasti nemov., pronájem movitostí, služby pro podniky, V+V	**5,6**	16,2	8,7	9,3	7,9	12,0	11,5	9,1	13,3	10,9	8,5	7,6	8,0	5,4	4,7
Veřejná správa, obrana, sociální pojištění	**6,8**	5,2	4,7	5,9	6,5	6,9	6,7	9,7	5,7[2]	5,7	8,2	9,0	6,4	7,4	6,7
Školství	**6,5**	4,5	6,0	7,7	6,0	6,1	8,2	8,3	8,2	6,8	5,5	7,0	5,8	6,4	5,6
Zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti	**6,4**	6,1	8,3	17,7	8,5	14,4	11,0	12,1	18,7	14,5	10,7	6,1	5,6	4,5	5,0
Ostatní služby, domácnosti zaměstn. personál a exteritor. spol.	**3,8**	6,0	4,9	4,8	4,6	4,5	5,7	4,0	5,1	5,5	6,0	5,3	6,6	4,5	6,2

[1] rok 2001

*rok 2003, v tržních cenách

Přestože po roce 1989 došlo k velkému rozvoji zaměstnanosti v terciárním a kvartárním sektoru v České republice, z tabulky vyplývá, že v odvětvích jako „peněžnictví a pojišťovnictví" a „činnosti v oblasti nemovitostí, pronajímání movitostí, služby pro podniky a

výzkum a vývoj" nadále, oproti většině vyspělých západoevropských zemí, je zaměstnanost nízká. Pomineme-li Lucembursko s nízkým počtem obyvatel a vysoce nadprůměrnou koncentrací těchto aktivit (druhé zmíněné odvětví je v této zemi dokonce zastoupeno nejsilněji), je zaměstnanost v těchto odvětvích u nás přibližně na dvoutřetinové (někdy dokonce poloviční) úrovni oproti většině ostatních zemí.

Relativně vysoké rozdíly v zaměstnanosti existují také v případě odvětví „zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti". Česká republika je svým podílem tohoto odvětví na celkové zaměstnanosti podobná jihoevropským zemím (tzn. Řecku, Portugalsku, Španělsku, Itálii) a poněkud překvapivě také Lucembursku (bylo však již zmíněno, že tato malá země má z pohledu ekonomické struktury a tím i zaměstnanosti velice specifické postavení). Naproti tomu více než dvojnásobná zaměstnanost v tomto odvětví oproti ČR je v severských zemích (Švédsko, Dánsko a Finsko) a zemích Beneluxu (Nizozemsko, Belgie).

Shrneme-li poznatky z provedeného porovnání, lze konstatovat, že zatímco zaměstnanost v zemědělství v naší republice dlouhodobě klesá a již dnes je téměř srovnatelná s průměrem Evropské unie, vývoj v průmyslu i přes pokles zaměstnanosti, ke kterému v posledním desetiletí došlo, tak jednoznačný není. A zaměstnanost ve službách a v dalších odvětvích s vysokou přidanou hodnotou (peněžnictví, věda a výzkum, školství, zdravotnictví apod.) je oproti vyspělým evropským zemím výrazně poddimenzována. Česká republika je jednou z nejvíce industrializovaných zemí světa a také proto je dnes naše odvětvová struktura oproti vyspělým průmyslovým zemím značně nevyvážená. Další vývoj bude směřovat k narovnání tohoto stavu, současně s dalším snižováním podílu sekundárního sektoru na zaměstnanosti a zčásti i jeho podílu na HDP.

5.2 Zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu v České republice a srovnání se situací ve vyspělých zemích

Vývoj zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích i velikost a podíl zpracovatelského průmyslu na celkové zaměstnanosti byl v období 1993 až 2003 velice odlišný. K relativně nejvyššímu poklesu zaměstnanosti došlo v „**kožedělném průmyslu**" – v roce 2002 zde byla zaměstnanost o více než 60 % nižší než v roce 1993. Náš kožedělný průmysl (a obuvnictví, které je součástí tohoto odvětví) patřil po dlouhou dobu k nejvyspělejším na světě a ještě v roce 1989 byl relativně významným zaměstnavatelem. V důsledku recese tohoto odvětví ukončilo mnoho firem v 90. letech výrobu, což se odrazilo také v poklesu zaměstnanosti. Je nutné dodat, že tento proces patrně není zcela ukončen, což se projeví na dalším poklesu zaměstnanosti. Toto odvětví také neklade příliš velké nároky na dosažené vzdělání; lokalizace průmyslových podniků tohoto odvětví proto bude nadále ovlivňována zejména dostupnou levnou pracovní silou, z čehož lze usuzovat na posouvání těchto výrob především do oblasti východní Asie (i když zatím je konkurencí pro nás i Slovensko či Turecko).

Podobný trend i podobné příčiny lze shledat také u „**textilního a oděvního průmyslu**". Také zde došlo k úbytku počtu pracovníků zejména z důvodu nutné restrukturalizace (i když její dopad na zaměstnanost nebyl tak dramatický jako v průmyslu kožedělném) a ani zde nelze počítat se znovuoživením vlivem vstupu zahraničních investorů.

Do roku 2000 došlo k výraznému (přibližně třetinovému) poklesu zaměstnanosti také u odvětví „**výroba strojů a zařízení**"; podíl na celkové zaměstnanosti se tak snížil z 16 % v roce 1993 na 11 % v roce 2002.

Na stranu druhou, jiná průmyslová odvětví zaznamenala (i přes nutnou restrukturalizaci) po roce 1990, resp. 1993 nárůst zaměstnanosti (a to i v absolutních hodnotách). Česká republika totiž byla v některých oblastech atraktivní pro zahraniční investory, zejména pro svůj relativně rozvinutý průmysl a pro vysoce kvalifikovanou a poměrně levnou pracovní sílu. Svědčí o tom mimo jiné i mírný nárůst zaměstnanosti ve „**výrobě dopravních prostředků**", přičemž se lze domnívat, že některé velké investice posledních let se ještě nepromítly do podílů zaměstnanosti v ČR.

Mírný nárůst zaměstnanosti a tím i posílení podílu na celkové zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu byl zaznamenán také u „**výroby elektrických a optických přístrojů**" a „**papírenského a polygrafického průmyslu** (vč. vydavatelských činností)". Velkou dynamiku zaznamenal „**gumárenský a plastikářský průmysl**", jehož podíl se na celkové zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu zdvojnásobil.

Přestože celková zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu má již dlouhodobě klesající tendenci, srovnání s jinými státy Evropské unie naznačuje, že toto tvrzení nemusí nutně platit pro všechna dílčí odvětví průmyslové výroby. V České republice dominuje v rámci zpracovatelského průmyslu odvětví „**výroby kovů a kovodělných výrobků**" (jehož součástí je mimo jiné i hutnictví). Zaměstnává přibližně pětinu ekonomicky aktivních v průmyslu. Dominantní je toto odvětví také v Německu, Itálii, Švédsku, Belgii a zejména Rakousku (viz tabulka 14).

„**Textilní a oděvní průmysl**" se podílí na zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu v ČR bezmála z 9 %. Je to sice méně než v některých jiných sledovaných zemích (jde však o jižní státy jako Řecko, Itálie a zejména Portugalsko, kde v roce 2002 tvořilo toto odvětví 27 % na celkové zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu!), ale mnohem více než v zemích s vyspělejší ekonomickou strukturou. V případě samotného textilního průmyslu lze do budoucna počítat s ukončováním, resp. snižováním výroby, u oděvního průmyslu tento vývoj již tak jednoznačný být nemusí.

Také „**průmysl skla, keramiky, porcelánu a stavebních hmot**" vykazuje mírně nadprůměrné hodnoty oproti vyspělejším zemím EU.

Ve všech třech případech se jedná o typická průmyslová odvětví, která prodělala v českých podmínkách značný rozkvět již před několika desítkami let. Přestože se u žádného uvedeného odvětví nejedná o absolutně nejvyšší podíl na zaměstnanosti mezi sledovanými státy (v případě textilního a oděvního průmyslu byla zaměstnanost vyšší v Itálii, Portugalsku či Řecku, v případě výroby kovů byla nejvyšší zaměstnanost v sousedním Rakousku a u průmyslu skla, keramiky, porcelánu a stavebních hmot byla relativní zaměstnanost zase vyšší v Řecku, Španělsku a Portugalsku), srovnání s vyspělejšími zeměmi ukazuje, že je možné do budoucna počítat spíše s poklesem.

Podobná je situace u „**kožedělného průmyslu**". Podíl v ČR je sice nízký (1,2 %), podíl vyspělých zemí je však často třetinový i čtvrtinový (opět jen Řecko, Portugalsko a Itálie se výrazněji odlišují nejen od ostatních starých členských zemí, ale také od Česka). Relativně nepříznivě vyznívá pro ČR také zaměstnanost v „**dřevozpracujícím průmyslu**". Vyšší podíl zaměstnaných pracovníků je zde totiž jen v „zaostalém" Portugalsku a severském Finsku a Švédsku, ve kterých jsou lesní zásoby dřeva nesrovnatelně větší.

Tradiční odvětví českého průmyslu – „**výroba strojů a zařízení**" – se v současné době podílí asi 11 % na zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu.

Další průmyslové odvětví s dlouhou tradicí u nás – „**výroba dopravních prostředků**" – tvoří zhruba 8 % pracovních příležitostí. Není to sice nejvyšší podíl v porovnání se starými členskými zeměmi, ale v komparaci s nově přistoupivšími zeměmi již ano. Také v tomto odvětví lze vidět vliv zahraničních investorů, kteří se od počátku 90. let intenzivně zajímají právě o státy středoevropského prostoru jako Polsko, Maďarsko, Slovensko a zejména Česko. Relativně silné postavení strojního průmyslu u nás dokumentuje to, že Česká republika převyšuje podílem zaměstnanosti v něm také ostatní „nové" členské země EU.

V celkovém pohledu na tabulku je vhodné si pro srovnání oddělit poslední tři sloupce – země s nejnižším podílem HDP na obyvatele (Španělsko, Portugalsko a Řecko). Porovnání pak ukazuje, čím je dána vysoká tvorba HDP v zemi. Rozdíly jsou zřejmé – nízká zaměstnanost v „textilním a oděvním", „kožedělném" a „dřevozpracujícím průmyslu", vysoká zaměstnanost v „chemickém a farmaceutickém průmyslu", „ve výrobě elektrických a optických přístrojů", ve „výrobě dopravních prostředků" a v „papírenském, polygrafickém průmyslu a vydavatelských

činnostech[13]" Pokud se chceme začlenit mezi prosperující země, je nutné dosáhnout vyrovnání na obdobné proporce zaměstnanosti i u nás.

Tab. 14 Struktura zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu podle OKEČ (2002, v %)

	Česká republika	Irsko¹	Dánsko	Rakousko	Velká Británie	Belgie	Švédsko	Finsko	Francie	Německo	Itálie	Španělsko	Řecko¹	Portugalsko
HDP na 1 obyv. v PPS (EU 25=100)*	69	133	123	122	119	118	115	113	111	108	107	98	81	74
Počet pracujících celkem (v mil.	*1,22*	*0,28*	*0,44*	*0,71*	*3,63*	*0,70*	*0,68*	*0,44*	*3,86*	*8,08*	*4,10*	*2,65*	*0,41*	*0,92*
Průmysl potravinářský a tabákový	**11,0**	18,4	19,3	9,0	12,9	13,7	9,3	9,4	15,1	9,9	7,3	14,2	22,6	11,3
Textilní a oděvní průmysl	**8,9**	4,1	2,8	4,5	5,5	7,2	1,5	2,8	4,9	3,1	13,0	8,1	17,0	27,0
Kožedělný průmysl	**1,2**	0,2	0,3	1,0	0,5	0,4	0,0	0,5	1,0	0,4	3,7	3,2	2,1	6,5
Dřevozpracující průmysl	**4,5**	2,4	2,6	3,8	2,3	3,0	4,9	6,4	2,4	2,3	2,8	3,5	3,1	6,1
Papírenský a polygrafický průmysl, vydavatelské činnosti	**4,9**	8,3	9,0	7,7	12,2	7,9	12,9	16,7	7,8	7,8	5,7	7,8	8,7	5,4
Koksování, rafinér. zprac. ropy, výroba jader. paliv, radioakt. prvků a	**0,6**	0,1	0,2	0,5	0,7	1,0	5,8	0,7	0,6	0,3	0,8	0,5	2,0	0,2
Chemický a farmaceutický průmysl	**3,8**	10,3	7,8	6,1	6,4	12,5	0,0	4,4	7,1	8,1	5,2	6,4	5,3	3,1
Gumárenský a plastikářský průmysl	**5,4**	3,6	4,3	3,5	6,1	4,2	3,4	4,4	5,9	4,2	4,7	4,0	3,2	1,9
Průmysl skla, keramiky, porcelánu a stavebních hmot	**5,8**	4,4	4,2	4,3	3,6	5,1	2,7	3,7	3,7	2,8	4,8	6,9	6,0	7,9
Výroba kovů a kovodělných výrobků	**18,4**	9,7	11,1	22,7	12,7	15,3	16,0	12,8	14,7	15,9	16,5	14,3	11,2	8,8
Výroba strojů a zařízení	**10,9**	4,8	14,8	10,8	9,3	6,9	12,9	14,2	8,4	14,5	14,6	7,5	5,0	4,2
Výroba elektrických a optických přístrojů	**10,6**	24,9	12,1	11,3	11,7	8,5	12,6	15,4	12,2	12,8	8,7	5,8	3,1	5,4
Výroba dopravních prostředků	**8,1**	3,7	3,9	5,9	10,4	9,7	14,2	4,8	11,4	13,8	6,5	11,3	4,6	4,8
Zpracovatelský průmysl jinde neuvedený	**5,3**	5,1	7,7	9,3	5,7	4,5	3,8	3,9	4,7	4,2	5,8	6,7	6,2	7,4

¹rok 2001
*rok 2003, v tržních cenách

Obr. 20 Porovnání podílů zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích průmyslu z celkového počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva (Vk+VS - součtová hodnota odvětví výroba kovů a kovodělných výrobků a výroba strojů a zařízení)

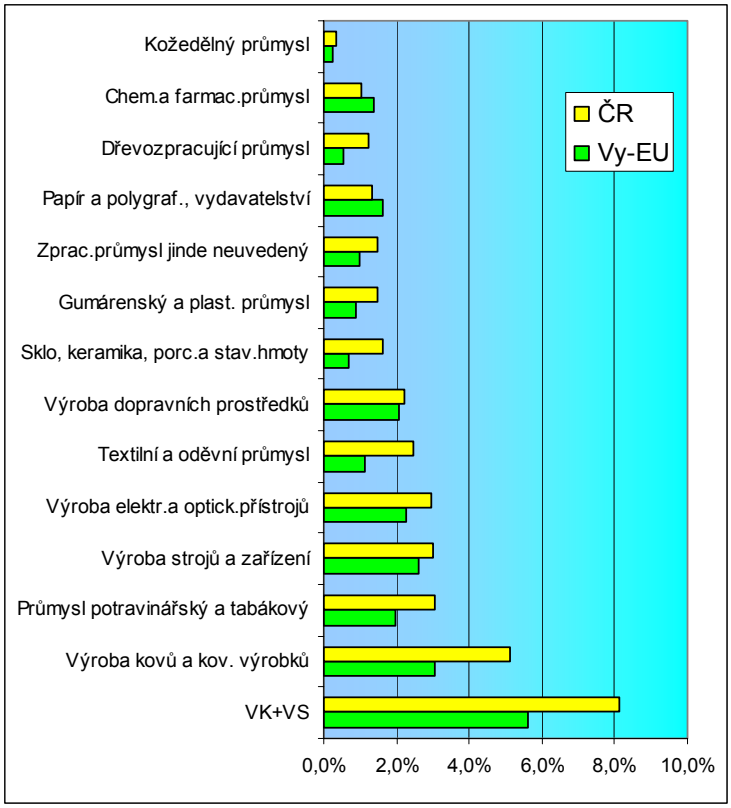

Přezaměstnanost v jednotlivých odvětvích průmyslu v porovnání s vyspělými zeměmi EU (Vy-EU - staré země bez Španělska, Portugalska a Řecka) názorně ukazuje obrázek 20. Na něm jsou zřejmé podíly zaměstnaných z ekonomicky aktivního obyvatelstva v jednotlivých odvětvích průmyslu u nás v porovnání s průměrem (váženým) vyspělých zemí.

[13] Zde jsou poněkud neústrojně zařazeny vydavatelské činnosti, polygrafický průmysl a hlavně rozmnožování nahraných nosičů.

Vysoký podíl zaměstnaných ve zpracovatelském průmyslu samozřejmě není jednoznačně znakem malé vyspělosti jednotlivých zemí, resp. ekonomik. Příkladem jsou sousední Německo či Rakousko, ve kterých měla průmyslová produkce vždy silné postavení. Totéž lze sice tvrdit také v případě České republiky, kdy navíc po roce 1989 bylo do některých odvětví průmyslu investováno ze strany zahraničních investorů, avšak stále lze hovořit o přezaměstnanosti v některých odvětvích, a proto celkový podíl není dobrou vizitkou pro českou ekonomiku.

Do budoucna lze v průmyslové výrobě u nás počítat s následujícími trendy. Prvním procesem bude „deindustrializace". Přestože po roce 1989 se podíl průmyslu na celkové zaměstnanosti značně snížil, srovnání s vyspělými státy Evropské unie i jinými státy světa poukazuje, že takto silný průmysl již nemá v moderní ekonomice místo. Druhým procesem bude „modernizace", a to ve smyslu nejen modernizace samotné výroby a produkce, ale také modernizace odvětvové struktury ekonomiky spojená s růstem produktivity práce. Jak je patrné také u zpracovatelského průmyslu a jeho vývoje po roce 1989 v České republice, roste zaměstnanost a produkce některých odvětví s vyšší přidanou hodnotou (např. výroba dopravních prostředků) a naopak vytlačována jsou odvětví méně náročná na kvalifikovanou pracovní sílu apod. (příkladem je kožedělný či textilní průmysl).

Změny, kterými prochází česká ekonomika, její struktura a struktura zaměstnanosti by se měly odrazit také v odborném vzdělávání. Strukturální změny a vývojové trendy v ekonomice by měly nacházet svůj odraz i ve vývoji struktury absolventů vstupujících na trh práce. K tomu je ovšem potřebné poskytovat dostatek informací pro profesní volbu, aby žáci a jejich rodiče mohli ve svých úvahách na předvídané trendy reagovat. Je však potěšitelné, že změny ve vzdělanostní i oborové struktuře absolventů v posledním desetiletí ukazují, že její vývoj je v podstatě v souladu s předpokládanými trendy vývoje zaměstnanosti, s trendem přibližování se situaci ve vyspělých zemích EU.

6. Na závěr

Vývoj počtu i podílů žáků vstupujících do středního vzdělání **po základní škole nevykazuje** ani v tomto školním roce **výrazné změny**. Pokračuje mírný nárůst podílů nově přijímaných do 1. ročníků SOŠ na úkor přijímaných na učebních oborů, podíl přijímaných do studijních oborů SOU velmi mírně vzrostl, beze změn je nepatrný podíl nově přijímaných do oborů SOŠ bez maturity. Také vývoj součtu přijímaných do 4letých gymnázií a vstupujících do odpovídajících ročníků víceletých gymnázií téměř stagnuje. Podíl žáků prioritně připravovaných ke vstupu do terciárního vzdělávání tak zůstává nízký, i když jej navyšuje již nezanedbatelný podíl přijímaných do lyceí. Pokud bychom tyto žáky připočítali ke gymnazistům, byl by podíl tohoto seskupení mírně vyšší - místo 18,4 % by činil 21,1%.

Počty přijímaných do nástavbového studia pro absolventy tříletých učebních oborů velmi mírně poklesly, ve **vyšším** odborném studiu je pokles znatelnější. Jde o zřejmý důsledek lepší dostupnosti vysokoškolského studia, které je pro většinu zájemců o terciární vzdělávání atraktivnější.

V **krajském členění struktury vzdělávaných** dochází rovněž k posunům, které jsou poměrně mírné, ale trvale jednosměrné. Přetrvává určitá mírná profilace krajů, kdy např. Liberecký a Karlovarský kraj i při postupných změnách zůstávají s nejvyšším podílem - asi 43 % - žáků vstupujících do učebních oborů SOU. Pouze v Královéhradeckém kraji se snížil podíl žáků vstupujících do gymnaziálního vzdělávání (o 0,2 %), nárůst jeho podílu v krajích je však nepatrný (v průměru o 0,3 %). Zůstávají však stále nízké podíly tohoto studia v Plzeňském, Libereckém, Karlovarském a Ústeckém kraji (pod 15 %). K tvrdému omezení přístupu do nástaveb došlo k Pardubickém kraji, kde je v posledních dvou letech naprosto ojediněle velký meziroční pokles počtu vstupujících žáků. Podíl vyučených přecházejících do nástaveb (15,9 %) je zde nejnižší v republice. Podíl nižší než 20 % je ještě v Královéhradeckém kraji (18,5 %). Omezování přístupu k vyšším vzdělanostním úrovním je v rozporu s přijatou školskou politikou i s trendy vývoje v rozvinutých zemích a proti zájmu vyučených absolventů.

Oborová struktura vykazuje v posledních letech spíše příznivý vývoj, odpovídající situaci v nezaměstnanosti absolventů i dlouhodobým předpokladům vývoje profesní struktury pracovníků. V dlouhodobém vývoji musí dojít i při zvýšení produkce ke snížení podílu pracovníků v průmyslu, neboť ten je v ČR téměř o 10 p.b. vyšší než odpovídá průměru EU, a to i v průmyslově orientovaných zemích EU. Proto pokles počtu žáků v průmyslových oborech není znepokojující. Klesá i počet přijímaných do zemědělských oborů, kde podíl absolventů přesahuje podíl zaměstnaných v tomto sektoru. Vhodně narostl počet přijatých do oborů zdravotnických, mírný nárůst přijímaných do ekonomických oborů není na závadu vzhledem k trvale nízké míře nezaměstnanosti těchto absolventů. Po výrazném snížení počtu přijímaných do skupiny Podnikání v…. je zde jen malý nárůst a to je vhodné vzhledem k současnému nasycení trhu těmito absolventy. Problémem je nárůst podílu přijímaných do oborů právní a veřejnosprávní činnosti (i když v posledním roce došlo k mírnému poklesu), kde je velmi obtížné uplatnění absolventů a míra nezaměstnanosti patří k nejvyšším. Vzhledem k velkému podílu středoškoláků, kteří pokračují v terciárním vzdělávání, je účelný nárůst počtu žáků ve skupině obecně odborné přípravy (obory lyceí).

V nástavbovém studiu dominuje skupina podnikání v oborech, což je mimo jiné dáno skutečností, že je velmi obtížné, vzhledem k rozptýlenosti oborové struktury (jak obsahové, tak místní), shromáždit dostatečný počet zájemců pro otevření odborně orientované třídy. Vyučení v různých oborech zde získávají základní ekonomickou přípravu, která jim dává kompetence pro živnostenské podnikání, to je do budoucna vhodné.

Do publikace jsou **zařazeny další dvě samostatné kapitoly**. Kapitola zaměřená na vybrané aspekty problematiky počátečního vzdělávání a trhu práce v České republice a ve světě přináší informace o některých charakteristikách souvisejících se vstupem mladých lidí do světa práce. Jsou to struktura počátečního vzdělávání (míra účasti mladých lidí ve vzdělávání, vzdělanostní struktura mladých lidí a oborová struktura absolventů v počátečním vzdělávání) a úspěšnost uplatnění mladých lidí na trhu práce (míra nezaměstnanosti mladých lidí a jejich délka nezaměstnanosti). Kapitola je koncipována tak, aby bylo možné provést nejen porovnání České republiky s ostatními evropskými zeměmi, ale i porovnání např. EU s ekonomicky vyspělými zeměmi světa, jako jsou USA a Japonsko.

Poslední kapitola porovnává situaci v České republice se situací ve „starých" zemích EU. Specifikem České republiky a české ekonomické struktury je dodnes postavení průmyslové výroby (tzn. zpracovatelského průmyslu). Přestože během posledních 15 let došlo k výraznému snížení jeho podílu na celkové zaměstnanosti, výsledky příslušných kapitol ukazují, že podobně jako v ostatních vyspělých státech Evropské unie je nutné do budoucna očekávat další pokles. Hybnou silou ekonomik těchto zemí totiž již dávno není průmysl, jejich ekonomiky jsou založeny na progresivnějších odvětvích zejména ze sféry terciární či kvartární. Dokonce i v zemích jako Německo či Rakousko, které jsou považovány za státy s relativně konzervativní ekonomickou strukturou, je zastoupení zpracovatelského průmyslu mnohem nižší než u nás. Pomalejšímu snižování tohoto odvětví v dobrém smyslu u nás také přispívají zahraniční investoři, kteří využívají rozvinuté infrastruktury a vysoce kvalifikované pracovní síly (viz např. významné investice do automobilového průmyslu v posledních letech).

Vzdělávací struktura v oblasti středního a vyššího školství se postupně rozvíjí tak, **aby byla zajištěna vysoká vzdělanostní úroveň nové generace**, abychom byli připraveni na vstup do společnosti vědění. Do budoucna bychom měli být zemí, která chce být rovnocenným a respektovaným členem EU, a ne pouze zdrojem levné pracovní síly. Musíme velmi cílevědomě rozvíjet vzdělávací nabídku na všech úrovních tak, aby byla kvalitní, bohatá a pružná, dostupná. Zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky a prosperity společnosti vyžaduje orientovat se na zvýšení flexibility a adaptability, na schopnost rychle reagovat na změněné podmínky, na tvořivost a iniciativu, na samostatnost a převzetí odpovědnosti. K tomu je nutné připravovat mladou generaci v odpovídající vzdělanostní struktuře. V tomto duchu jsou i **formulovány základní koncepční dokumenty vzdělávací politiky** - ať jde o Národní program rozvoje vzdělávání nebo o Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně-vzdělávací soustavy České republiky.

7. Přílohy

P 1 Míra účasti ve vzdělávání lidí ve věku 18 let ve vybraných evropských zemích (2002) v %

2002	
Švédsko	93,6
Finsko	89,3
ČR	87,5
Belgie	86,6
Německo	85,7
Litva	85,2
Norsko	85,1
Polsko	85,0
Slovinsko	83,8
Francie	80,2
Irsko	78,4
Dánsko	78,2
Estonsko	77,0
Nizozemí	76,8
Lotyšsko	76,6
Řecko	75,9
Maďarsko	73,3
Itálie	73,2
Lucembursko	70,3
Rakousko	69,1
Španělsko	68,7
Slovensko	63,8
Portugalsko	60,5
Rumunsko	59,2
Velká Británie	56,9
Malta	56,6
Bulharsko	50,6
EU - 25 zemí	**76,1**
EU - 15 zemí	**74,7**

P 2 Podílové zastoupení mladých lidí ve věku 25-34 let dle úrovně vzdělání (1991-02) v %

	ISCED	1991	1995	1998	1999	2000	2001	2002
Rakousko	0,1,2	21	19	17	17	17	16	15
	3,4	71	72	71	71	68	70	70
	5,6	8	9	13	13	15	14	15
Belgie	0,1,2	42	33	27	27	25	24	23
	3,4	31	37	39	39	39	39	39
	5,6	27	30	34	34	36	38	38
ČR	0,1,2	m	9	8	7	8	8	6
	3,4	m	79	82	82	81	81	81
	5,6	m	12	10	11	11	11	12
Dánsko	0,1,2	25	25	15	13	13	14	15
	3,4	56	55	58	59	58	57	55
	5,6	19	20	27	29	29	29	31
Finsko	0,1,2	19	17	18	14	15	13	12
	3,4	48	48	46	48	48	49	49
	5,6	33	35	36	37	38	38	39
Francie	0,1,2	34	29	25	24	23	22	21
	3,4	46	46	46	45	45	44	43
	5,6	20	25	30	31	32	34	36
Německo	0,1,2	11	11	12	15	15	15	15
	3,4	68	68	66	64	63	64	63
	5,6	21	21	22	22	22	22	22
Řecko	0,1,2	m	36	31	29	28	27	26
	3,4	m	38	45	46	48	49	50
	5,6	m	26	24	25	24	24	24
Maďarsko	0,1,2	m	m	23	20	19	19	18
	3,4	m	m	64	66	67	66	67
	5,6	m	m	14	14	15	15	15
Irsko	0,1,2	46	36	33	28	27	24	23
	3,4	35	37	37	44	43	42	41
	5,6	20	27	29	28	30	33	36
Itálie	0,1,2	57	51	45	43	41	40	38
	3,4	36	41	46	47	48	48	49
	5,6	7	8	9	10	10	12	12
Japonsko	0,1,2	m	m	7	7	6	6	6
	3,4	m	m	48	48	47	46	44
	5,6	m	m	45	45	47	48	50
Lucembursko	0,1,2	m	m	m	32	32	34	32
	3,4	m	m	m	47	45	43	46
	5,6	m	m	m	21	23	23	23
Nizozemí	0,1,2	33	30	26	26	26	25	24
	3,4	45	46	46	49	48	48	48
	5,6	22	25	27	25	27	27	28
Norsko	0,1,2	12	12	6	6	7	6	5
	3,4	61	56	61	59	59	56	55
	5,6	27	32	33	35	35	38	40
Polsko	0,1,2	m	12	11	11	11	10	10
	3,4	m	78	77	76	75	75	75
	5,6	m	10	12	12	14	15	16
Portugalsko	0,1,2	79	69	72	70	68	67	65
	3,4	12	17	17	18	19	19	20
	5,6	9	14	12	12	13	14	15
Slovensko	0,1,2	m	9	9	7	6	6	7
	3,4	m	79	80	82	82	82	81
	5,6	m	12	11	11	11	12	12
Španělsko	0,1,2	60	53	47	45	44	42	41
	3,4	24	21	21	21	22	22	22
	5,6	16	27	32	33	34	36	37
Švédsko	0,1,2	16	12	13	13	13	9	9
	3,4	57	59	57	55	54	54	52
	5,6	27	29	31	32	34	37	39
Švýcarsko	0,1,2	12	12	12	11	12	8	11
	3,4	66	67	63	63	63	66	63
	5,6	21	22	25	26	26	26	26
Turecko	0,1,2	78	74	73	74	72	71	69
	3,4	16	19	19	18	19	19	20
	5,6	6	8	8	8	9	9	11
Velká Británie	0,1,2	21	14	11	10	10	10	10
	3,4	61	63	63	63	62	61	59
	5,6	19	23	26	27	29	29	31
USA	0,1,2	14	13	12	12	12	12	13
	3,4	56	54	52	50	50	49	48
	5,6	30	34	36	37	38	39	39
OECD průměr	0,1,2	**33**	**29**	**25**	**25**	**24**	**23**	**22**
	3,4	**46**	**49**	**50**	**50**	**50**	**49**	**49**
	5,6	**20**	**22**	**25**	**25**	**26**	**27**	**28**

Pramen : OECD

P 3 Míra nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 15 - 24 let ve světě (1992 - 2004)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
EU - 15 zemí	18,0	21,4	21,8	21,0	21,2	20,5	19,0	17,1	15,2	15,1	15,6	16,3	16,4
Nové země - 10							21,8	25,3	28,7	31,4	32,2	32,0	31,2
EU - 25 zemí							19,4	18,4	17,4	17,6	18,1	18,6	18,6
USA	14,2	13,3	12,5	12,1	12,0	11,3	10,4	9,9	9,3	10,6	12,0	12,4	11,8
Japonsko	4,5	5,1	5,5	6,1	6,7	6,7	7,7	9,2	9,1	9,6	9,9	10,1	9,5

Pramen: Eurostat

P 4 Míra nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 15 – 24 let v nových členských zemích EU (1998 - 2004)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ČR	12,8	17,7	17,8	17,3	16,9	17,6	21,1
Estonsko	15,2	22,0	23,6	23,5	19,3	23,4	21,0
Kypr			11,5	10,3	9,7	10,7	10,6
Lotyšsko	26,8	23,6	21,4	23,1	23,9	17,9	19,0
Litva	25,5	26,4	30,6	30,8	23,8	26,9	19,9
Maďarsko	15,0	12,7	12,1	11,1	12,0	13,5	14,8
Malta			13,7	19,0	18,3	19,1	16,7
Polsko	22,5	30,1	36,3	39,8	41,8	41,2	39,5
Slovinsko	17,8	17,9	16,2	16,0	15,3	15,7	14,3
Slovensko		34,2	37,1	39,0	37,6	33,8	32,3

Pramen: Eurostat

P 5 Míra nezaměstnanosti ve vybraných evropských zemích a ve světě (2004) v %

2004	15 - 24 let	25 - 64 let	*Poměr*	15 - 64 let
Belgie	19,8	6,5	*3,0*	7,8
ČR	21,1	7,0	*3,0*	8,3
Dánsko	8,2	4,9	*1,7*	5,4
Německo	15,2	8,6	*1,8*	9,5
Estonsko	21,0	7,8	*2,7*	9,2
Řecko	m	m	*m*	9,7
Španělsko	22,0	9,3	*2,4*	10,8
Francie	21,9	8,2	*2,7*	9,6
Irsko	8,3	3,8	*2,2*	4,5
Itálie	m	m	*m*	8,6
Kypr	10,6	4,3	*2,5*	5,0
Lotyšsko	19,0	8,6	*2,2*	9,8
Litva	19,9	9,9	*2,0*	10,8
Lucembursko	12,9	3,5	*3,7*	4,2
Maďarsko	14,8	5,0	*3,0*	5,9
Malta	16,7	4,4	*3,8*	7,3
Nizozemí	7,9	4,0	*2,0*	4,7

2004	15 - 24 let	25 - 64 let	*Poměr*	15 - 64 let
Rakousko	9,7	3,7	*2,6*	4,5
Polsko	39,5	15,8	*2,5*	18,8
Portugalsko	15,4	5,6	*2,8*	6,7
Slovinsko	14,3	5,0	*2,9*	6,0
Slovensko	32,3	15,9	*2,0*	18,0
Finsko	20,7	7,2	*2,9*	8,8
Švédsko	16,3	5,0	*3,3*	6,3
Velká Británie	m	m	*m*	4,7
Norsko	11,4	3,3	*3,5*	4,4
Bulharsko	24,4	10,6	*2,3*	11,9
Rumunsko	21,4	5,2	*4,1*	7,1
Turecko	m	m	*m*	10,3
EU - 25 zemí	**18,6**	**7,6**	***2,4***	**9,0**
EU - 15 zemí	**16,4**	**6,8**	***2,4***	**8,0**
Nové země EU	**31,2**	**11,9**	**2,6**	**14,1**
USA	**11,8**	**4,4**	**2,7**	**5,5**
Japonsko	**9,5**	**4,2**	**2,3**	**4,7**

Pozn.: m - data nejsou k dispozici
Pramen: Eurostat

P 6 Míra nezaměstnanosti ve věku 15 - 24 let a 15 - 39 let podle úrovně vzdělání ve vybraných evropských zemích (2. čtvrtletí 2004)

	15 - 24 let			15 - 39 let			
	ISCED 0,1,2	ISCED 3,4	Celkem	ISCED 0,1,2	ISCED 3,4	ISCED 5,6	Celkem
Belgie	25,8	17,2	17,5	19,9	9,7	4,9	10,0
ČR	53,8	16,7	19,9	37,3	9,1	2,3	10,1
Dánsko	7,3	7,6	7,8	7,6	5,3	5,2	5,8
Estonsko	m	m	m	27,5	12,9	8,3	13,7
Řecko	22,9	27,4	26,5	13,4	16,1	11,5	14,3
Španělsko	22,9	21,5	22,4	16,0	13,1	10,3	13,3
Francie	29,6	17,0	19,5	19,4	10,0	6,6	11,0
Irsko	17,1	6,3	8,3	11,9	4,5	2,8	5,4
Itálie	28,5	21,3	24,6	13,8	9,6	9,5	11,2
Kypr	m	m	m	8,8	4,1	3,9	5,0
Lotyšsko	24,5	18,4	19,3	19,2	12,2	m	11,5
Litva	19,7	23,0	21,2	17,5	13,2	7,3	11,8
Maďarsko	25,6	12,0	14,4	17,3	6,6	3,1	7,4
Malta	20,9	9,3	16,3	13,7	4,8	1,6	9,3
Rakousko	13,6	6,4	8,6	10,9	4,7	3,6	5,6
Polsko	41,6	40,6	40,1	40,3	24,4	10,1	23,3
Portugalsko	14,9	11,2	14,0	8,9	7,1	6,2	8,1
Slovinsko	18,0	13,2	14,0	13,6	7,6	4,0	7,7
Slovensko	73,7	28,6	32,8	65,5	19,0	8,4	20,8
Finsko	41,6	18,9	27,5	32,3	12,3	5,8	14,1
Švédsko	26,0	13,6	18,5	19,7	8,2	5,3	9,3
Velká Británie	26,9	10,1	10,8	16,9	6,5	2,6	6,1
Norsko	16,8	11,3	12,8	13,7	6,4	4,1	6,5
Bulharsko	37,5	19,7	24,5	28,9	12,5	7,4	14,3
Rumunsko	20,9	24,0	22,3	15,9	10,2	4,7	10,7

Pozn.: m - data nejsou k dispozici
Pramen: Eurostat

P 7 Podíl dlouhodobě (déle než 12 měsíců) nezaměstnaných mladých lidí ve věku 15 - 24 let ve vybraných evropských zemích (2. čtvrtletí 2004)

Finsko	5,0	ČR	37,1
Švédsko	5,6	Malta	38,3
Velká Británie	12,1	Litva	38,5
Nizozemí	14,4	Polsko	43,9
Rakousko	16,4	Itálie	44,9
Španělsko	23,5	Slovinsko	45,1
Irsko	23,8	Rumunsko	46,4
Francie	27,1	Bulharsko	46,7
Portugalsko	29,7	Řecko	48,3
Belgie	30,6	Slovensko	53,1
Maďarsko	34,2		

Pramen: Eurostat

Informativní přehled kódového značení úrovní vzdělávání podle ISCED 1997

kód úroveň vzdělání

0 preprimární vzdělávání (bez vzdělání)

1 primární vzdělávání

2 nižší sekundární vzdělávání

2A - stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
2B - přípravný stupeň pro pracovní trh
2C - stupeň směřující na pracovní trh

3 vyšší sekundární vzdělávání

3A - stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
3B - přípravný stupeň pro pracovní trh
3C - stupeň směřující na pracovní trh

4 postsekundární vzdělávání nižší než terciární

4A - stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
4B - prakticky zaměřené studium

5 první stupeň terciárního vzdělávání

5A - stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
5B - prakticky zaměřené studium

6 druhý stupeň terciárního vzdělávání

V rámci Klasifikace kmenových oborů vzdělání (KKOV) jsou pro středoškolské odborné vzdělání určeny dále uvedené a definované kategorie:

C základní vzdělání
jednoletá a dvouletá praktická škola

D nižší střední vzdělání
tříletá příprava v praktické škole

E nižší střední odborné vzdělání s výučním listem*
vzdělávací programy učilišť, odborných učilišť

H střední odborné vzdělání s výučním listem*
střední odborné vzdělání dosažené absolvováním nematuritních vzdělávacích programů poskytujících výuční list (dvouleté a tříleté obory SOU), s výjimkou programů uvedených v bodě E

J střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu
střední nebo střední odborné vzdělání dosažené absolvováním středoškolských nematuritních vzdělávacích programů neposkytujících výuční list (dvouleté a tříleté obory SOŠ)

K úplné střední všeobecné vzdělání
úplné střední všeobecné vzdělání (gymnázium)

L úplné střední odborné vzdělání s vyučením i maturitou
úplné střední odborné vzdělání dosažené absolvováním vzdělávacích programů SOU ukončených maturitou a vzdělávacích programů SOU i SOŠ pro absolventy tříletých učebních oborů ukončených maturitou

M úplné střední odborné vzdělání s maturitou (bez vyučení)
úplné střední odborné vzdělání dosažené absolvováním vzdělávacích programů ukončených maturitou (čtyřleté studijní obory SOŠ), s výjimkou programů uvedených v bodě L; pomaturitní studium kvalifikační

N vyšší odborné vzdělání
vyšší vzdělání dosažené absolvováním vzdělávacích programů vyšších odborných škol, konzervatoří a tanečních konzervatoří; pomaturitní studium specializační a inovační

---

* Pokud je v této publikaci i jinde uváděna skupina „vyučení", jsou do ní zahrnuti jak absolventi kategorie H, tak i kategorie E, protože v obou kategoriích jsou absolventi vyučeni a získávají výuční list.